

SPRÁVA NÁRODNÍHO PARKU
ČESKÉ ŠVÝCARSKO

ZPRAVODAJ

ORNITOLOGICKÉHO KLUBU PŘI LABSKÝCH PÍSKOVČÍCH
ROK 2024 | ČÍSLO 20

OBSAH

♦ **Úvodní strana:** píseň obecný (*Actitis hypoleucos*) k článku na str. 41, foto: M. Suržinová

2–3

Úvodní slovo | Střimická výsypka – sedmý ptačí park ČSO

4–5

Zápis ze setkání
Ornitologického klubu 2024

5–11

Souhrn výsledků monitoringu vybraných ptačích druhů ptačí oblasti Labské pískovce za rok 2024

12–13

Ornitologické novinky
ze Saského Švýcarska za rok 2024

14–15

Zimující vodní a mokřadní ptáci

16

Sčítání zimujících kormoránů velkých na nocovištích v sezóně 2023/24

17

Havrani polní v Rumburku v roce 2024

17–24

Kroužkování ptáci v roce 2024

26–27

Čáp černý – report XXIII | Čáповé bílí v roce 2024

28–29

Monitoring hnízdních kolonií volavek popelavých | Neobvyklé hnízdní volavky popelavé v orobinci

30–32

Hnízdění ostříže lesního (*Falco subbuteo*) ve Šluknovském výběžku po 49 letech

33

Rozbor kořisti sokola stěhovavého v roce 2024 z hnízdní budky na komíně teplárny Děčín (Termo Děčín, a.s.) | Pozorování vlh pestrých (*Merops apiaster*) u Srbské Kamenice

34–35

Predace sokolů stěhovavých (*Falco peregrinus*) výrem velkým v ptačí oblasti Labské pískovce

36–37

Labutě na Zámeckém rybníce v Děčíně v roce 2024

38–40

Hnízdění labutí velkých na Labi | Pozorování rákosníka proužkovaného v Labských pískovcích | Hnízdily v letošním roce břehule říční v Jílovém u Děčína? | Zajímavý způsob umístění hnízda jiříček obecných (*Delichon urbicum*) v Děčíně

40–42

Pokud se i mistr tesař utne aneb co se může i jiříče stát... | Pozorování bahňáků na Velkém rybníku v Horním Podluží

43

Poznámky k dudkovi chocholatému (*Upupa epops*) na Ústecku v roce 2024 | Husy na skalách ve Hřensku v roce 2024

44–45

Mé ornitologické poznámky ze Šluknovského výběžku v roce 2024 | Povedlo se husici nilské (*Alopochen aegyptiaca*) zahnízdřit dvakrát během jednoho roku?

46–47

Instalace budek do vybraných parkových ploch v Děčíně | Instalace hnízdních budek pro morčáky velké | Zimní vycházka za ptáky Starého Města (Děčín)

48–51

Inventarizace přírodní rezervace Pavlínino údolí – ptáci

52–53

Vítání ptačího zpěvu v Českém Švýcarsku 2024 | Stračí příběh

54–55

Tenerife 2024

56–58

Nizozemsko 2024

ÚVODNÍ SLOVO

Vážené kolegyně, kolegové a milí čtenáři,

v letošním úvodníku bych se rád zastavil u jedné z nejdůležitějších „vlajkových lodí“ České společnosti ornitologické, kterou jsou ptačí parky. Ty jsou zakládány na různých místech naší republiky a mají za cíl ochránit a hlavně zlepšit životní prostor pro ptáky a nejen pro ně. Cílem je mít v každém kraji alespoň jeden ptačí park. Zatím jich je založeno šest s různou rozlohou, a to od jednotlivých až po stovky hektarů. Zde je aktuální přehled – Josefovské louky (Královehradecký kraj, nejstarší ptačí park založený již v roce 2006, zatím se podařilo vykoupit asi 70 % jeho rozlohy), Mnišské louky (Liberecký kraj), Malá Lipová (Olomoucký kraj), Kosteliska (Jihomoravský kraj), Zbudovská blata (Jihočeský kraj) a Rzy (Pardubický kraj). Samozřejmě se další připravují a zatím poslední sedmý ptačí park Střimická výsypka je v našem Ústeckém kraji. Postupně jsou v těchto parcích vykupovány pozemky a jsou zde činěna managementová opatření mající za cíl vytvořit co nejpríznivější podmínky pro ptáky. Každý ptačí park je jiný – bývají to často vlhké podmáčené louky nebo pískovna či velká vodní plocha s litorálními porosty atd. Již nyní na řadě z nich hnízdí opravdové ornitologické rarity. Určitě navštivte webové stránky České společnosti ornitologické, www.birdlife.cz, kde se o nich dozvíte více. Každý ptačí park má i svého profesionálního správce. Budu moc rád, když tuto úžasnou myšlenku podpoříte. Důležitá je i podpora finanční. Právě z vybraných prostředků jsou pozemky cíleně vykupovány. A nemusíte mít obavu, i malá finanční částka je důležitá, protože nejvíce je tzv. drobných dárců, ale v počtu dárců je síla! Z vlastní zkušenosti vám vřele doporučuji tyto ptačí parky navštívit a přímo na místě si prohlédnout, co je vše je možné pro ptáky dělat.

Pavel Benda

Ptačí park Rzy
Foto: P. Benda

STŘIMICKÁ VÝSYPKA – sedmý ptačí park ČSO

Česká společnost ornitologická (ČSO), v současnosti největší ochranná organizace v České republice s téměř 8 000 členy, byla založena už v roce 1926. V současné době se věnuje velmi širokému spektru aktivit. Od roku 2008 ČSO vykupuje i pozemky a pečuje o ně v síti takzvaných ptačích parků. Ukazuje se, že pro efektivní ochranu přírody je velmi vhodné pozemky přímo vlastnit. Cílem ČSO je do roku 2042 provozovat alespoň jeden plně funkční ptačí park v každém kraji. K prosinci 2024 ČSO provozuje šest ptačích parků v různých částech ČR, v nichž spravuje cca 400 hektarů a z toho 130 ha přímo vlastní. A právě nyní vzniká další, sedmý ptačí park, dokonce ne daleko našeho zájmového území.

Střimická výsypka se nachází přibližně 2 km severně od města Most na východních svazích nynějšího jezera Most. Jak všichni víme, povrchová těžba hnědého uhlí nenechala v této oblasti kámen na kameni. Výsypka vznikala od 60. let 20. století. Uhelne vrstvy v této oblasti jsou překryté tzv. nadložními vrstvami hlušiny, které bylo při otvírce povrchového lomu nutné odstranit a někde umístit. Celé horní partie východního svahu jezera Most tak nejsou přirozeným horizontem, ale nově naspaným terénem. Po dosypání poslední hlušiny zde byla provedena, v některých částech opakovaně, rekultivace. Jejím cílem bylo hlavně stabilizovat terén, zabránit sesuvům půdy a začlenit výsypku do krajiny. Na většině plochy měly vzniknout produkční lesní a zemědělské plochy.

Plochy po těžbě vlastní z velké části státní podnik Diamo. S ním jsme také v roce 2023 začali jednat o případném odkupu pozemků. Vytipovaných jsme měli více těžebních prostor v kraji, větší souvislé území bylo ale na prodej pouze zde, v místě bývalé obce Střimice. O výkupu takto rozsáhlého území jsme mohli uvažovat jen díky existenci Operačního programu Spravedlivá transformace, který má pomoci Ústeckému kraji s přechodem od těžby k jiným aktivitám. A na konci roku 2024 jsme se mohli začít radovat. Projekt byl

podpořen a nás čeká spousta práce, jejímž výsledkem by měla být pestrá krajina bohatá na ptáky a atraktivní i pro lidi.

Plocha 251 hektarů, kterou vykupujeme, je nyní zhruba ze dvou třetin pokryta lesnickými rekultivacemi. Ty mají různé podoby – od hustých monokultur borovice černé až po porosty listnáčů s převahou dubů. Zbylá třetina je tvořena otevřenými plochami, z části ornou půdou, z části ladem ležícími lučnými porosty. Máme zde i malé mokřady a vodní kanály. V roce 2025 budeme chudou ornou půdu zatravňovat, pustíme se do odstraňování nepůvodních druhů křovin a stromů (hlavně hlošiny úzkolisté, trnovníku akátu a javoru jasanolistého), obnovíme starý sad, který jako jediný unikl zasypání hlušinou, a vysadíme nových 90 jabloní a hrušní. Také připravíme první návštěvnický okruh.

A zajímá vás, co tam žije za ptáky? Zatím je to území, které stálo stranou zájmu ornitologů, neboť v rámci výsypek není nijak mimořádné. Na jezero Most ročně zavítají, zejména v zimním období, stovky ornitologů, sem ale nikdo. Zatím zde převažují běžné druhy mladých lesních porostů (budníčci větší i menší, červenky, pěnkavy, drozdi zpěvní) a otevřené krajiny (skřivan polní, bramborníček černohlavý, poštolka obecná). Usilujeme ale o obnovu tohoto kousku

lidmi zásadně ovlivněné krajiny a o výrazné zvýšení místní biodiverzity. Věříme, že za pár let zde bude mnohem více atraktivních druhů a ornitologové budou řešit dilemma, zda jít na jezero nebo do našeho ptačího parku. K našim cílovým druhům patří: dudek chocholatý, jeřáb popelavý, skřivan lesní, slavík modráček, pěnice vlašská, tuhýk obecný, bělořit šedý, bramborníček černohlavý, bramborníček hnědý, strnad luční, čejka chocholatá, strakapoud prostřední, žluna šedá, datel černý a moták pochop. Některé druhy zde snad najdou vhodné prostředí či rozšíří své populace v horizontu několika let, u jiných, hlavně těch lesních, to ale může trvat podstatně delší dobu. Postupnou obnovu a proměnu tohoto území můžete sledovat spolu s ČSO. V letošním roce plánujeme Vítání ptačího zpěvu i Festival ptactva, slavnostní otevření parku a další akce. Můžete přijít jen na prohlídku nebo se aktivně zapojit na některé z brigád. Vítané jsou samozřejmě i dary finanční, které ČSO pomohou tento velký projekt zdárně realizovat. Více informací naleznete na stránkách ČSO www.birdlife.cz.

Jak se bude vše vyvíjet vás budeme rádi informovat i na stránkách tohoto zpravodaje.

Václav Beran

Foto: L. Korešová (archiv ČSO)

ZÁPIS

ze setkání Ornitologického klubu při Labských pískovcích
ze dne 16. 3. 2024 v Krásné Lípě

- Zahájení P. Benda – 9.10 hod.
- Znělka
- Přivítání účastníků
- Přivítání přednášejícího O. Volfa
- Přivítání hostů
- Organizace setkání – poděkování Správě NP České Švýcarsko – zázemí
  - Bohaté občerstvení zajistily – H. Tomšíková, V. Bendová, K. Bartoňová, I. Wenischová, Správa NP České Švýcarsko – nápoje
  - Přijmutí nových členů Ornitologického klubu při Labských pískovcích – J. Kmeť, V. Sus, M. Kašparová, L. Faják
  - Nový čekatel na členství – Z. Jílek (Děčín)
  - Aktuální počet členů Ornitologického klubu – 41 + 1 čekatel
  - Omluveni – K. Lohniská, E. Mikolášková (host), M. Půlpán, V. Kopecký (host), V. Beran, K. Havlíček, J. Kmeť
  - Přítomni dle prezenční listiny – P. Benda, H. Tomšíková, J. Lobotka, D. Boura, V. Neckář, U. Augst, G. Ritschel, M. Suržinová, R. Procházková, Z. Jahoda, D. Jahoda, I. Wenischová, M. Kašparová, V. Sus, M. Horyna, V. Šena, V. Friml, M. Malý, L. Bartoň, V. Šutera, Z. Jílek, P. Svoboda + 8 hostů
  - Výzva k aktualizaci kontaktů
  - Ukázka ornitologické literatury, jak tuzemské, tak i zahraniční
  - Představení nového Zpravodaje Ornitologického klubu č. 19/2023, vydání a grafické práce provedla Střední odborná škola mediální grafiky a polygrafie Rumburk, finančně grafické práce pokryla Správa NP České Švýcarsko, tisk finančně zajistila firma JUROS, s. r. o. Ústí nad Labem
  - Poděkování všem, kteří přispěli svými články a příspěvky do Ornitologického zpravodaje. V této souvislosti je nutno připomenout všem autorům, že je nutné odevzdávat text a obrázky odděleně. Zjednoduší to tak velmi práci grafika.
- Poděkování R. Procházkové za jazykovou korekturu Ornitologického zpravodaje
- Poděkování kolegyni M. Suržinové za vedení fotogalerie
- V roce 2024 se cíleně v ptačí oblasti Labské pískovce monitorují – sokol stěhovavý, výr velký, kulíšek nejmenší, sýc rousný, orel mořský, luňák červený, luňák hnědý, čáp černý a ledňáček říční
- Výzva k monitoringu ledňáčka říčního i mimo ptačí oblast (metodika přiložena)
- Výzva k zapojení se do monitoringu skorce vodního (metodika přiložena), Ploučnice na okrese Děčín přislíbily, že bude monitorovat V. Beran
- Celorepublikově se v roce 2024 monitoruje čáp bílý
- Celorepublikově se v roce 2024 monitoruje čáp černý (po 10 letech) – metodika bude členům klubu zaslána dodatečně, až bude vytvořena celorepublikovými koordinátory
- Pro rok 2024 se plánuje (P. Benda) využití dronu pro monitoring kolonií volavek popelavých (areál ZOO Děčín, Malé Březno, Chabařovice, Šluknov – Rybníčná), případně i dalších druhů či hnízd, do kterých není vidět
- Saské Švýcarsko – opět hnízdění hus velkých na skále a husice nilské také na skále ve velmi vysoké výšce
- V Děčíně na Zámeckém rybníce proběhlo přeinstalování hnízdní budky pro morčáka velkého, která zde byla 20 let, strom byl poražen. Nová instalace byla provedena ve spolupráci se ZOO Děčín (R. Řehák – člen našeho klubu). Aktuálně se zde morčáci zdržují, dokonce byla pozorována samice sedící na střeše budky.
- Byla navázána spolupráce s Krajským úřadem Ústeckého kraje. Za tím účelem byla založena pracovní skupina (V. Neckář – koordinátor, P. Benda, P. Bauer, L. Blažej, J. Juda), která bude mít za úkol komunikaci s tímto úřadem, dávat

podněty a v některých případech i příp. zajišťovat management. Probíhá revize lokalit, které by mohly být chráněny. Cílem je, aby každé chráněné území mělo svého patrona (kontaktní osoba R. Neckář – tel. 775 305 787).

- PR Velký rybník u Rybníště – situace je velmi vážná. Hrozí protržení hráze, hladina se cíleně snižuje a rybník bude zřejmě vypuštěn zcela. Nutno sledovat ve vztahu nejen k ptactvu, ale také k ostatním druhům – potenciální ohrožení škeblí, obojživelníků apod. Vlastníci rybník údajně nechtějí prodat. Harmonogram oprav zatím není známý, ale na základě našich zkušeností lze důvodně předpokládat roky.

- Byly promítnuty dva velmi zajímavé krátké několikaminutové historické filmy z roku 1930 o sokolovi stěhovavém a ostříži lesním ze Saského Švýcarska, které zajistil U. Augst

- Bylo prezentováno velmi zdařilé tričko se symbolem sýčka obecného. Jedná se o produkt České společnosti ornitologické a firmy Bushman. Část z ceny trička putuje na ochranu sýčka obecného v ČR – nejohroženější sovy naší republiky.

- Aktuální informace z ptačího parku Mnišské louky u České Lípy. Je to k našemu regionu nejbližší ptačí park. Cíleně by měl mít rozlohu 100 ha. Intenzivně se jedná o výkup pozemků, zatím je ve vlastnictví České společnosti ornitologické cca 25 ha. Zásadní je aktivita našeho člena V. Šutery, který díky svým kontaktům zajistil výkup dalších pozemků. Aktuálně se v ptačím parku intenzivně pracuje na opatření pro podporu diverzity ptáků, vč. pastvy evropských divokých koní (v pondělí 11. 3. se zde narodilo hříbátko).

- Stále ožehavá kauza je Zámecký rybník v Děčíně (viz série článků v našich zpravodajích). Díky intenzivní práci H. Tomšíkové je zde od 1. 3. zakázán rybolov (zatím na 3 roky), což ocenili přítomní potleskem. Plánují se další opatření – vyčiš-

Pokračování na straně 5 >

- > tění rybníka, snaha je o snížení mocnosti nánosů, instalace nového ostrůvku pro ptáky a další aktivity.
  - Byla zmíněna „firemní rezervace“ firmy JUROS u Prackovic nad Labem (hranice okresů Litoměřice a Ústí nad Labem). Jedná se o starý hliník, který byl již velmi zarostlý náletovou vegetací a stěny byly již sesunuty. Aktuálně proběhly práce na odstranění náletových dřevin a proběhla úprava stěn tak, aby zde mohly zahnízdit břehule říční, příp. vlhy pestré.
  - Přestávka
  - Přednáška O. Volfa – Ptáci Krušných hor

□
Zapsal Pavel Benda

Foto: P. Benda

SOUHRN VÝSLEDKŮ MONITORINGU VYBRANÝCH PTAČÍCH DRUHŮ PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE ZA ROK 2024

Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)

V roce 2024 bylo nalezeno celkem **12 obsazených teritorií** (NP – 5, CHKO – 7). Prokazatelně zahnízdilo **11 párů**, z nichž 8 bylo úspěšných (3 x v NP a 5 x v CHKO), a bylo vyvedeno minimálně celkem 20 mláďat (2 x 2, 2 x 3, 2 x 4, 2 x 1, a to 1 x 1, 1 x 3, 1 x 4 v NP a 1 x 1, 2 x 2, 1 x 3, 1 x 4 v CHKO). Jeden pár obsadil teritorium, ale k zahnízdění pravděpodobně nedošlo.

Výr velký (*Bubo bubo*)

V roce 2024 bylo identifikováno celkem **24 obsazených lokalit**. Podařilo se dohledat jedno hnízdo (bod 7B), hnízdění však bylo neúspěšné. Byla také identifikována nová oblast výskytu – jedno obsazené teritorium (bod 14).

Cílené hledání hnízd je velmi obtížné a namáhavé vzhledem k obtížným terénním podmínkám, nepřehlednému terénu a velkému množství popadaného dříví po proběhlé kůrovcové kalamitě. Také hnízdní úspěšnost, vzhledem k úživnosti a populačnímu tlaku bude zřejmě velmi nízká, zejména v centrálních souvisle zalesněných

oblastech bez návaznosti na zemědělskou krajinu. V oblastech rozsáhlejších pasek po kůrovcové kalamitě a velkoplošného požářiště (rozsáhlý požár v roce 2022), zhruba mezi Hřenskem, Meznou a Vysokou Lípou, se zřejmě dočasně zlepšila úživnost a dostupnost potravních zdrojů. Negativně se na průběhu hnízdění mohly také odrazit lesnické práce (likvidace stromů napadených kůrovcem) intenzivně probíhající mimo území národního parku. Je třeba také podotknout, že u některých obsazených teritorií v okrajových částech PO mohlo k hnízdění dojít již za hranicí PO (např. bod 8A) nebo k hnízdění nemuselo dojít vůbec.

Vysoký počet míst, kde byl výr velký zjištěn, může být však poněkud zavádějící. Rozhodně, vzhledem k úživnosti, nepřehlednému terénu a vzájemné blízkosti některých míst, nelze vyloučit, že se jednalo o totožné jedince či solitérní samce (malé množství nalezených hnízd, a to i vzhledem k letům minulým). Odhad hnízdních párů (i v kontextu navazujícího Saského Švýcarska) by se mohl pohybovat **okolo 15 párů**.

Orel mořský (*Haliaeetus albicilla*)

Celkem bylo v ptačí oblasti Labské pískovce prokázáno v roce 2024 obsazení 3 teritorií. Nebylo prokázáno žádné hnízdění.

Teritoria:

1. Kaňon Labe – obsazené teritorium na řece Labi, soudržný ad. pár, v úseku Dolní Žleb – Sasko má souvislost s velkou pravděpodobností s hnízděním v oblasti Saského Švýcarska (Sächsische Schweiz, zhruba mezi obcemi Schmilka a Rathen)

2. Velký rybník a Světlík – pozorován soudržný ad. pár, hnízdění nebylo prokázáno, resp. k němu s velkou pravděpodobností nedošlo. Hnízdění zde bylo známo v loňském roce a letech předchozích.

3. Stará Oleška – opakovaná pozorování ad. samce. Hnízdění zde nebylo potvrzeno. Tato část PO je pravděpodobně součástí potravního teritoria. Hnízdění je pravděpodobné v navazujících územích již za hranicí PO. Pravidelnější výskyt se zde datuje od roku 2011, hnízdění bylo prokázáno v roce 2014.

Pokračování na straně 6, 7, 8, 9, 10, 11 >

- > V rámci celé ptačí oblasti Labské pískovce tento počet odráží skutečný stav roku 2024. Hnízdění či výskyt dalších párů, které by unikly v letošním roce pozornosti, je nepravděpodobné. Celkový stav hnízdní populace v optimálním případě je odhadován na 1–3 páry.

V rámci monitoringu zimující populace nebyl zjištěn žádný trvale zimující jedinec.

Sýc rousný (*Aegolius funereus*), kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*), sluka lesní (*Scolopax rusticola*)

Sýc rousný – v roce 2024 bylo identifikováno celkem **33 houkajících samců**, resp. obhajovaných teritorií (z toho 12 na liniích a 21 mimo linie). S velkou pravděpodobností se toto zjištění blíží celkovému stavu, neboť území bylo mapováno plošně. Negativně se projevil vliv velkoplošného požáru národního parku v roce 2022, který zasáhl cca 10 km², v tomto prostoru nebyl zjištěn žádný sýc rousný.

Kulíšek nejmenší – v roce 2024 bylo identifikováno celkem **35 pískajících samců**, resp. obhajovaných teritorií (z toho 12 na liniích a 23 mimo linie). S velkou pravděpodobností se toto zjištění blíží celkovému stavu v tomto roce, neboť území bylo mapováno plošně. Negativně se projevil vliv velkoplošného požáru národního parku v roce 2022, který zasáhl cca 10 km², v tomto prostoru nebyl zjištěn žádný kulíšek.

Dalším negativním vlivem jsou intenzivní lesnické těžební práce v CHKO Labské pískovce za účelem likvidace kůrovcové kalamity, které zásadním způsobem negativně mění prostředí pro kulíška nejmenšího.

Sluka lesní – v roce 2024 bylo identifikováno celkem 7 ex. (z toho 3 na liniích a 4 mimo linie). Tento počet neodráží skutečný stav a je zřejmě podhodnocen.

Čáp černý (*Ciconia nigra*)

Celkem byla v ptačí oblasti Labské pískovce v roce 2024 prokázána **3 hnízdění**, počet mláďat – 1 x 2, 2 x 3, celkem 8 mláďat.

Dále bylo identifikováno dalších **7 teritorií**, kde se ale nepodařilo i přes veškerou snahu dohledat hnízdo.

Luňák červený (*Milvus milvus*), luňák hnědý (*Milvus migrans*)

Luňák červený – celkem byl v ptačí oblasti Labské pískovce prokázán v roce 2024 výskyt v **15 teritoriích**, z nichž bylo u **9 nalezeno i hnízdo** (dvě hnízda těsně za hranici POLP). Nicméně část teritoria zasahovala i do ptačí oblasti. U některých teritorií, kde nebylo dohledáno hnízdo, je možné, že došlo ke hnízdění mimo POLP, a do PO zasahovalo potravní teritorium. Celkem 5 hnízdění bylo úspěšných – počet vyvedených mláďat 12 (1 x 1, 1 x 2, 3 x 3) a u 4 hnízd se počet vyvedených mláďat nepodařilo zjistit – nedostupná hnízda.

Luňák hnědý – v rámci monitoringu bylo zjištěno **jedno teritorium** v oblasti obce Markvartice. Hnízdění těsně za hranici POLP bylo v této oblasti prokázáno v roce 2023. Oproti monitoringu v roce 2021 je to nové zjištění a dokládá to trend postupného šíření tohoto druhu v širším regionu (pravidelná hnízdění několika párů ve Šluknovském výběžku, hnízdní výskyt u Labe jižně od Děčína v oblasti Nebočad).

Ledňáček říční (*Alcedo atthis*)

Celkem byl v ptačí oblasti Labské pískovce v roce 2024 prokázán výskyt na **15 lokalitách**, z toho bylo **9 prokázanych hnízdění** (nález hnízdní nory), která byla potvrzena oběma kontrolami. Všechna 9 hnízdních lokalit bylo v přirozených březích. V rámci celé ptačí oblasti Labské pískovce tento počet odráží skutečný stav roku 2024. Nicméně část vodních toků (zejména úseky řeky Kamenice) byla vzhledem k velkému množství popadaných stromů (kůrovcová kalamita) zcela nepřístupná. Hnízdění dalších párů, které by unikly v letošním roce pozornosti, je možné, ale jednalo by se max. o 1–2 páry (nepřístupné úseky toků). Některá potenciální hnízdiště byla degradována sesunutím břehů a zárůstem vegetací (např. PP Meandry Chřibské Kamenice). Bude nutná každoroční kontrola spojená s případnou úpravou a optimalizací hnízdních břehů.

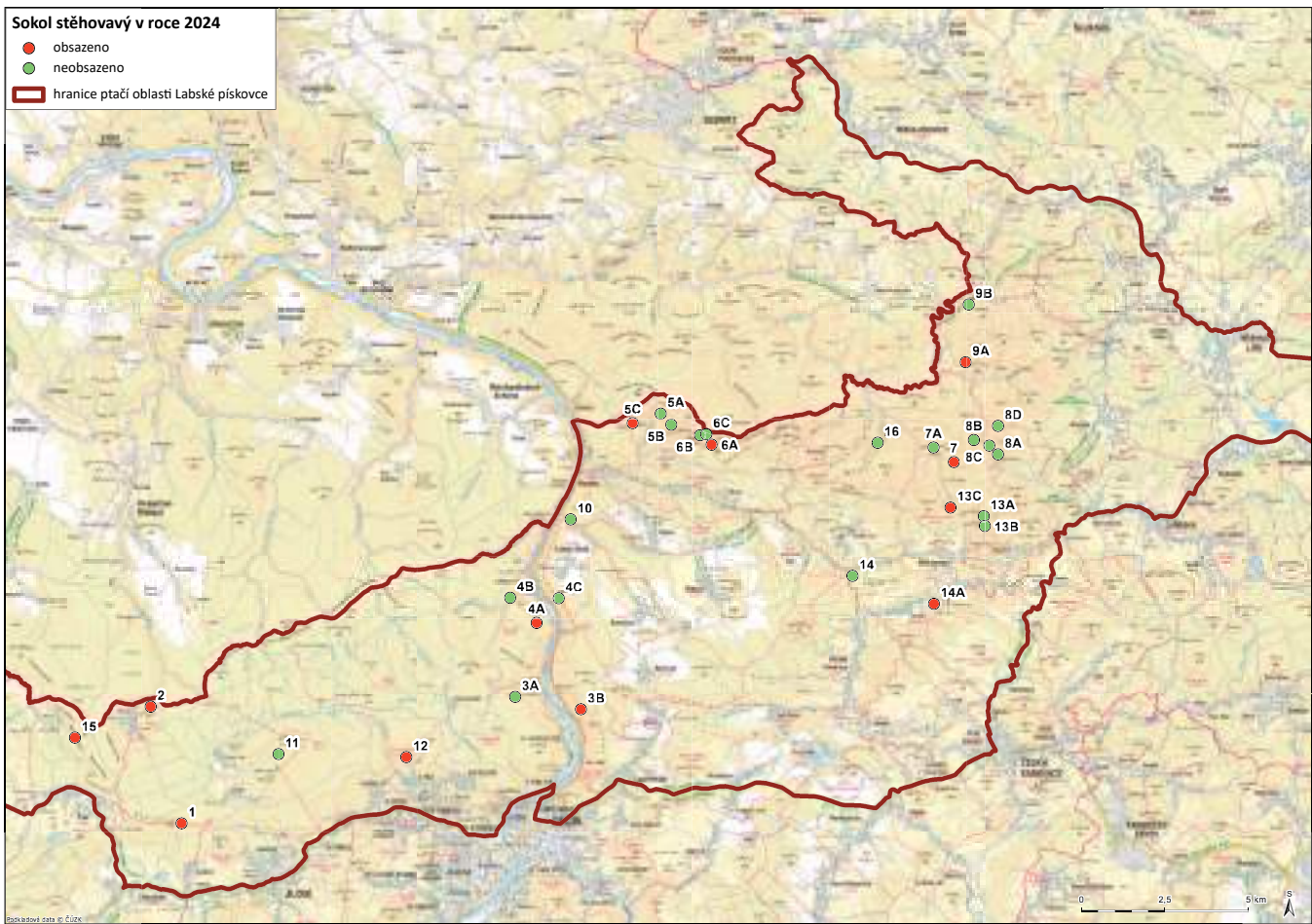
Pavel Benda a kolektiv
Mapky: O. Holešinský

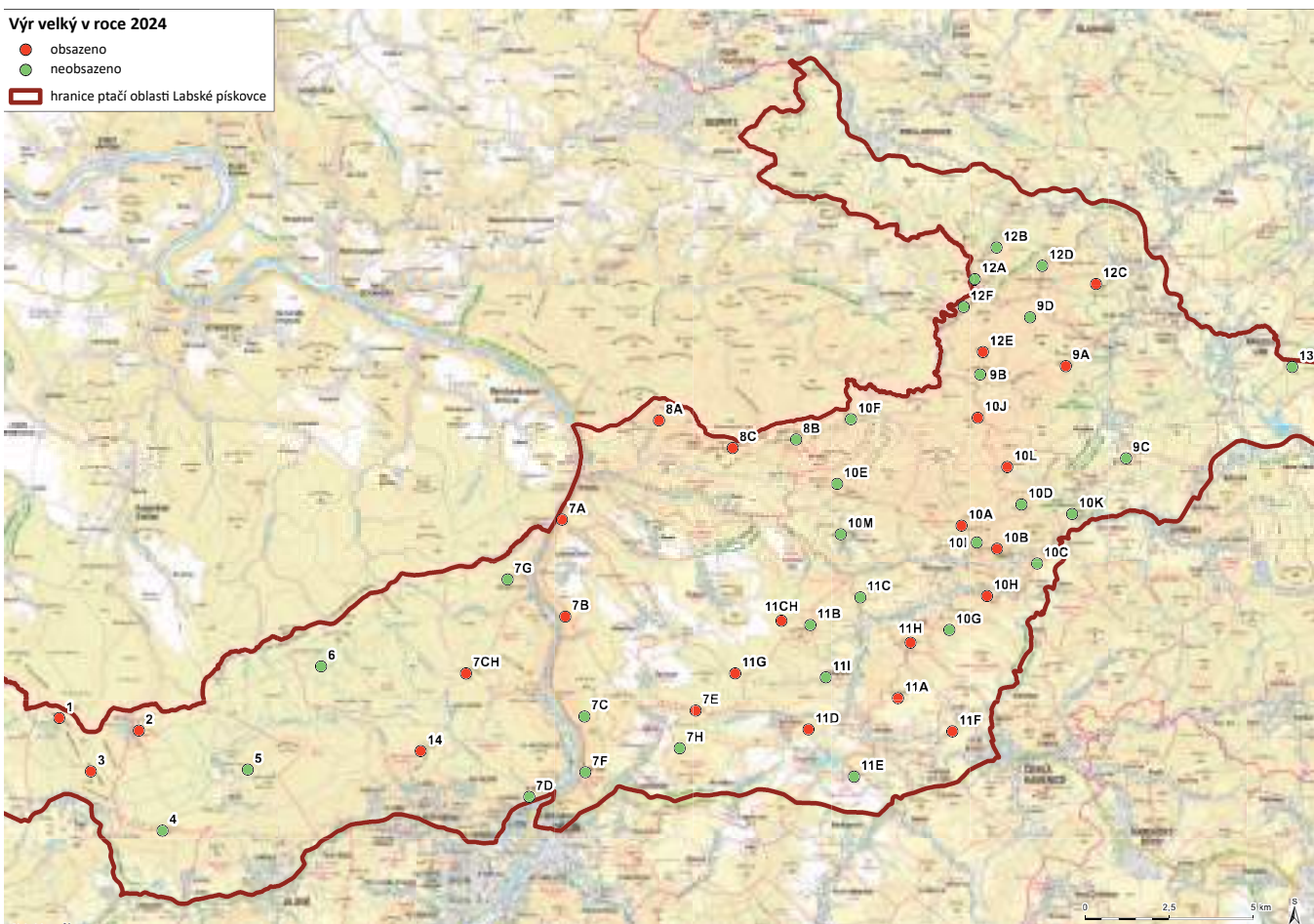
Luňák červený (*Milvus milvus*), foto: V. Šena >

- > **Sokol stěhovavý v roce 2024**
- obsazeno
  - neobsazeno
  - ▭ hranice ptačí oblasti Labské pískovce

- Výr velký v roce 2024**
- obsazeno
  - neobsazeno
  - ▭ hranice ptačí oblasti Labské pískovce

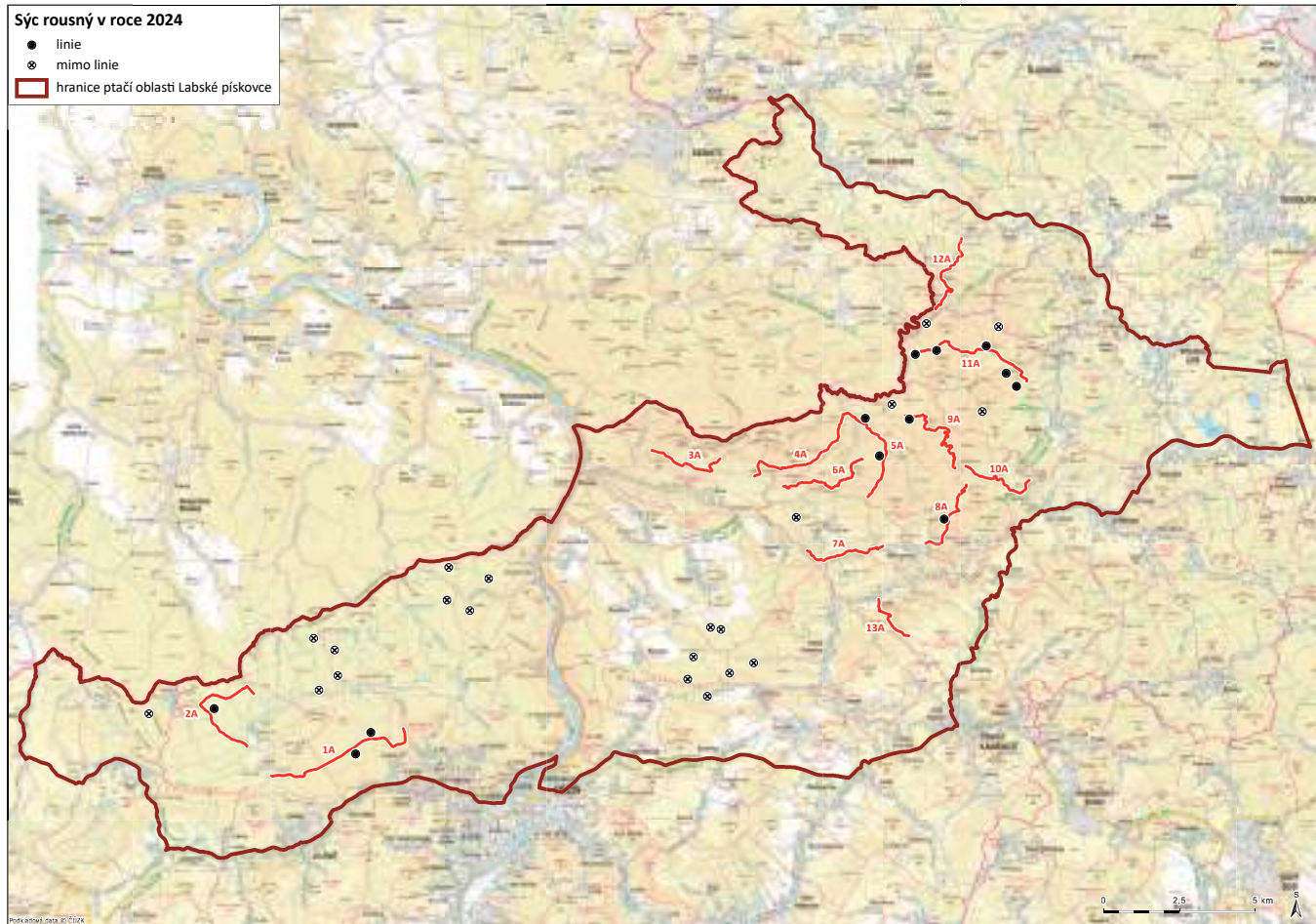

- > **Orel mořský v roce 2024**
- teritorium
  - ▭ hranice ptačí oblasti Labské pískovce

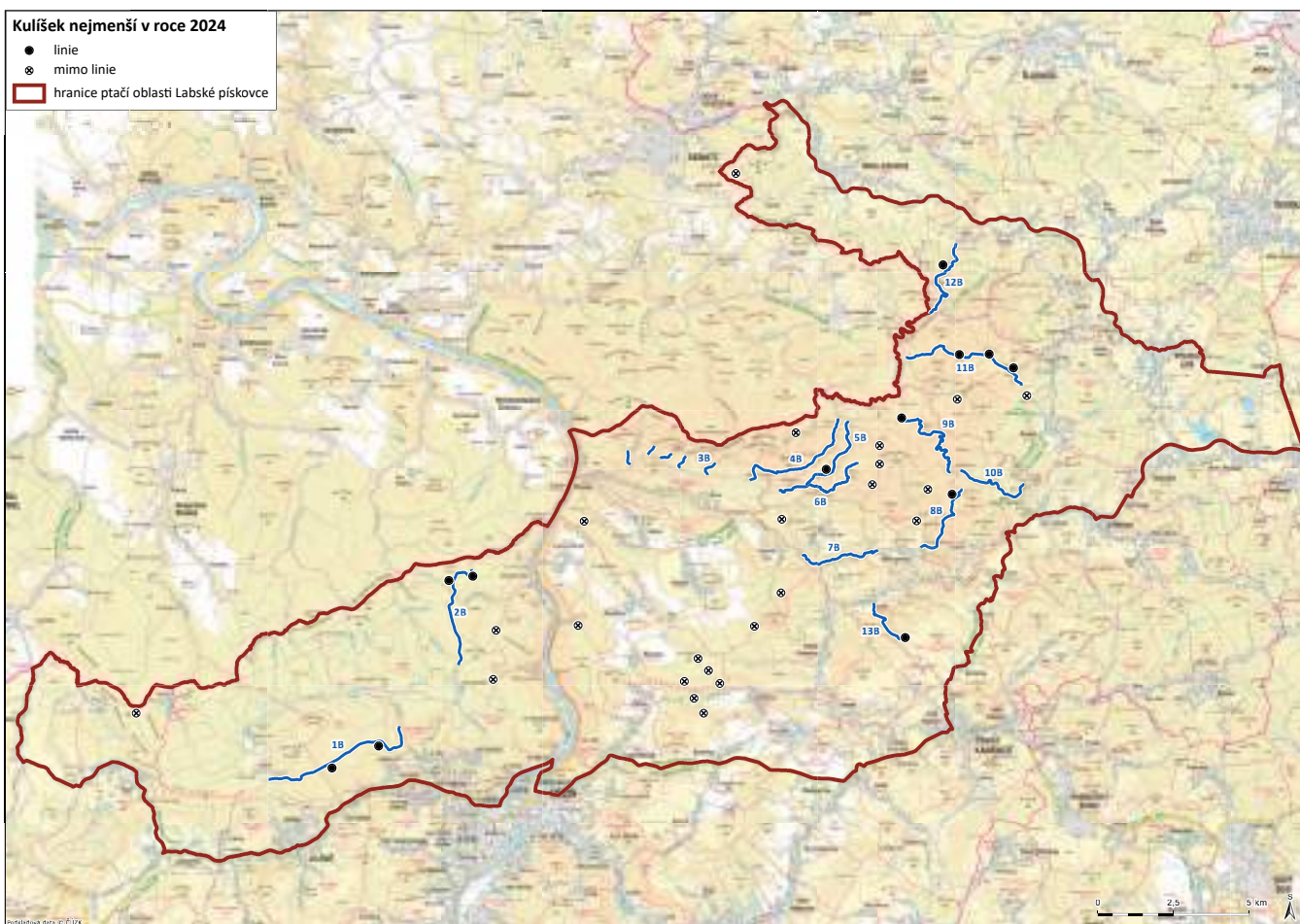
- Sýc rousný v roce 2024**
- linie
  - ⊗ mimo linie
  - ▭ hranice ptačí oblasti Labské pískovce

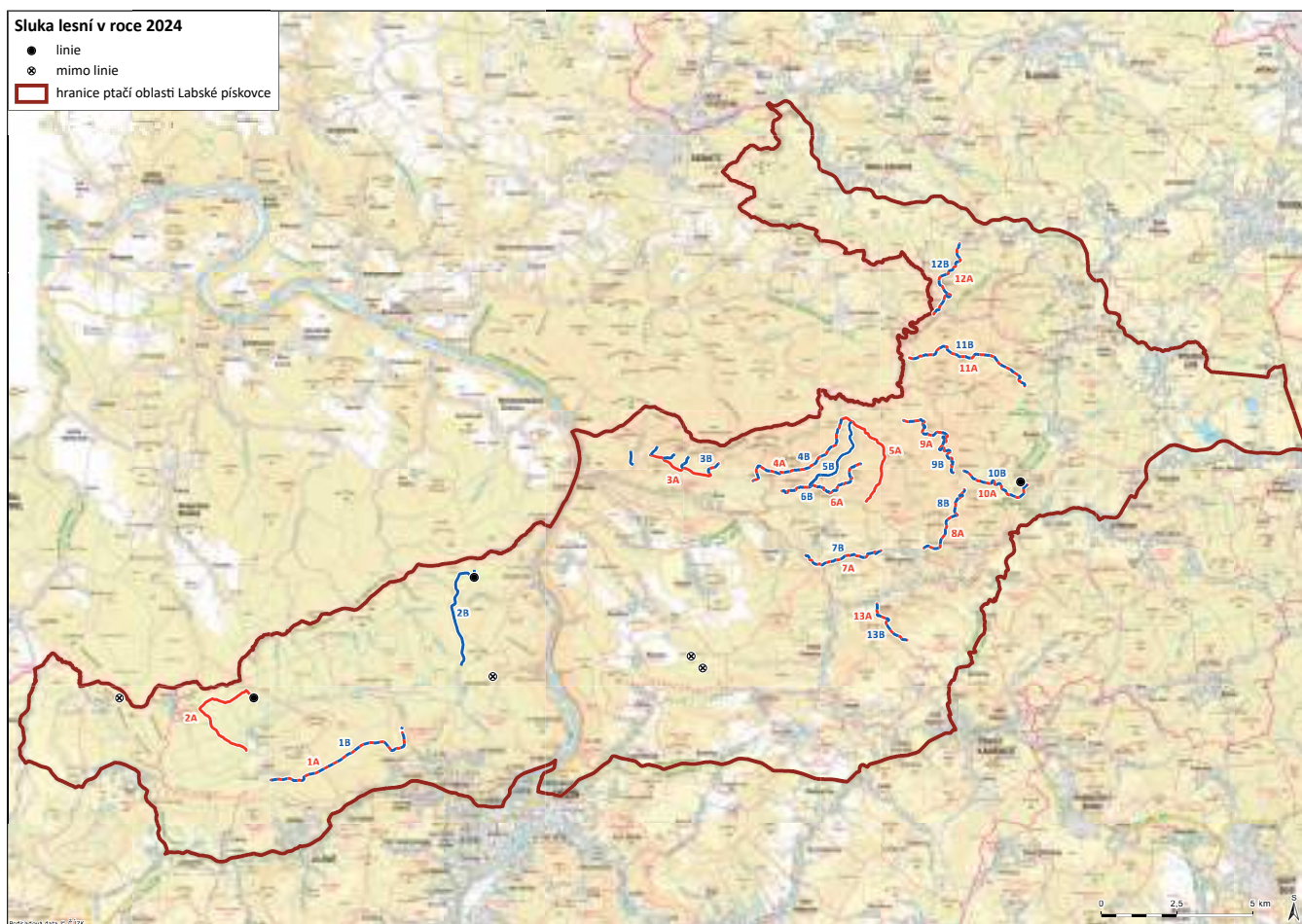

- > **Kulíšek nejmenší v roce 2024**
- linie
  - ⊗ mimo linie
  - ▭ hranice ptačí oblasti Labské pískovce

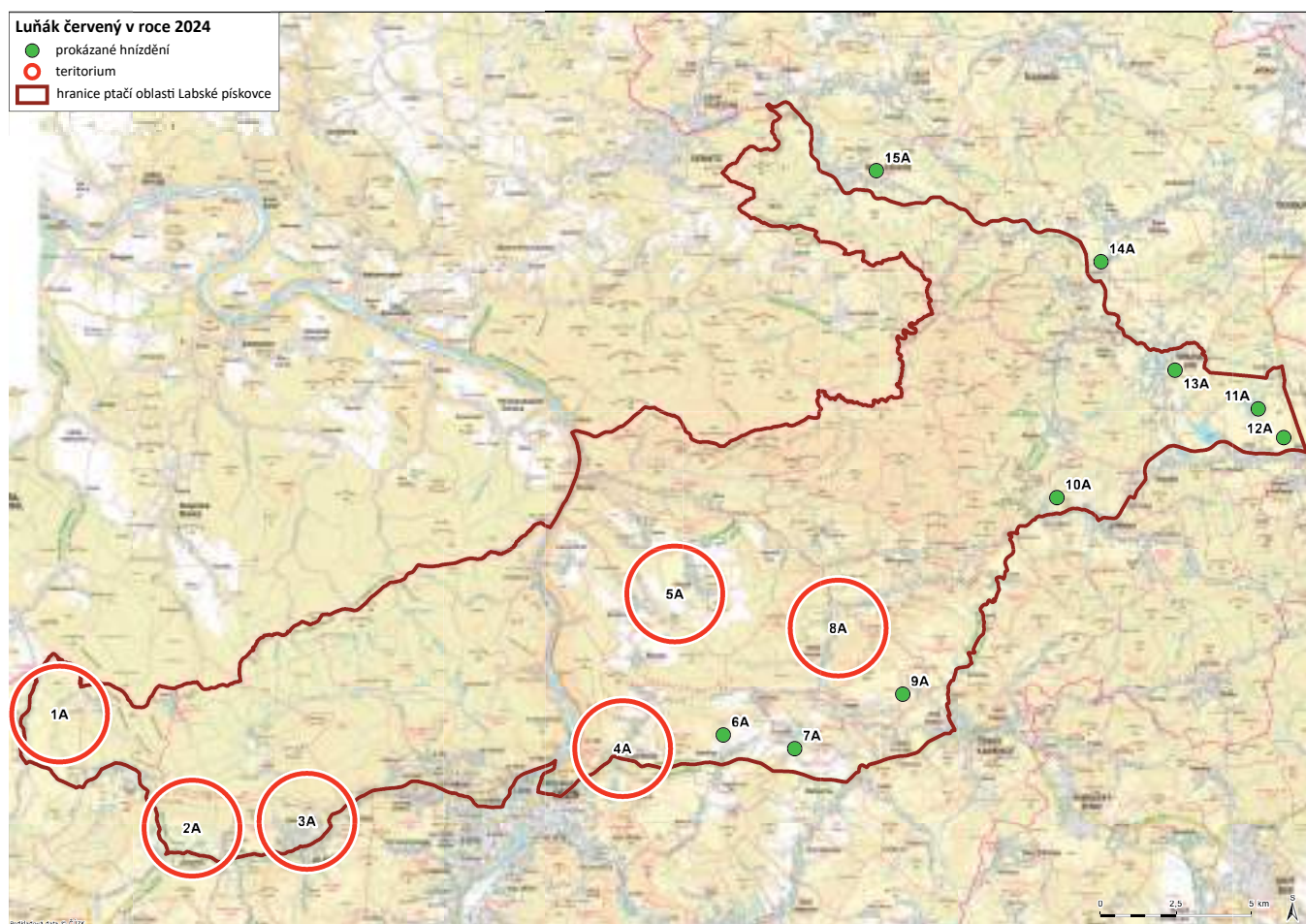
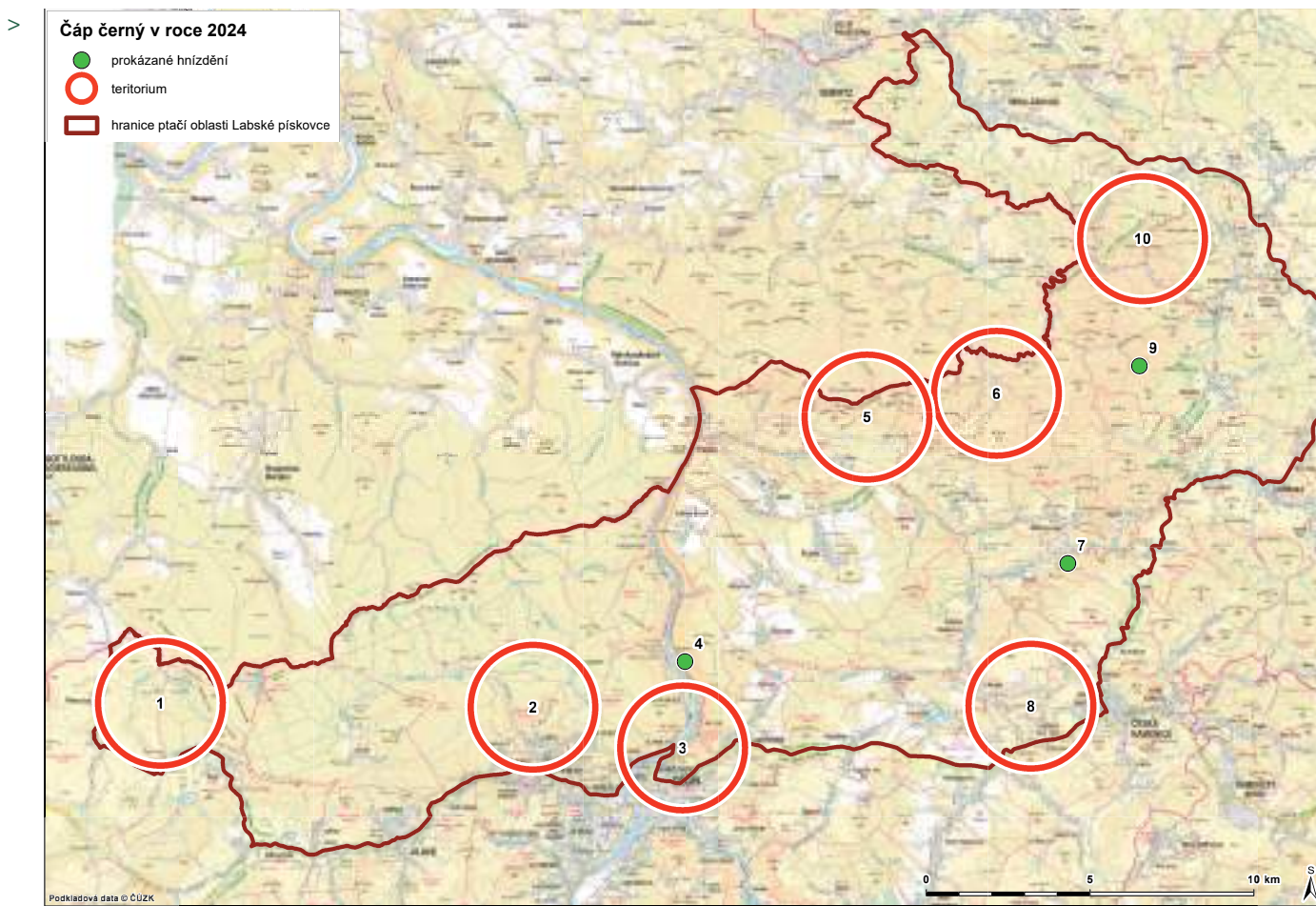
- Sluka lesní v roce 2024**
- linie
  - ⊗ mimo linie
  - ▭ hranice ptačí oblasti Labské pískovce

>

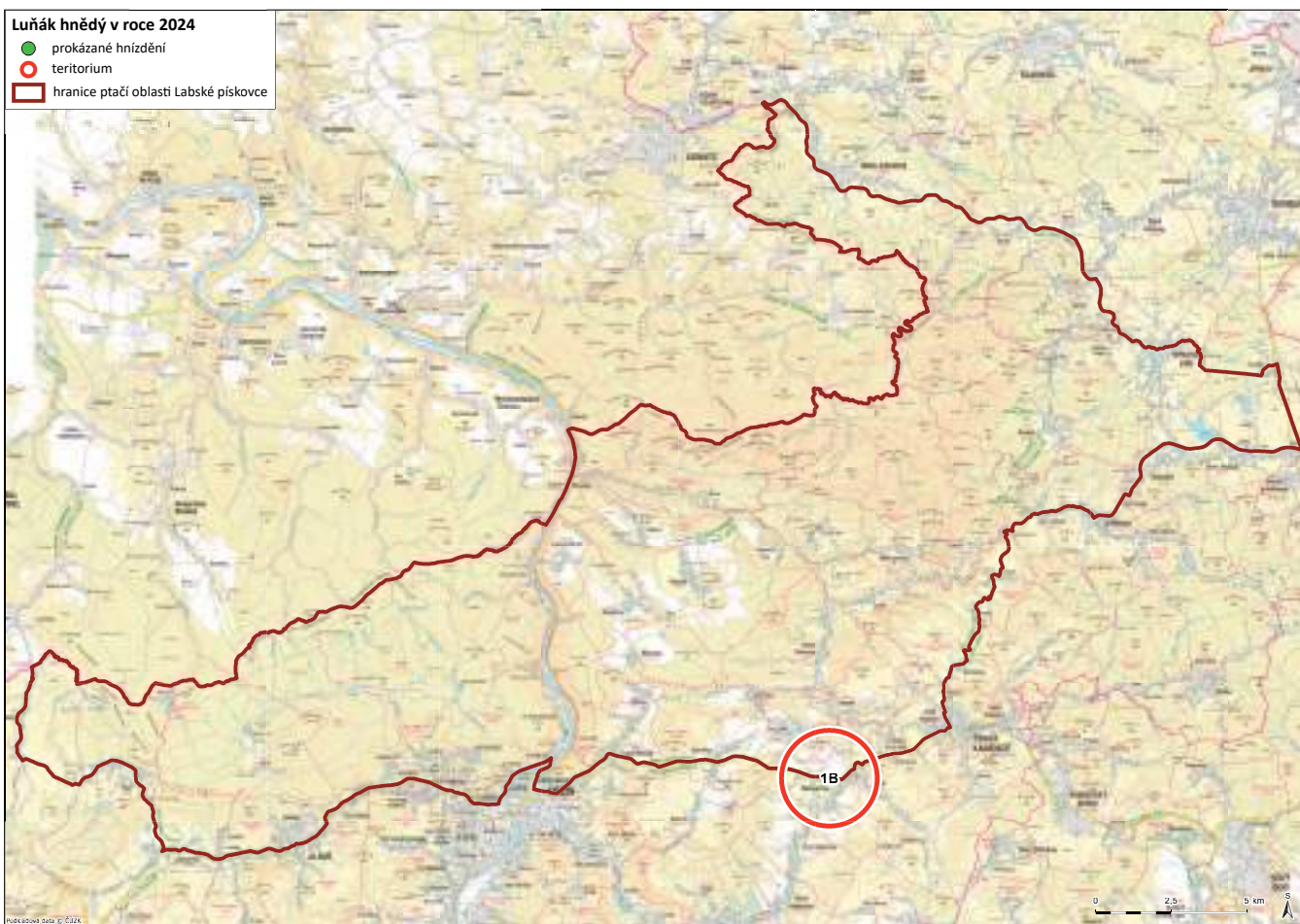

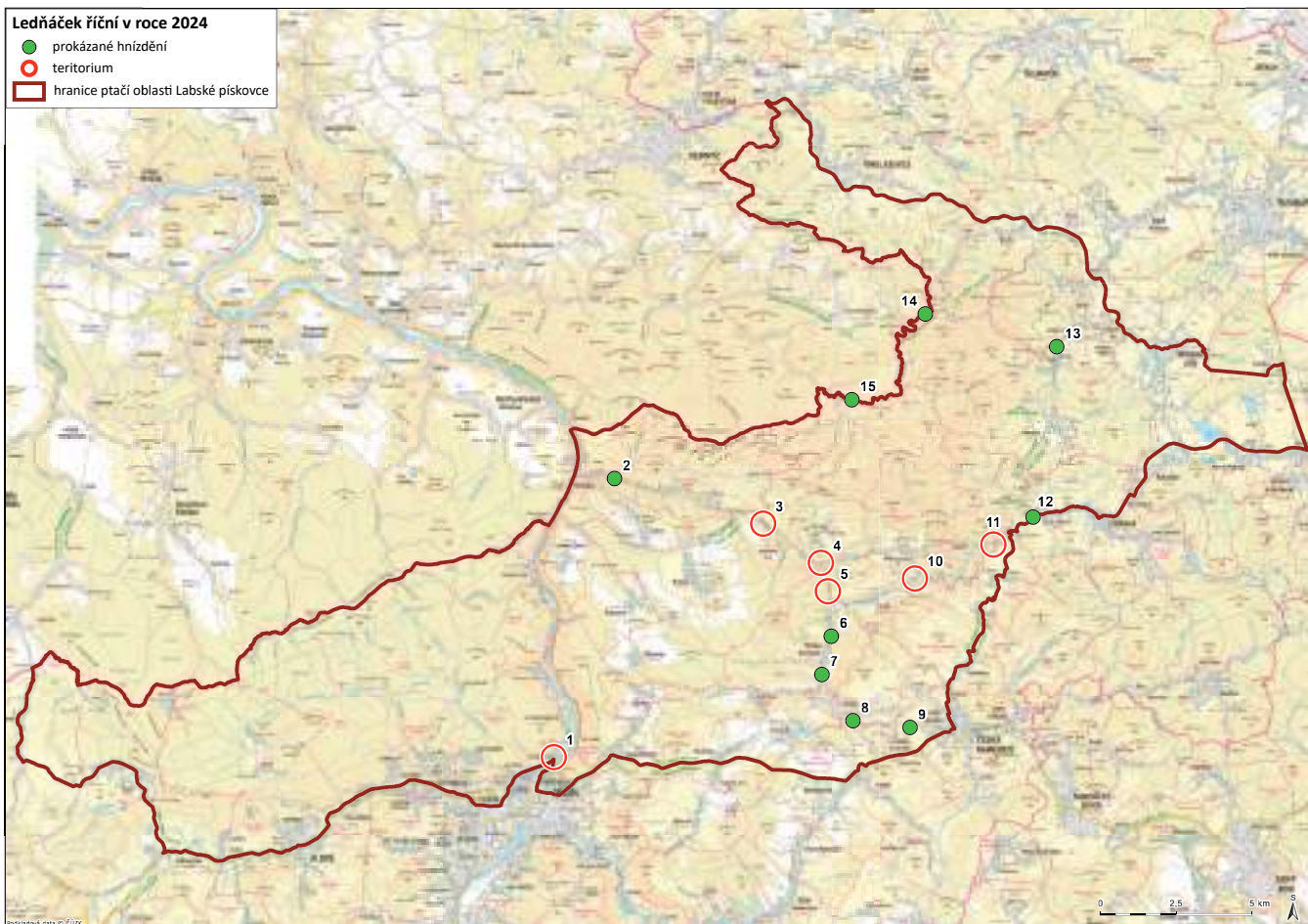

- > **Luňák hnědý v roce 2024**
- prokázané hnízdění
  - teritorium
  - ▭ hranice ptačí oblasti Labské pískovce

- Ledňáček říční v roce 2024**
- prokázané hnízdění
  - teritorium
  - ▭ hranice ptačí oblasti Labské pískovce

ORNITOLOGICKÉ NOVINKY ZE SASKÉHO ŠVÝCARSKA ZA ROK 2024

Pro naše tři druhy velkých ptáků hnízdících na skalách byl letošní rok opět špatný. V obou známých hnízdních teritoriích čápů černých (*Ciconia nigra*) sice byla vystavěna hnízda, snůška vajec nebo zahájení hnízdění však potvrzeno nebylo. Po 34 letech ze Saského Švýcarska poprvé nevylétlo ani jediné mládě čápa černého! Největší počet čapích mláďat vylétnuvších z hnízd byl v roce 2004, kdy jich bylo patnáct.

Zdejší výři velcí (*Bubo bubo*) obsadili nejméně deset teritorií, pouze v osmi bylo možné doložit přítomnost páru a pouze ve dvou případech z pěti hnízdění bylo doloženo mládě, případně dvě mláďata.

V roce 2024 bylo identifikováno 15 teritorií, resp. párů sokolů stěhovavých (*Falco peregrinus*). Hnízdění bylo s jistotou potvrzeno ve 14 případech. V jednom případě hnízdo opustila dvě mláďata a ve dvou případech po třech mláďatech. Ostatní hnízdění byla dříve či později potvrzena jako neúspěšná.

Na jedné lokalitě v údolí Großer Zschand byly nalezeny pozůstatky kostí zde hnízdící samice. Ta byla mnou okroužkována v roce 2020 v zadní části údolí Bielatal.

Z hnízda našeho páru orlů mořských (*Haliaeetus albicilla*) v levobřežní části Labe letos opět vylétla dvě mláďata, bohužel se však hnízdo v létě zřítilo. Mimořádnou událostí bylo potvrzení hnízdění včelojedů lesních (*Pernis apivorus*), ze kterého vzešla dvě mláďata. Ze tří párů jeřábů popelavých (*Grus grus*), vyskytujících se rovněž v levobřežní části Labe, dva páry vyvedly jedno, případně dvě mláďata.

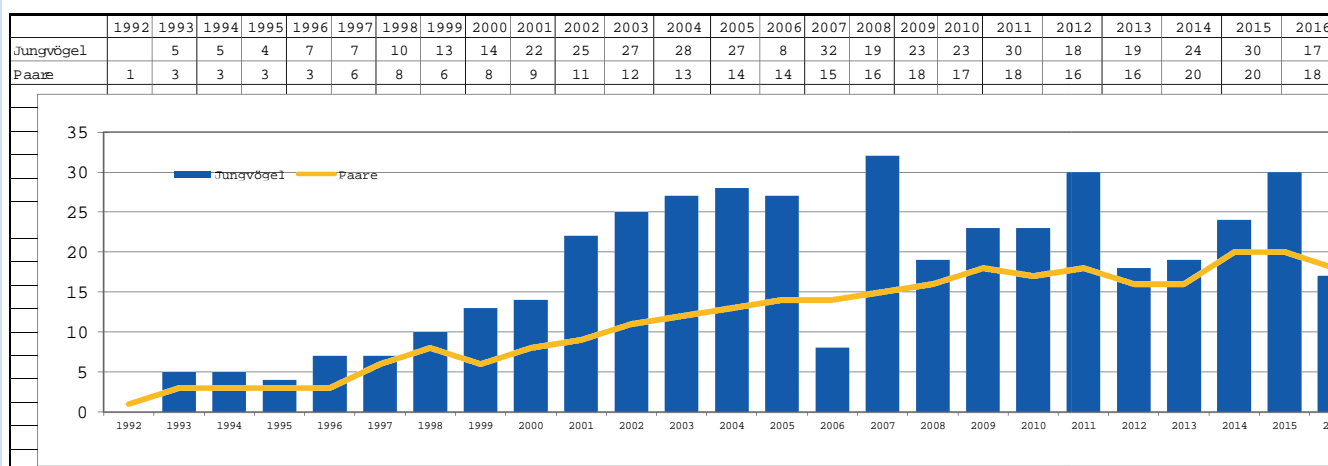
V národním parku bylo potvrzeno 21 teritorií krahujce obecného (*Accipiter nisus*), 115 hnízdišť holuba doupňáka (*Columba oenas*), 25 hnízdišť kulíška nejmenšího (*Glaucidium passerinum*), jedno hnízdiště sýce rousného (*Aegolius funereus*), dvě hnízdiště žluny šedé (*Picus canus*) a, jako v roce předchozím, 70 hnízdišť datla černého (*Dryocopus mar-*

tius). Poprvé byl v přední části národního parku pozorován v blízkosti dutiny pár strakapoudů prostředních (*Dendrocopos medius*). Ta však byla, bohužel, již obsazena žlunou zelenou. Rovněž se podařilo doložit hnízdění sluky lesní (*Scolopax rusticola*) s pěti (!) mláďaty, a to v oblasti Hinterhermsdorfu. Dále byla pozorována tři teritoria se zpívajícími lejsky malými (*Ficedula parva*) a jedno hnízdění se třemi mláďaty v oblasti Winterbergu. Dále byla nalezena tři teritoria se zpívajícími lejsky bělokrkými (*Ficedula albicollis*), a to v oblastech Raumberg, Großer Winterberg a Sellnitz, východně od Liliensteinu.

Velký dík patří mým bývalým kolegům, kteří mne průběžně o všem informovali a nezřídka doprovodili s sebou ven, do přírody!

Ulrich Augst,
za Správu Národního parku
Saské Švýcarsko

Tabelle 1

Graf: Vývoj početnosti sokolů stěhovavých v Saském Švýcarsku

- Jungvögel = počet mláďat

- Paare = počet párů

>

Mladí orli mořští

Foto: S. Herold

Zpívající lejsek bělokrký

Foto: M. Hörenz

Tři mláďata lejska malého na hníždě

Foto: M. Hörenz

>

ZIMUJÍCÍ VODNÍ A MOKŘADNÍ PTÁCI

13. – 14. 4. 2024

Václav Šutera:

Nádrž Milada (okres Ústí nad Labem):

- kulík říční – 2 ks
- husa velká – 30 ks (15 párů)
- husice nilská – 2 ks
- kachna divoká – 20 ks (10 párů)
- kormorán velký – 5 ks
- labuť velká – 4 ks (2 páry)
- lyska černá – 30 ks (15 párů)
- polák velký – 2 ks (1 pár)
- racek (velký, neurčeno do druhu) – 25 ks
- čírka modrá – 3 ks (2 samci + 1 samice)

Chabařovice, rybníky (okres Ústí nad Labem):

- kachna divoká – 20 ks (10 párů)
- volavka popelavá – 5 ks
- husa velká – 20 ks (10 párů)
- písík obecný – 1 ks
- husice nilská – 2 ks

Labe – Ústí nad Labem – Žernoseky:

- labuť velká – 2 ks
- kachna divoká – 30 ks

Labe – Ústí nad Labem:

- kachna divoká – 25 ks
- racek (velký, neurčeno do druhu) – 12 ks
- kormorán velký – 2 ks
- labuť velká – 1 ks
- lyska černá – 2 ks

Labe – Ústí nad Labem – Přerov:

- kachna divoká – 17 ks
- racek (velký, neurčeno do druhu) – 10 ks
- kormorán velký – 2 ks

Pavel Benda

Labe – Hřensko – Děčín:

- kachna divoká – 28 ks (25 samců + 3 samice)
- kormorán velký – 1 ks
- morčák velký – 2 ks (1 samec + 1 samice)
- volavka popelavá – 4 ks
- husa domácí, pomořanská, polodivoká – 4 ks
- racek (velký druh) – 2 ks

- husa labutí, domestikovaná (polodivoká) – 1 ks
- čáp černý – 1 ks
- čáp bílý – 5 ks (přelet)
- husice nilská – 2 ks (1 pár)
- ledňáček říční – 1 ks
- husa velká – 4 ks (2 páry)

Labe – Děčín – Přerov:

- kachna divoká – 5 ks (3 samci + 2 samice)
- kormorán velký – 4 ks
- volavka bílá – 2 ks
- volavka popelavá – 12 ks
- racek (velký druh) – 1 ks

Pavel Benda, Juraj Kmet

Rabštejn, rybník:

- kachna divoká – 1 ks (samec)
- vodouš kropenatý – 1 ks

Jetřichovice, nádrž Pavlínka:

- kachna divoká – 1 ks (samec)

Bynovec, Olšový rybník:

- kachna divoká – 1 ks (samec)

Jan Lobotka

Mandava – úsek Staré Křečany – Horní Jindřichov:

- kachna divoká – 19 ks (14 samců + 5 samic)
- konipas bílý – 3 ks

Martin Horyna

Stará Oleška, Olešský rybník:

- kachna divoká – 2 ks (samci)
- moták pochop – 1 ks (samec)
- volavka popelavá – 1 ks
- lžičák pestrý – 6 ks (3 páry)

Nová Oleška, rybníky:

- kachna divoká – 5 ks (3 samci + 2 samice)

Malá Bukovina, Karlovka, Velký rybník:

- kachna divoká – 2 ks (1 pár)
- lžičák pestrý – 10 ks (5 párů)
- moták pochop – 1 ks (samec)

Malá Bukovina, Karlovka, Černý rybník:

- kachna divoká – 5 ks (3 samci + 2 samice)
- lyska černá – 2 ks

Helena Tomšíková

Děčín – Zámecký rybník:

- kachna divoká – 15 ks
- labuť velká – 2 ks (1 pár)
- morčák velký – 2 ks (1 pár)
- kachnička mandarínská – 2 ks (1 pár)

Ploučnice – úsek Děčín, Březiny soutok s Labem:

- kachna divoká – 28 ks
- volavka popelavá – 2 ks
- morčák velký – 5 ks

Jílovský potok – úsek od ústí do Labe po Magistrát v Děčíně:

- kachna divoká – 18 ks
- skorec vodní – 2 ks

David Boura

Jílovský potok – úsek od Jílového po Magistrát v Děčíně:

- kachna divoká – 36 ks (32 samců + 4 samice)
- konipas horský – 2 ks
- skorec vodní – 2 ks
- ledňáček říční – 1 ks
- volavka popelavá – 1 ks
- břehule říční – 2 ks

Vlčí jezero (Maxičky):

- kachna divoká – 10 ks (samice + 9 juv.)

Terezínský rybník (Děčín):

- kachna divoká – 3 ks (2 samci + 1 samice)

Hrádecký rybník (Maxičky):

- kachna divoká – 4 ks (2 samci + 2 samice)

Cihlářský rybník (Tisá):

- kachna divoká – 4 ks (2 samci + 2 samice)
- volavka popelavá – 1 ks

> **Děčín, Chrochvický potok**
(odkalovací nádrž):

- kachna divoká – 4 ks (3 samci + 1 samice)

Dobrná, požární nádrž:

- kachna divoká – 5 ks (4 samci + 1 samice)

Růžová (koupaliště):

- kachna divoká – 1 samec
- volavka popelavá – 1 ks

Gerd Ritschel

Šluknov, Lesní rybník:

- labuť zpěvná – 2 ks (1 pár)

Václav Šena, Roman Neckář,
Gerd Ritschel

Lipová, Zámecký rybník:

- lžičák pestrý – 4 ks (2 páry)
- volavka popelavá – 1 ks
- kachna divoká – 10 ks (samci)
- ledňáček říční – 1 ks

Šluknov, Luční rybník:

- racek (velký druh) – 3 ks
- lžičák pestrý – 5 ks (3 samci + 2 samice)

- kachna divoká – 3 ks (2 samci + 1 samice)
- jeřáb popelavý – 2 ks (1 pár)

Šluknov, Šluknovský rybník:

- volavka popelavá – 1 ks
- lžičák pestrý – 7 ks (4 samci + 3 samice)
- kachna divoká – 10 ks (samci)
- labuť velká – 1 ks

Václav Šena,
Roman Neckář

Staré Křečany, rybník Havlák:

- kachna divoká – 5 ks (samci)

Lipová, Solanský rybník:

- lžičák pestrý – 2 ks (1 pár)
- hvízdák euroasijský – 4 ks (2 páry)
- kachna divoká – 1 ks (samec)

Horní Poustevna, Mlýnský rybník:

- husice nilská – 1 ks
- volavka popelavá – 2 ks

Severní, koupaliště:

- volavka popelavá – 1 ks
- kachna divoká – 3 ks (2 samci + 1 samice)

Liščí, mokřad:

- kachna divoká – 6 ks (4 samci + 2 samice)

Šluknov, Bobří rybník:

- moták pochop – 3 ks (1 samec + 2 samice)
- volavka popelavá – 4 ks

Rumburk, přehrada:

- kachna divoká – 2 ks (pár)

Rumburk, Zátíší:

- lžičák pestrý – 4 ks (2 páry)
- kachna divoká – 4 ks (samci)

Rybniště, Velký rybník:

- kachna divoká – 3 ks (2 samci + 1 samice)

Horní Podluží, rybník Světlík:

- kachna divoká – 2 ks (samci)
- labuť velká – 1 ks
- jeřáb popelavý – 2 ks (pár)

Foto: G. Ritschel

Volavky popelavé a volavka bílá

SČÍTÁNÍ ZIMUJÍCÍCH KORMORÁNŮ VELKÝCH NA NOCOVIŠTÍCH V SEZÓNĚ 2023/24

Foto: M. Suržinová

Tradičně jako každý rok probíhalo během sezóny migrací a zimování vodních ptáků také sčítání kormoránů velkých (*Phalacrocorax carbo*) na nocovištích. Monitoring prováděli strážci NP České Švýcarsko Miroslav Rybář a David Boura. Nejvyšší počty zimujících kormoránů v uplynulé sezóně byly v prosinci, v lednu a na spodním úseku Děčín – st. hranice ještě v listopadu. Nocoviště na lokalitě „U loděnice“ v uplynulé sezóně nebylo obsazeno. Nocující kormoráni byli v této sezóně pouze na lokalitách Dolní Žleb, Studený potok, Podskalí tůň a Nebočady. Na jiných lokalitách nocující kormoráni nebyli pozorováni. V uplynulé sezóně nebyli v některých termínech pozorováni žádní kormoráni také z důvodu povodní na spodním

úseku Labe směrem ke státní hranici (viz tabulka). Tato sezóna se vyznačovala velmi četnými vysokými vodními stavy s opakovaným překračováním SPA (stupeň povodňové aktivity) s velmi častým setrvalým stavem na hodnotách 2. a 3. SPA, a to nejen na Labi, ale i jeho přítocích. Povodňové stavy v našem případě většinou znamenají nižší počty nocujících ptáků na dolním úseku Labe s o něco menším poklesem v horním úseku u Nebočadského luhu. To může být zapříčiněno přítomností většího množství klidnějších vod v okolí, a tudíž lepší dostupností potravy. Většina sčítacích termínů byla v meziobdobí povodňových stavů.

David Boura, Miroslav Rybář

Úsek Děčín – st. hranice

datum	lokalita	počet ad.	počet juv.	počet celkem	poznámka
13. 10. 2023	Podskalí tůň	26	14	40	
	Dolní Žleb	0	0	0	
17. 11. 2023	Studený potok	21	9	30	
	Podskalí	41	17	58	
15. 12. 2023	Podskalí	31	10	41	
12. 1. 2024	Podskalí	46	14	60	
	Dolní Žleb	7	1	8	
	Studený potok	6	27	33	
16. 2. 2024	Dolní Žleb	0	0	0	povodeň
	Podskalí tůň	0	0	0	povodeň
15. 3. 2024	Dolní Žleb	31	21	52	

Úsek Dobkovice – Děčín

datum	lokalita	počet ad.	počet juv.	počet celkem	poznámka
13. 10. 2023	Nebočady	39	15	54	
17. 11. 2023	Nebočady	46	13	59	
15. 12. 2023	Nebočady	70	16	86	
	U loděnice	0	0	0	
12. 1. 2024	Nebočady	66	17	83	
	U loděnice	0	0	0	
16. 2. 2024	Nebočady	52	26	78	
	U loděnice	0	0	0	
15. 3. 2024	Nebočady	50	26	76	
	U loděnice	0	0	0	

HAVRANI POLNÍ V RUMBURKU V ROCE 2024

Havranům polním (*Corvus frugilegus*) se v Rumburku zatím velice daří, což dokazuje skokový nárůst počtu zjištěných hnízd oproti předchozímu roku.

Kolonie č. 1 u pekáren – celkem 37 hnízd (35 hnízd na čtyřech bucích a 2 hnízda na javoru); v roce 2023 – 35 hnízd na buku

Kolonie č. 2 u muzea – celkem 49 hnízd (42 hnízd na buku, 5 na bříze a 2 hnízda na javoru); v roce 2023 – 25 hnízd na buku a 5 na bříze

Kolonie č. 3 v Parku přátelství – celkem 25 hnízd na čtyřech bucích; v roce 2023 – 24 hnízd na třech bucích

Kolonie č. 4 u Rukovu – celkem 26 hnízd (17 hnízd na pěti břízách a 9 na dvou bucích); v roce 2023 – 12 hnízd na pěti břízách a 2 na buku

Kolonie č. 5 u pošty – celkem 22 hnízd na buku a javoru; v roce 2023 – 23 hnízd na buku

Kolonie č. 6 v zahradě u ZUŠ (Růžová ulice) – celkem 2 hnízda na buku, hnízdění bylo na této lokalitě, po zániku v roce 2022, obnoveno

Kolonie č. 7 v Parku Rumburské vzpoury – celkem 37 hnízd (26 hnízd na čtyřech javorech a 11 na dvou bucích); v roce 2023 – 27 hnízd na čtyřech javorech a dvou bucích

Kolonie č. 8 u Dvořáka – naproti přes silnici u muzea (nová kolonie) – celkem 11 hnízd (6 hnízd na javoru a 5 na bříze) Ještě bylo nalezeno jedno hnízdo na lípě přímo u gymnázia.

Celkový počet obsazených hnízd v roce 2024 byl 210, v roce 2023 to bylo 153! Navýšení o 57 hnízd je skutečně veliké a dokazuje, jak jsou havrani přizpůsobiví, a proto i úspěšní.

Jan Lobotka

Foto: M. Suržinová

KROUŽKOVANÍ PTÁCI V ROCE 2024

Václav Šena:

- čáp bílý – 9 pull.
- datel černý – 21 pull.
- havran polní – 2 pull.
- holub doupňák – 5 pull.
- jestřáb lesní – 2 pull.
- kavka obecná – 4 pull.
- krkavec velký – 7 pull.
- káně lesní – 1 pull.
- luňák hnědý – 2 pull.
- luňák červený – 29 pull.
- orel mořský – 2 pull.
- ostříž lesní – 3 pull.
- poštolka obecná – 10 pull.
- puštík obecný – 12 pull.
- rákosník obecný – 2 pull.
- rákosník velký – 5 pull.
- sokol stěhovavý – 10 pull.

- volavka popelavá – 4 pull.

- výr velký – 2 pull.

Celkem 19 druhů, 132 jedinců (vše pull.)

Počet zpětných hlášení:

- čáp bílý – 2 (jedno z Maroka!)
- čáp černý – 1
- luňák červený – 1
- orel mořský – 1
- poštolka obecná – 2
- sokol stěhovavý – 1

Pavel Benda:

- čáp černý – 9 pull.
- břehule říční – 7 ad.
- jiříčka obecná – 2 ad.
- labuť velká – 2 juv.
- rákosník obecný – 1 ad.

Celkem 5 druhů, 21 jedinců (11 pull. a 2 juv.)

Počet zpětných hlášení:

- čáp černý – 9 (jedno ze Senegalu!)
- břehule říční – 2
- racek bělohlavý – 1

Další zpětná hlášení:

- labuť velká – 4 zpětná hlášení (zjistil Boura)
- racek bělohlavý – 1 zpětné hlášení (zjistil Neckář)
- čáp bílý – 1 zpětné hlášení (zjistila Kalabisová)

Podrobnosti k významnějším zpětným hlášením jsou uvedeny v následujících protokolech či v rámci příspěvků v tomto zpravodaji. >

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP LA537

Kroužkování

Druh: labuť velká (Cygnus olor)
Pohlaví, věk: neznámé (U), letošní (1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 22.9.2014,--:-- , přesně
Místo: Huntířov (Stará Oleška), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Stará Oleška
Souřadnice: 50,80 14,33 / 50°48N 14°20'E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Pavel Kurka (682, pavel.kurka@email.cz)

Zpětný odchyt

Druh: labuť velká (Cygnus olor)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 10.10.2024,--:-- , přesně
Místo: Ústí nad Labem (Střekov) [UL], Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Střekovské nábřeží
Souřadnice: 50,66 14,05 / 50°39N 14°2'E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: kovový kroužek odečten bez chycení ptáka (28)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: David Boura, davidboura@seznam.cz

Vzdálenost: 26 km, Směr: 232 °, Uplynulý čas: 3671 dní

Ostatní hlášení o tomto ptáku

2014-10-17 | LA537 | U | 1K | Stará Oleška, (Huntířov, Stará Oleška), Ústecký kraj | CZ18 | Czechia | 50.8; 14.333333 | 0 km | Miroslav Půlpárt@

2015-03-08 | LA537 | U | - Děčín, (Děčín, Děčín I), Ústecký kraj | CZ18 | Czechia | 50.783333; 14.216667 | 8 km | Daniela + Zdeněk Jahodoví@

2015-10-23 | LA537 | U | - Děčín, (Děčín, Děčín I), Ústecký kraj | CZ18 | Czechia | 50.783333; 14.216667 | 8 km | D+Z Jahodoví@

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP BX25597

bílá 67PP Odečítací kroužek

Kroužkování

Druh: čáp černý (Ciconia nigra)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 23.6.2022,--:-- , přesně
Místo: Děčín (Loubí), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Podskalí
Souřadnice: 50,81464 14,23409 / 50°48'52,7"N 14°14'2,72"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 50 m
Biometrika:
Kroužkovatel: Pavel Benda (780, bendovi@mujmail.cz)

Přídavné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	67PP	bílá

Zpětný odchyt

Druh: čáp černý (Ciconia nigra)
Pohlaví, věk: neznámé (U), loňský či starší(+1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 19.2.2024,14:30:00, přesně
Místo: Joal, , [NU00], Senegal
Poznámka k místu:
Souřadnice: 14,170428 -16,826924 / 14°10'13,54"N 16°49'36,92"W
Přesnost souřadnic: v okruhu 100 m
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: identifikace podle barevných kroužků (81)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: Jean-Marie DUPART, jean-mariedupart@hotmail.fr

Vzdálenost: 4937 km, Směr: 226 °, Uplynulý čas: 605 dní

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP CE580

Kroužkování

Druh: čáp bílý (*Ciconia ciconia*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 3.7.2021,--:-- , přesně
Místo: Šluknov, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: komín, umělé hnízdo
Souřadnice: 51,00 14,46 / 51°0N 14°27'E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: čáp bílý (*Ciconia ciconia*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), předloňský či starší(+2K)
Status: hnízdící
Datum, čas, přesnost: 25.5.2024,12:45:00, přesně
Místo: Beutha, Sachsen, [DESN], Germany
Poznámka k místu:
Souřadnice: 50,66 12,73 / 50°39N 12°43'E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Kondice: živý (kontrolován kroužkovatelem, volný) (8)
Okolnosti: kovový kroužek odečten bez chycení ptáka (28)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: Rico Spangenberg, rico.spangenberg@googlemail.com

Vzdálenost: 128 km, Směr: 253 °, Uplynulý čas: 1057 dní

Ostatní hlášení o tomto ptáku

2023-06-15 | CE580 | U | +1K | pole, (Žichlínek), Pardubický kraj | CZ15 | Czechia | 49.885311; 16.640124 | 198 km | Miloš Peitner, peitner@seznam.cz

ID: U7982935

Report vytvořen: 28.5.2024

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP CH921

Kroužkování

Druh: Čáp bílý (*Ciconia ciconia*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 14.6.2024,--:-- , přesně
Místo: Lipová, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: město, komín
Souřadnice: 51,01 14,36 / 51°0N 14°21'E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: Čáp bílý (*Ciconia ciconia*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 19.9.2024,--:-- , přesně
Místo: Kénitra, , [MA00], Morocco
Poznámka k místu:
Souřadnice: 34,28 -6,57 / 34°17N 6°34'W
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: kovový kroužek odečten bez chycení ptáka (28)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Dr Abidi Mustapha, abidimus@gmail.com

Vzdálenost: 2510 km, Směr: 230 °, Uplynulý čas: 97 dní

ID: U8234459

Report vytvořen: 20.9.2024

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP C171703

Kroužkování

Druh: luňák červený (Milvus milvus)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 16.6.2023,--:-- , přesně
Místo: Rumburk (Rumburk 1), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: smíšený les
Souřadnice: 50,97 14,58 / 50°58N 14°34'E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přídavné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	9FC	černá

Zpětný odchyt

Druh: luňák červený (Milvus milvus)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 7.8.2024,--:-- , přesně
Místo: Castromonte, Valladolid, [ES18], Spain
Poznámka k místu:
Souřadnice: 41,79 -5,05 / 41°47N 5°3'W
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Kondice: čerstvě mrtev (méně než 1 týden) (2)
Okolnosti: náraz do větrné turbíny (91)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Fernando Pereiras de la Cal

Vzdálenost: 1810 km, Směr: 243 °, Uplynulý čas: 418 dní

ID: U8130381

Report vytvořen: 17.8.2024

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP LX740

černá Z240 Odečítací kroužek

Kroužkování

Druh: orel mořský (*Haliaeetus albicilla*)
Pohlaví, věk: samec (M), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 25.5.2024,--:-- , přesně
Místo: Lipová (Liščí), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: paseka
Souřadnice: 51,03 14,35 / 51°1N 14°21'E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přídavné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	Z240	černá

Zpětný odchyt

Druh: orel mořský (*Haliaeetus albicilla*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), letošní(1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 3.9.2024,--:-- , přesně
Místo: Bocka, Sachsen, [DESN], Germany
Poznámka k místu:
Souřadnice: 51,27 14,42 / 51°16N 14°25'E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Kondice: živý (kontrolován kroužkovatelem, volný) (8)
Okolnosti: podle barevných kroužků bez kódu/s kódem (81)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Nachtigall, Winfried

Vzdálenost: 27 km, Směr: 10 °, Uplynulý čas: 101 dní

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP CX5757

Kroužkování

Druh: sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)
Pohlaví, věk: samec (M), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 29.5.2022,--:-- , přesně
Místo: Děčín (Dolní Žleb), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: skála
Souřadnice: 50,84 14,22 / 50°50N 14°13'E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přídavné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	ALW	šedá

Zpětný odchyt

Druh: sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 30.9.2024,--:-- , přesně
Místo: Varnsdorf [DC], Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: louka
Souřadnice: 50,92 14,63 / 50°55N 14°37'E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Kondice: živý (kontrolován kroužkovatelem, volný) (8)
Okolnosti: onemocnění z neznámých příčin (58)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Daniela Jahoda (annamarie.marieanna@gmail.com)

Přídavné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Není přítomný	Odečítací kroužek	ALW	bílá

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek DEH EA231259

žlutá XUMU Odečítací kroužek

Kroužkování

Druh: racek bělohlavý (*Larus cachinnans*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 13.6.2022,--:-- , přesně
Místo: Gräbendorfer See, Brandenburg, [DEBB], Germany
Poznámka k místu:
Souřadnice: 51,695118 14,116058 / 51°41'42,43"N 14°6'57,81"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 100 m
Biometrika:
Kroužkovatel: Ronald Klein

Přídavné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	XUMU	žlutá

Zpětný odchyt

Druh: racek bělohlavý (*Larus cachinnans*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), předloňský či starší(+2K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 27.4.2024,--:-- , přesně
Místo: Šluknov [DC], Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Luční rybník
Souřadnice: 50,997623 14,473022 / 50°59'51,44"N 14°28'22,88"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 100 m
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: identifikace podle barevných kroužků (81)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: Roman Neckář

Vzdálenost: 81 km, Směr: 162 °, Uplynulý čas: 684 dní

ČÁP ČERNÝ – REPORT XXIII

V roce 2024 byla v naší zájmové oblasti prokázána celkem 4 hnízdění, všechna byla úspěšná a bylo vyvedeno celkem 9 mláďat (1 x 1, 1 x 2, 2 x 3). Z toho v ptačí oblasti Labské pískovce 3 hnízdění a jedno mimo ptačí oblast v CHKO České středohoří (Malá Veleň, Jedlka, 1 juv.).

Od posledního reportu se nám sešlo celkem **10 nových zpětných hlášení od 7 čápů černých**:

◆ **Čáp 61TP** kroužkovaný 21. 6. 2007 na skalním hnízdě v oblasti Hřenska na lokalitě Stříbrné stěny (celkem 3 sourozenci) byl dne 11. 8. 2024 pozorován v sousedním Sasku u obce Piskowitz živý a zdravý.

◆ **Čáp 68RR** kroužkovaný 7. 6. 2023 na skalním hnízdě na Doubicku (celkem 3 sourozenci) na lokalitě Eustach – Limberk byl dne 15. 9. 2024 pozorován ve Spolkové republice Německo, spolkovém státě Brandenburg u obce Meßdunk. Přibližně rok předtím byl pozorován ve Francii na lokalitě Petit-Mesnil, Aube.

◆ **Čáp 63JC** kroužkovaný 5. 6. 2012 na Doubicku (Dravčí stěny) na skalním hnízdě spolu s ještě 3 sourozenci a který od roku 2017 hnízdil poblíž Mezní Louky,

byl v roce 2023 zjištěn Václavem Sojkou hnízdící na skalním hnízdě u Všemil a v roce 2024 (23. 3.) taktéž hnízdící na této lokalitě (V. Sojka). Tento čáp byl dne 30. 7. 2024 pozorován v Hlubokém dole nedaleko Mezní Louky v NP České Švýcarsko a 2. 8. 2024 v sousedním Sasku v oblasti Löbau na lokalitě Lawalde.

◆ **Čáp 67PP** kroužkovaný 23. 6. 2022 na skalním hnízdě v kaňonu Labe v oblasti Podskalí byl dne 19. 2. 2024 pozorovaný živý a zdravý v Senegal na lokalitě Joal, Samba Dia road.

◆ **Čáp 6760** kroužkovaný 8. 6. 2020 na skalním hnízdě na Doubicku (celkem 3 sourozenci) na lokalitě Eustach – Limberk byl dne 19. 6. 2023 pozorován U. Augstem v Křínickém údolí v národním parku Saské

Švýcarsko, dále 19. 7. 2023 byl pozorován v sousedním Sasku (Spolková republika Německo) na lokalitě Zimpel a dne 1. 8. 2023 v Maďarsku na lokalitě Fajsz, Bács-Kiskun. V letošním roce byl pozorován opět v Sasku na lokalitě Balksteich, Wiednitz, a to ve dnech 24. 7. a 1. 8. 2024.

◆ **Čáp 69CP** kroužkovaný 12. 6. 2024 na skalním hnízdě v oblasti Malé Veleně, Jedlky (pouze jedináček) byl dne 22. 8. 2024 pozorován živý a zdravý v Maďarsku na lokalitě Szolnok, Jász-Nagykun-Szolnok.

◆ **Čáp 676W** kroužkovaný 13. 6. 2020 Václavem Šenou na stromovém hnízdě poblíže Chřibské (CHKO Lužické hory) spolu s 1 sourozencem, byl dne 12. 9. 2021 pozorován v Maďarsku na lokalitě Szolnok, Jász-Nagykun-Szolnok. Dne 20. 5. 2024 byl pozorován živý a zdravý v Pardubickém kraji na rybníku Rzy (nový ptačí park ČSO) u Dobříkova.

Pavel Benda

Foto: M. Horyna

ČÁPOVÉ BÍLÍ V ROCE 2024

V loňském roce jsme měli v naší zájmové oblasti prokázáno hnízdění rekordních 6 párů čápů bílých (*Ciconia ciconia*), ze kterých bylo vyvedeno celkem 12 mláďat (Benda & Šena, 2023). I letošní rok patřil k rekordním. Počet hnízdících párů zůstal, tak jako v loňském roce na šesti, ale bylo vyvedeno 18 mláďat!

Hnízdiště – Lipová, 3 juv.; Šluknov, 5 juv.; Chříbská, 2 juv.; Veselé u Rabštejna, 2 juv.; Horní Habartice, 3 juv.; Libouchec, 3 juv.

I přes nesporně pozitivní trend čápů bílých v České republice, a i v naší oblasti, to nemají čáповé jednoduché. Čeká na ně spousta velmi nebezpečných nástrah. Jednou z nich jsou sloupky elektrického vedení. Některé z nich, díky své konstrukci, mají fatální vliv na čápy, kteří na ně usednou. Dochází často k zásahu elektrickým proudem a následnému zranění a velmi často i k úhynu. Bohužel tento případ se odehrál i v naší oblasti nedaleko Karlovy

u Velké Bukoviny. Zde dne 11. 8. 2024 lovil hejno čápů bílých na posekané louce. Někteří z nich usedli na sloupky elektrického vedení a byli zasaženi elektrickým proudem. Podle svědkyně paní Olgy Kalabisové byli zasaženi celkem tři čáповé, z nichž dva ještě odletěli. O jejich dalším osudu nemáme informace, ale prognóza není, podle mého názoru, příliš příznivá. Jeden z těchto tří zasažených čápů zůstal ležet mrtev pod sloupem. Při bližším ohledání se zjistilo, že byl kroužkován kolegy v sousedním Sasku dne 21. 6. 2024 v obci Strehla severozápadně od Drážďan (51°21'09"N 13°13'37"E) jako mládě na hnízdě (na hnízdě celkem 4 juv.). Hnízdiště se nachází ve vzdálenosti 107 km vzdušnou čarou severovýchodním směrem od místa úhynu.

Pavel Benda

Foto: O. Kalabisová, V. Šena

Literatura:

Benda P. & Šena V. (2023): Rekordní rok čápů bílých.

Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích, 19/2023: 29.

MONITORING HNÍZDNÍCH KOLONIÍ VOLAVEK POPELAVÝCH

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*) patří v naší zájmové oblasti již k pravidelně hnízdícím druhům. Její kolonie monitorujeme každoročně v závislosti na jejich vzniku, resp. objevení. V letošním roce jsme však nově přistoupili k monitoringu „ze vzduchu“ pomocí dronu. Sčítání „ze země“ má totiž řadu úskalí. Ne všechna hnízda jsou ze země viditelná, neboť jsou ukrytá v koruně nebo jsou zastíněna větvemi a listím

či mohou zůstat neobjevena, pokud jsou mimo „jádro“ kolonie. Proto jsme se rozhodli v letošním roce využít pro sčítání volavčích hnízd právě dron. Samozřejmě i sčítání pomocí dronu není stoprocentní. Některá hnízda nemusí být ani ze vzduchu viditelná a uniknout pozornosti mohou i jednotlivá hnízda ve větší vzdálenosti od kolonie. Na stranu druhou je přece jenom tato metoda určitě přesnější a lépe nám pomůže sledovat

početnost a celkový vývoj kolonie. Můžeme také tímto způsobem odlišit obsazená hnízda od neobsazených, což je při pozorování ze země mnohdy velmi obtížné. Pracovat se musí poměrně rychle a bez zbytečných průtahů, abychom hnízdící volavky zbytečně nerušili.

Kolonie (sčítání 16. 5. 2024):

- **ZOO Děčín** (včetně území okolo)
– 30 obsazených hnízd

(výrazný nárůst oproti loňskému roku)

- **Malé Březno** (niva Labe)

– 11 obsazených hnízd

(nárůst oproti loňskému roku)

- **Chabařovice** (okolí rybníku Násada)

– 4 obsazená hnízda

(pokles oproti loňskému roku z důvodu uschnutí hnízdních stromů a popadání hnízd)

- **Šluknov** – 12 obsazených hnízd

(trend nelze porovnat, neboť ze země nebylo možno v loňském roce počet hnízd stanovit, ale lokalita byla obsazena)

Pavel Benda

Foto: J. Lohniský

NEOBVYKLÉ HNÍZDĚNÍ VOLAVKY POPELAVÉ V OROBINCI

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*) je hojně rozšířený vodní pták z čeledi volavkovitých. Je to druh, který ke svému hnízdění využívá zpravidla koruny vysokých listnatých a jehličnatých stromů. Vytváří hnízdní kolonie až o 100 párech, ale byla nalezena i jednotlivá hnízda. Nejčastěji jsou k jejich stavbě využívány smrky, borovice, duby a topoly, jejichž výška nad zemí bývá přes 20 metrů. Nezřídka bývá na jednom stromě i více hnízd. Hnízda dosahují průměru okolo jednoho metru a výšky 60–70 cm, novější a později postavená hnízda bývají však menší.

Ve Šluknovském výběžku se volavka popelavá běžně vyskytuje po celý rok, ale jako hnízdící druh jsme ji s kolegou Romanem Neckářem potvrdili až v roce 2014 u Šluknova. Od nedalekého rybníka jsme několikrát pozorovali letící volavky s větvemi v zobáku. Dohledat hnízda už bylo snadné. Vznikající malou kolonii tvořilo několik hnízd, která byla umístěna ve špičkách smrků ztepilých (*Picea abies*). Téhož roku jsem 4. května na jednom z hnízdních smrků okroužkoval 4 mláďata. Na této lokalitě se volavkám daří. Jsou pod ochranou majitele soukromého pozemku a každý rok zde úspěšně vyvádějí svá mláďata. V roce 2024 bylo v kolonii evidováno již 12 obsazených hnízd.

Začátkem března 2024 mě kamarád informoval o volavce, kterou vidával pravidelně stát na stejném místě v litorálním porostu Bobřího rybníka nedaleko výše uvedené hnízdní kolonie. Tato informace mě zaujala a lokalitu jsem začal pravidelně sledovat. Výhodou bylo, že místo výskytu se nacházelo poblíž silnice a všechna pozorování šla uskutečnit bez rušivého vlivu přímo z auta.

Mé tušení se potvrdilo. Při kontrole 15. března už stála volavka na postaveném hnízdě a rovnala větvě. Dne 21. března již

seděla a k mé velké radosti bylo poblíž postaveno druhé hnízdo, na kterém stál další pár volavek. 26. března seděla volavka už i na druhém hnízdě. 5. dubna obě stále seděly a při kontrole 29. dubna stála na každém hnízdě jedna dospělá volavka. Podle hnízdního chování dospělých jsem odhadl věk mláďat a 9. května se rozhodl pro kroužkování.

Obě hnízda byla postavena nedaleko volné hladiny v porostu orobince širokolistého (*Typha latifolia*). Na prvním hnízdě bylo jedno mládě a na druhém čtyři. Když jsem se opatrně přiblížil, snažila se všechna mláďata i přes svůj nízký věk skočit do vody. Třem se to povedlo, tak jsem je vylovil, vrátil zpět a okroužkoval. Jedno ze čtyř mláďat bylo ještě moc malé, proto jsem důvodu nevhodné velikosti nohy od kroužkování upustil. Pořídil jsem fotodokumentaci a hnízdiště opustil.

Toto neobvyklé hnízdění dvou párů volavek popelavých bylo velmi zajímavé. Jsem zvědavý, zda se bude příští rok opakovat, jestli přibudou další páry, nebo se všechny vrátí zpět do nedalekých korun vysokých stromů.

Václav Šena

Foto: V. Šena

HNÍZDĚNÍ OSTŘÍŽE LESNÍHO (*FALCO SUBBUTEO*) VE ŠLUKNOVSKÉM VÝBĚŽKU PO 49 LETECH

Ostříž lesní, tento malý, neuvěřitelně odvážný, rychlý a obratný postrach rorýsů, vlaštovek, jiříčků a jiné ptačí drobtiny mě odjakživa fascinoval. O to více, že jsem jeho hnízdění v našem Šluknovském výběžku v posledních letech tušil, ale věděl jsem, že najít hnízdo nebude jednoduché. Sice jsme měli s kolegou Romanem Neckářem během let nezávisle na sobě pár sporadických pozorování v době hnízdění, ale jednalo se o poměrně velký okruh – Rumburk, Staré Křečany, Šluknov, a informace vedoucí k bližšímu určení hnízdní lokality jsme stále neměli.

Mé první nadějně pozorování v hnízdní době bylo 10. června 2013. Toho dne jsem vyplašil na Dymníku pod rozhlednou na okraji paseky ze špičky vysokého smrku jednoho dospělého ostříže. Ten ale bez hlasových projevů a hnízdního chování odlétl pryč. Zběžně jsem jednotlivé smrky prohledl v naději, že najdu staré vraní nebo

krkavčí hnízdo, které by mohli obsadit. Bohužel bezvýsledně.

Druhé pozorování bylo o pár let později poblíž vrchu Hrazený na Šluknovsku. Opět v hnízdní době jsem zde v podvečer zahlédl poměrně vysoko na nebi letět sokolovitého dravce, který nesl v pařátech ulovenou kořist. K mé velké radosti to byl dospělý ostříž, který letěl s úlovkem směrem na Brtníky, na lokalitu, kde bylo v daleké minulosti poprvé prokázáno hnízdění tohoto v našem regionu vzácného dravce.

Historicky první hnízdění ostříže lesního ve Šluknovském výběžku zaznamenal v poválečných letech vynikající místní ornitolog a fotograf ptáků Karel Heinrich žijící v Brtníkách. Jako malý školák jsem měl jednou tu čest ho poznat osobně a strávit s ním na návštěvě u něj doma pár hodin posloucháním jeho úžasného a inspirativního vyprávění o ptácích. Zmínil bych pár slov z článku, který o ostřížích ve Šluknovském

výběžku publikoval v časopise Živa roku 1956: „Od roku 1946 se zabývám v pohraničním okrese Rumburk pozorováním ptactva. Teprve roku 1955 se mi podařilo zjistit koncem května u obce Brtníky pár kroužících ostřížů. Zdržovali se v těchto místech delší dobu, a proto jsem pátral po jejich hnízdě. Podařilo se mi najít je v koruně nejvyššího smrku rostoucího přímo na okraji polního lesíka. 19. června jsem přišel znovu, abych se vyšplhal do vrcholku tohoto stromu. Sotva jsem se přiblížil k lesíku, začal sameček na protější stráni křičet a samička neslyšně opustila hnízdo. Oba potom za neustálého křiku kroužili nad lesem. Sotvaže jsem začal šplhat, staří na mě útočili. S úžasnou rychlostí letěli přímo na mne a zabrzdili útok vždy v posledním okamžiku tím, že se náhle vznesli téměř kolmo vzhůru. Obloukem znovu zaútočili za stálého bojového křiku. Je opravdu úchvatné pozorovat, s jakou virtuozitou

Pokračování na straně 31 >

> *provádí tento dravec bleskurychlé obraty za nejprudšího letu. Téměř v samém vrcholku, ve výši 20 m, ve starém hnízdě vrány – šedivky, byla dvě vejce.*

Při kontrole dne 22. července samice seděla ještě na mláďatech, která byla v druhém prachovém šatě.

Za týden jsem přišel znovu, ale bylo mi nápadné, že při lezení k hnízdu se staří neobjevili. U hnízda čekalo mne ještě větší překvapení. Bylo prázdné, po mláďatech ani stopy. Všechny okolnosti nasvědčovaly tomu, že jeden z ptáků byl zastřelen a mláďata vybrána. Znovu jsem se musel přesvědčit, jak málo účinná je u nás ochrana ptactva. Přestože ostříž obecný je u nás chráněn po celý rok, je ještě mnoho nevědomitých střelců, kteří svými neuváženými činy ničí poslední zbytky stále vzácnějších a vzácnějších dravců.“

Další a poslední doložené hnízdění v tomto regionu proběhlo v letech 1974 a 1975 pod Vlčí Horou. Bohužel v obou případech byla hnízda vystřelena, což byla běžná praktika likvidace dravých ptáků tehdejších let (K. Heinrich, ústní sdělení).

K zástřelům a otravám vzácných dravců dochází nepochopitelně i v současné době. Nejčastěji jsou oběti těchto praktik orli mořští, oba druhy luňáků, káně lesní a další druhy ptáků. Vypátrání a usvědčení viníků je velmi složité a v několika málo případech, kdy se to podařilo, padly nedostatečně odstrašující tresty. Pouze podmínky a peněžité tresty.

Můj velký sen o ostřížích se začal plnit až v roce 2024, a jak už to tak bývá, k nalezení hnízda pomohla náhoda. Zkrátka jsem byl ve správný čas na správném místě. 11. července při jedné podvečerní procházce nedaleko mě vylétl z lesní paseky dospělý samec orla mořského. Majestátně se v podvečerním slunci zvedl ze země a v klidu letěl přímo na mě. Na to úžasné představení, které během chvíle nastalo, nikdy nezapomenou. O pár vteřin později přiletěl s hlasitým voláním malý dravec a s neuvěřitelnou agresivitou a obratností začal letícího orla napadat. Během pár vteřin přiletěl ze stejného směru druhý a začali útočit oba. Takto orla vyprovodili asi sto metrů ze svého teritoria, poté se otočili a rychlým letem se

vrátili do stejného místa, odkud přiletěli. Jeden z páru zalétl do korun nedalekých borovic lesních a druhý si sedl poblíž tohoto místa na špičku nejvyšší borovice. S úžasem jsem stál bez hnutí na místě a přemýšlel nad tím, co jsem právě viděl. Několik vteřin mi trvalo, než jsem pochopil, čeho jsem byl svědkem. Právě jsem viděl pár ostřížů, který neohroženě bránil své hnízdiště před mnohonásobně větším vetřelcem!

Vzpomněl jsem si, že v borovém háji, kam oba ostříži zalétl, je neobsazené krkavčí hnízdo. V duchu jsem si pomyslel: „To nemůže být přece tak jednoduché.“ A ono bylo! Pár si toto hnízdo ve špici borovice k hnízdění vybral. Bylo umístěno několik metrů od aktivně využívané turistické cesty. Měl jsem trochu obavu, zda jim projíždějící lidé na kolech a pěší turisté chodící téměř pod hnízdem nebudou vadit a nedojde ke zmaření hnízdění. Má obava byla naštěstí zbytečná, pár byl pohodový a vůbec tyto rušivé vlivy nevnímal. Dokonce nedocházelo ani k vyplašení sedícího samce z oblíbené smrkové odsedávky, když lidé procházeli téměř pod ním. Měl jsem radost a věřil, že hnízdění proběhne úspěšně.

Druhý den, 12. července odpoledne, jsem na lokalitu zajel s kolegou Romanem Neckářem. Doufali jsme, že by poblíž hnízdiště mohl proletět luňák červený, který na této lokalitě letos úspěšně vyhnízdil, a ostříž pár znovu předvede úchvatné představení jako s orlem mořským. Měli jsme štěstí. Nečekali jsme ani deset minut a dospělý luňák se opravdu objevil. Tentokrát celou obrannou akci provedl asi vzhledem k menší velikosti vetřelce pouze samec. Vystartoval ze špičky borovice, kde hlídkoval, a nešťastného luňáka za hlasitého volání rázně vyprovodil do bezpečné vzdálenosti od hnízda. Ten výrazně zrychlil let, začal se vystrašeně ozývat a jen tak tak stačil uhýbat přesně mířeným náletům malého agresora. Myslím, že luňák po tomto zážitku určitě změnil směr svých letů za potravou, protože v následujících týdnech jsem ho tam již nepozoroval. Vzhledem k reakcím ostřížů na narušitele svého hnízdního teritoria bylo zajímavých několik pozorování páru krkavců, kteří se na jejich hnízdišti

pohybovali a oni je nechávali bez povšimnutí. Z nějakého, pro mě nepochopitelného důvodu, je nepovažovali za hrozbu.

Tato lokalita byla součástí mého pravidelného vycházkového okruhu, tak jsem měl možnost získat něco málo informací ze života ostřížů. Samce jsem často viděl sedět ve špičce vysokého suchého smrku poblíž hnízda. Ten si vybral jako své odpočívadlo a hlídkovací místo, odkud viděl do hnízda. Zde si také někdy předávali se samicí potravu, nebo tam škubal ulovenou kořist, a také sloužil jako pozorovatelná pro lov. Odtud měl volný výhled do otevřené krajiny, na rozlehlé pastviny, louky a na několik nedalekých rybníků. Jednou jsem pozoroval, jak z této pozice vystartoval a do pěti minut byl zpět s uloveným ptákem velikosti špačka. Někdy kořist oškubal, uchopil do zobáku a odnesl na hnízdo, jindy si samice pro úlovek přiletěla z hnízda sama a za hlasitého volání si ho předali na větev. Jindy samec přiletěl na paseku poblíž hnízda a úlovek si opět za hlasitého volání předal samicí v letu. Při průchodu po turistické cestě kolem hnízda jsem také pravidelně kontroloval, kdy se pod hnízdem objeví první stříkance od mláďat, abych mohl podle jejich množství přibližně odhadnout vhodnou dobu pro kroužkování mláďat. Čekal jsem podobnou intenzitu jako například u sokolů, ale k tomu nedošlo. Po celou dobu hnízdění, až do vyvedení mláďat, bylo pod borovicí s hnízdem čisto a objevilo se jich tam jen pár. Překvapilo mě to. Připomínalo mi to situaci jako u včelojedů, kde bývá pod hnízdem po celou dobu hnízdění také čisto.

Čas už pokročil, tak jsem se rozhodl, že 3. srpna k hnízdu vylezu a provedu jeho kontrolu. Po příchodu na lokalitu jsem ani jednoho z ostřížů nepozoroval. Jejich oblíbená odsedávka na smrkové souši byla prázdná, tak jsem si pomyslel, že budou oba na lovu a kroužkování mláďat proběhne v klidu bez jejich asistence. To jsem ale netušil, jak moc jsem se spletl! Když jsem vyšplhal těsně pod hnízdo, přiletěl z nadání jako střela první z rodičů a za hlasitého volání mě začal agresivně napadat.

Pokračování na straně 32 >

> Během chvilky se objevil i druhý a na střídačku následovaly rychlé nálety od obou. Podobné chování u hnízda jsem výjimečně zažil u některých odvážnějších sokolů, krakujců nebo jestřábů, ale žádný z nich nikdy nešel do přímého kontaktu. Ostřížů byli výjimka. Vzhledem k nulovým zkušenostem s tímto druhem jsem byl velmi překvapen a zaskočen chováním obou rodičů. Jejich neuvěřitelná odvaha a nepolevující agresivita při obraně svých mláďat byla fascinující. První nálet byl tak prudký, že jsem stačil těsně uhnout, ale ostříž svůj manévr nevybral a proletěl měkkými konci větví koruny borovice. Jeden z páru útočil tvrdě do přímého kontaktu. Musel jsem ho pořád sledovat, protože útoky byly mířeny na hlavu a bál jsem se o oči. Nemohl jsem vůbec nic, fotit, ani vyndat z kapsy kroužky, protože jsem se kryl rukou a neustále uhýbal nepolevujícím útokům. Po chvilce jsem to vzdal a vyhoupl se k hnízdu. Následující pohled byl úžasný. Byla tam tři mláďata, přibližně tři týdny stará, dvě samičky a jeden sameček. V tu chvíli jsem přestal vnímat všechny ty rány a škrábance do hlavy a ruky, které jsem inkasoval při každém náletu. Tekla mi krev z několika ran, ale za ten výjimečný zážitek to stálo. Mláďata byla v klidu, tak jsem je rychle okroužkoval a pořídil fotodokumentaci. Krakavčí hnízdo bylo však nebezpečně naklo-

něné a nestabilní, tak jsem ho ještě zajistil a urychleně slanil. Jakmile jsem se dotkl země, oba rodiče se uklidnili. Jeden odlétl pryč a druhý si sedl poblíž hnízda na svoji oblíbenou odsedávku, odkud mě tiše pozoroval. Právě jsem zažil jeden ze svých nejsilnějších ornitologických zážitků.

Při další kontrole, 14. srpna, byla mláďata již vyvedena. Pozoroval jsem je, jak za hlasitého volání na hnízdišti obratně poletují. Navzájem se honila a posedávala po špičkách okolních stromů. Překvapilo mě, jak velký rádius od hnízda už zvládala. Měl jsem radost, z hnízda úspěšně vylétla všechna tři. Za soumraku, když jsem z lokality odcházel, jsem zahlédl asi sto metrů od hnízda a mláďat jednoho z rodičů, jak sedí na okraji lesní stěny a odpočívá ve špičce smrku.

Následující pozorování 27. srpna v podvečer, když už bylo šero, jsem zaslechl ozývající se mláďata. Skryl jsem se a sledoval velkou paseku, odkud hlasy přicházely. Po chvíli se objevila všechna tři mláďata a za hlasitého volání začala pronásledovat jednoho z rodičů, který jim zrovna přinesl potravu.

1. září jsem měl při podvečerní procházce opět štěstí. Nad stejnou pasekou jako minule se opět všechna tři mláďata honila

s jedním z rodičů. Ten držel v pařátech úlovek a v rámci jejich výcviku jim ho nechtěl dát. Na nebi, při světle zapadajícího slunce, to bylo dechberoucí představení. Dokonalá ukázka obratnosti a letecké akrobacie těchto malých draveců.

Poslední návštěvu lokality jsem uskutečnil 5. září. Mláďata se ozývala z hrany neda- lekého lesa. Byl jsem šťastný. V duchu jsem jim popřál hodně štěstí, které budou v následujících měsících života určitě potřebovat, a odešel. Moje radost z úspěšného hnízdění byla o to větší, že se údajně jednalo o jediné hnízdění ostřížů v celém Ústeckém kraji.

Vzhledem k nebezpečnému náklonu krakavčího hnízda a hrozícímu pádu jsem se rozhodl, že ho na podzim nahradím hnízdem umělým. Na lokalitu umístím ještě další dvě, aby měli na výběr, a budu doufat, že se příští rok opět vrátí a v některém z nich zahnízdí.

Václav Šena
Foto: V. Šena

Literatura:

Heinrich K. (1956): Historie hnízda ostříže a příhoda se strakapúdem. *Živa* 2/1956: 74.

ROZBOR KOŘISTI SOKOLA STĚHOVAVÉHO V ROCE 2024 Z HNÍZDNÍ BUDKY NA KOMÍNĚ TEPLÁRNY DĚČÍN (TERMO DĚČÍN, A.S.)

2014: instalace

2015: obsazena poštolkou obecnou

2016: 3 juv. (2 M, 1 F), pár bez kroužků

2017: 3 juv., pár bez kroužků

2018: 4 juv. (3 M, 1 F)

2019: 2 juv.

2020: 3 vejce, neúspěšné hnízdění

2021: 3 juv.

2022: 3 juv.

2023: nehnízdí, nová samice (mladá)

2024: 3 juv., hnízdní pár:

- samec sokola, stáří 2 roky (3K),
odečítací kroužek AOJ (kroužkován
jako mládě 5. 5. 2022, komín
Neštěmice)
- samice sokola, stáří 2 roky (3K),
odečítací kroužek BAT
(kroužkována jako mládě
13. 5. 2022, komín Proboštov)

Čištění budky: srpen 2024

Kořist sokola:

- holub domácí
(*Columba livia f. domestica*),
min. 11 ex.
- sýkora koňadra (*Parus major*)
- špaček obecný (*Sturnus vulgaris*),
min. 7 ex.
- hýl obecný (*Pyrrhula pyrrhula*)
- vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*)
- drozd kvíčala (*Turdus pilaris*)

Pavel Kurka

POZOROVÁNÍ VLH PESTRÝCH (*MEROPS APIASTER*) U SRBSKÉ KAMENICE

Při kontrole průběhu managementových prací v PR Arba u Srbské Kamenice jsem 13. 8. 2024 zaslechl charakteristické hlasy vln pestrých. Vlhly spíše uslyšíte, než uvidíte, s výjimkou hnízdních stěn a jejich okolí.

První, co mě napadlo bylo, že už mi začíná z těch ptáků pěkně „hrabat“. Hnízdní sezóna již byla u konce, a tak byl člověk již mentálně ornitologicky vyčerpán... Při další návštěvě této lokality s kolegy z firmy, kde nyní

pracuji, jsem dne 22. 8. vlny slyšel znovu. To už jsem si věřil a vlny jsem dokonce pozoroval. Viděl jsem s jistotou 5 vln a kolega pořídil dokonce i pěkný dokumentační snímek vlny sedící na uschlé borovici vejmutovce nedaleko kostela – jak typické pro náš region... Těžko říci, zda se jednalo o stejné vlny či jiné, které zdejším územím, vzhledem k termínu pozorování, pouze protahovaly.

Tento druh se v Evropě díky klimatické změně progresivně šíří výrazně na sever až do jižních oblastí Skandinávie. Tytam jsou doby, kdy k nám nejbližší vlny hnízdily na jižním Slovensku. Dnes patří k pravidelně a místy i početně hnízdicím druhům v nižších oblastech naší republiky. Můžeme se s nimi setkat i na několika místech Ústeckého kraje. V naší zájmové oblasti však dosud hnízdění nebylo prokázáno. Možná je to jen otázkou času.

Proto doporučuji: Mějte oči a zejména uši otevřené! A věřte svému úsudku...

Pavel Benda

Foto: J. Lohniský

PREDACE SOKOLŮ STĚHOVAVÝCH (*FALCO PEREGRINUS*) VÝREM VELKÝM V PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE

V tomto příspěvku uvádím data, která jsou dokladem predace sokolů stěhovavých výrem velkým (*Bubo bubo*). Jestřába lesního, který by rovněž mohl připadat v úvahu, vylučuji s ohledem na okolnosti nálezů. Většinou je na místě zaznamenána přítomnost vývržků výra, prachového pera nebo výřihů trusu na balvanech. Na nálezových lokalitách nikdy nebyly zjištěny pobytové stopy jestřába lesního. Stejně tak vylučuji predaci šelmou (kuna), protože nikdy nebyla nalezena ukousaná brka.

Známky predace výrem zcela odpovídají většímu množství údajů zjištěných na Českolipsku (nezveřejněno).

V případě nálezu kroužků sokola je připojen i původ jedince.

Lokalita jsou označeny kódy používané v každoročních zprávách „Výsledky monitoringu sokola stěhovavého v ptačí oblasti Labské pískovce (Pavel Benda, Václav Sojka, Václav Šena, strážní služba)“ (dále jen „Monitoring PO – LP“).

Přehled predovaných sokolů na základě nálezů peří a kroužků sokolů:

Použité zkratky: F – samice; M – samec;

U – neurčeno; ad – adult; juv, 1K – tohoroční mladý

Ostrov 26. 6. 2024

Libouchec (1A)

1/ 2021 (ad – F)

18. 4. 2021 nalezena noha sokola se žlutým nýtovaným kroužkem A7 (V. Sojka, M. Rybář, K. Kiryčuk). Druhý sokol byl pozorován při inkubaci vajec a předpokládalo se, že jde o samici. Při následné kontrole hnízdní dutiny byla zjištěna dvě zastydlá vejce téměř před vylíhnutím mláďat.

Nakonec se ale prokázalo, že sokol, který zůstal na živu, byl ale samec, a právě to asi bylo hlavním důvodem neukončené inkubace (samec se na inkubaci podílil v podstatně menší míře a není schopen porcovat kořist malým mláďatům). Potvrzením byl trs vytržených per samice sokola, který jsem na lokalitě našel 4. června.

Původ jedince: Mládě jsem kroužkoval v roce 2017 na Českolipsku na lokalitě Klíč. Samice byla predována v 5. roce života.

Vzdálenost lokalit 35 km.

Ostrov (2A)

1/ 2010 (juv – F)

30. 7. jsem našel peří mladé samice (1K) z pravého křídla ve vzdálenosti 200 m od hnízda.

27. 9. našel O. Rajchl další peří, zřejmě stejného sokola (kostra bez hlavy a jednoho křídla).

Původ jedince: V roce 2010 byla na této lokalitě kroužkována 3 mláďata (V. Šena, V. Sojka).

Osud dalších dvou mláďat není znám.

2/ 2024 (juv – F)

26. 6. asi 30 m od skály s letošním hnízdem jsem našel rozsáhlé trhaniště per mladé samice (1K), přítomno bylo prachové pero výra. Původ jedince: V roce 2024 byla v hníždě 4 mláďata, nebyla kroužkována (info V. Sojka).

Osud dalších tří mláďat není znám.

Dolní Žleb (4A), Preidelova rokle

1/ 2005 (3 juv – U)

Monitoring PO – LP 2005: Tři okroužkovaná mláďata predována výrem.

2/ 2009 (ad – M)

2. 10. 2009 u skály Východní roh jsem našel kostru sokola s peřím a oběma kroužky, odečítací 2CN + červený C128418. Bylo zde také prachové pero výra.

Odhaduji, že k predaci došlo na jaře 2009. Původ jedince: V roce 2002 byl kroužkovaný jako mládě na lokalitě Jetřichovice, lokalita Na bídě – 13C (T. Bělka). Samec byl predován v 8. roce života.

Vzdálenost lokalit 13 km.

Hřensko, Tetřeví stěna (5A)

Na lokalitě hnízdí sokol i výr. Při obsazení lokality výrem se sokol pokouší zahnízdit na souvisejících lokalitách 5B, 5C.

1/ 2019 (2 juv – U)

Monitoring PO – LP 2019:

10. 5. byla na hníždě dvě mláďata.

30. 5. zjištěna predace mláďat.

2/ 2021 (juv – M)

24. 5. na hníždě nález kroužku EA154428 (V. Sojka, V. Šena).

Pokračování na straně 35 >

Tetřeví stěna 19. 10. 2024

Lokalita nebyla tento rok sokolem obsazena. Původ sokola: V roce 2015 byl kroužkovan jako mládě – sameček (EA 154428 / 3NK) na lokalitě Hinterhermsdorf (U. Augst). Vzdálenost lokalit 6 km.

3/ 2024 (juv – M)

7. 10. na hnízdě výra nalezen kroužek EA154429 (V. Sojka, J. Domanský, J. Andreska).

Původ sokola: V roce 2015 byl kroužkovan jako mládě – sameček (EA 154429 / 4NK) na lokalitě Hinterhermsdorf (U. Augst). Jde o sourozence sokola nalezeného v roce 2021 na této lokalitě na stejném hnízdě! A proto je velmi pravděpodobné, že oba sokoli (3NK, 4NK) byli uloveni výrem již jako mláďata v roce 2015.

Vzdálenost lokalit 6 km.

4/ 2024 (ad – F)

19. 10. jsem na hnízdě výra našel silně ohořelý odcítací kroužek A46.

Původ sokola: Mládě (CX5884 /A46) bylo kroužkováno v roce 2021 v hnízdě budce na komíně společnosti Orlen – Unipetrol v Litvínově – Záluží (V. Beran).

Vzdálenost lokalit 58 km.

Protože byl kroužek ohořelý, ležel na zemi už před požárem (před 23. 7. 2022). Samice

byla predována na lokalitě u Hřenska buď již koncem roku 2021 (1K) nebo pravděpodobněji až ve druhém roce (2022, 2K), kdy už mohla být součástí hnízdě páru na lokalitě u Hřenska.

Tokáň, Táborový důl (7)

1/ 2022 (ad – F)

9. 7. nález ocasního pera dospělé samice se stopami po vytržení (svalovina u báze brku).

Tento tok byla kroužkována 4 mláďata (Monitoring PO – LP 2022).

Hnízdění nemuselo být tedy úspěšné, nebo jen zčásti.

2/ 2024 (juv – F)

1. 8. jsem našel vytržené peří mladé samice (1K).

V důsledku otevření okolního terénu vymýcením kůrovcových smrků lze očekávat častou přítomnost výra.

Jetřichovice, Na bídě (13C)

1/ 2019 (3 juv – U)

Monitoring PO – LP 2019:

1. 6. na hnízdě 3 mláďata.

10. 6. 2019 mláďata zmizela, predace (výr, liška, kuna?).

Mláďata byla velmi pravděpodobně predována výrem.

2/ 2024 juv-F

17. 8. na hnízdě lokalitě jsem našel vytržené peří mladé samice (1K).

Dolský mlýn (14)

1/ 2014 ad – F

Monitoring PO – LP 2014: 20. 6. na hnízdě sokola výr a zbytky predované samice.

3 mláďata byla vybrána – jedno vloženo do hnízdě 13C (Jetřichovice), jedno do hnízdě na Českolipsku (Hamr) a jedno v Drážďanech, všechna byla úspěšně vyvedena.

2/ 2015 2 juv – U

Monitoring PO – LP 2015:

30. 5. na hnízdě 3 byla mláďata.

20. 6. mrtvé mládě pod hnízdem, zbytky dalšího na výřím hnízdě.

3/ 2019 2 juv – U

Monitoring PO – LP 2019:

23. 5. na hnízdě byla 2 mláďata.

30. 5. predace mláďat (výr).

Závěr:

Ve zprávě je zaznamenáno 23 predovaných sokolů: 5 dospělých (1♂, 4♀) a 18 mláďat (1K).

Je velmi pravděpodobné, že se jedná pouze o malý vzorek z celkového počtu sokolů, zvláště pokud jde o mláďata v prvním roce života.

Ke zjištění přesnějšího údaje o rozsahu predace by bylo potřeba cíleného a téměř celoročního monitoringu, což je těžko představitelné na takto rozsáhlém a terénně náročném území.

Pavel Kurka

Foto: P. Kurka

Predace dospělých a mladých sokolů				
	adult – M	adult – F	juv.	celkem
Libouchec		1		1
Ostrov			2	2
Dolní Žleb	1		3	4
Tetřeví stěna		1	4	5
Táborový důl		1	1	2
Na bídě			4	4
Dolský mlýn		1	4	5
celkem	1	4	18	23

Dožitý věk sokola										
	stáří +2K	1. rok	2. rok	3. rok	4. rok	5. rok	6. rok	7. rok	8. rok	celkem
Libouchec						1				1
Ostrov		2								2
Dolní Žleb		3							1	4
Tetřeví stěna		4			1					5
Táborový důl	1	1								2
Na bídě		4								4
Dolský mlýn	1	4								5
celkem	2	18	0	0	1	1	0	0	1	23

LABUTĚ NA ZÁMECKÉM RYBNÍCE V DĚČÍNĚ V ROCE 2024

Rodince labutí velkých (*Cygnus olor*) nezačal rok 2024 zrovna dobře. V té době byly na Labi a v jeho okolí intenzivně odpalovány silvestrovské dělobuchy, které se postaraly o problém.

Dopoledne na Nový rok jsem se šla podívat, jak to celé „dělobuchové“ šílenství přežily. Už cestou mi volal Vašek Tomšovský ze Záchranne stanice Falco, že mu lidi stále volají, protože labutě mají problém. Kvůli dělobuchům, které je vyplašily, se ocitly na Labi ve velmi silném proudu, ze kterého se nemohly dostat. Myslel, že bude muset zavolat na pomoc Zdeňka Jahodu a že vůbec neví, jak je dostanou z toho proudu. Asi si dovedete představit, jaký tam byl kravál, před kterým se zoufalé labutě snažily uniknout. Řekla jsem Vaškovi, že jsem zrovna u Labe a zkusím zjistit, jaká je aktuální situace. Když jsem se k nim dostala na dohled, zkoušela jsem je volat. Byly v druhé polovině Labe až dole za mostem. Když mě uviděly a uslyšely, začaly silně veslovat nohama a snažily se ke mně dostat. Ale nedařilo se jim to. Rozhodla jsem se jít na druhou stranu mostu. Bylo to blíže ke břehu. Když mě zase viděly a slyšely, tak se znovu snažily dostat se ke mně. Konečně doplávaly ke břehu do prostoru zatopeného parkoviště, kde už nebyl tak silný proud. Toto místo však pro

ně vůbec nebylo vhodné. Proto jsem přešla opět na druhý břeh Labe, abych je přilákala. Opět na ně volám. Konečně samec s mláďetem po několika pokusech vzlétl a přistál u mne. Dala jsem jim trochu zeleniny a myslela jsem si, že samička přiletí také. Ale samička se bála letět. Zkoušela to a nic. A pak znovu a znovu. Nepomohlo ani mé volání, na které moje labutě dobře reagují. Najednou samec vlétl do vody, asi tak pět metrů od břehu, natáhl krk a začal ji také volat. Úplně jsem přestala dýchat – on ji také volá... Tak jsme na lákání samičky byli dva a to pomohlo. Stálo nás to hodně úsilí, protože samička se bála letět. Nakonec se rozhodla silný proud Labe přeplavat. To se jí nakonec povedlo a poté nastala tak dojemná chvíle, že se člověku až chtělo brečet. Samec, který ji volal a sledoval, jak zápasí se silným proudem, zvedl křídla, a když se samička blížila ke břehu, letěl k ní a společně se začali intenzivně vítat. Byli proti sobě, hlavy u sebe a ohnuté krky tvořily tvar srdce. Tak se dlouho a opakovaně „srdíčkovaly“ a pořád se na sebe tlačily. Já jsem zase nevěřícně koukala, jakou měli radost, že jsou opět spolu. Všechno to sledovali lidé z mostu a okolí Labe a i pro ně to byl nezapomenutelný zážitek. Odvedla jsem labutě po souši na bezpečné místo a dala jim zbytek zeleniny, kterou nosím

každý den. Přinesla jsem jim také pšenici, kterou vděčně přijaly, protože byly hodně vyhladovělé a vyčerpané. Je milé vědět, že mě znají a že mě poslouchají. Jinak nevím, jak by to dopadlo.

Dospělé labutě se 26. 1. vrátily z Labe na Zámecký rybník. Mláďďe zůstalo na Labi, kde se mělo dobře, neboť mu tam obyvatelé Děčína pravidelně nosili krmení, zejména semena. Společnost mu tam dělali kachny, husy, vrány i lžičák. Bylo krásné vidět je všechny pohromadě. Jednoho dne se k němu připojila jiná labuť a společně utvořily pár. Povedl se mi i odečet jejího kroužku – byl to samec kroužkovaný v Drážďanech. Pomalu se seznamovaly a pak spolu odletěly.

Postupem času se začalo u labutí na rybníce projevovat hnízdní chování. Velmi pozitivně se projevil zákaz rybolovu – najednou tam byl klid a labutě si to krásně užívaly. Začaly si po rybníce létat a plavat kolem dokola, což předtím nemohly kvůli rybářům. Představte si, že na tak malém rybníce bylo často i dvacet a mnohdy i více rybářů, hlavně ve večerních hodinách. V letošním roce, po zákazu rybolovu, jsme neměli ani jeden případ zranění rybářským háčkem nebo omotaným vlasem. Všechno probíhalo dobře až do doby, kdy se samička začala připravovat na hnízdění. Místo, kde si staví hnízdo, bylo mimořádně rozbahnělé se zbytky plesnivých odpadků a podobně. Rychle jsme budoucí mamince dodali nový rákos na stavbu hnízda, který zajistil Pavel Benda. Zdeněk Jahoda spolu s Borkem Fraňkem hnízdo opravil a ještě oba dva přivezli další čerstvý rákos. Také rybník vyčistili od odpadků. Problém byl, že okolí hnízda bylo velmi rozbahnělé a tvořené řídkou černou kaší. Když se labuťky rozhodly jít z hnízda na vodu, kutálely se dolů rovnou do bláta. Byly z nich černé koule a už vůbec nemohly díky řídkému blátu zpět do hnízda. Když jsme to s Kubou Kyjovským zjistili, museli jsme sehnat co nejrychleji

Pokračování na straně 37 >

další rákos. Naštěstí ho měl Kuba na zahradě. Zavolaťatínkovi a ten jej přivezl. Já jsem si pak lehla na hnízdo, Kuba mi podával rákos a společně jsme labutím upravili šikmý přístup k hnízdu. Labuť hnízdo zkolaudovaly a v pondělí 18. 3. ráno už bylo sneseno první vajíčko. Postupně jich bylo sedm, ale pouze z pěti se vyklubala labuťátka. Vše bylo v pořádku, až 23. 5. brzy ráno mi volá Kuba, že chybí jedno mládě. Marně ho hledal za pomoci mých instrukcí. Bohužel bylo nalezeno mrtvé u břehu. Za další dva dny zmizelo druhé mládě a za další dva dny ještě jedno. O příčinách úmrtí mláďat se můžeme pouze dohadovat. Zkoušeli jsme instalovat i fotopasti, abychom zjistili, co se v okolí hnízda děje, ale bohužel bez výsledku. Přežila pouze dvě mláďata. Ale díky za ně!

Z krmení labutí a vodního ptactva se stala pro obyvatele Děčína velká atrakce. Díky mé neutuchající snaze se vodní ptactvo krmí z valné většiny tím, co ptákům prospívá a neublíží jim. K rybníku začalo chodit velké množství mladých lidí s malými dětmi, i třeba deset lidí najednou a děti pětkrát tolik. Všichni jim házejí semínka a hlavně vločky. To byste koukali, jak si to děti užívají. Třeba dvouletá Natálka hodí vločky a radostí tleská. Nebo roční holčička s dudlíkem v pusince se snaží házet ptačí dobrotou co nejdál. To je zážitek! Často přichází k rybníku tatínek s asi dvouletou holčičkou na ramenou. Najednou mu na nich dcerka začala skákat a pán povídá, že má radost, že mě vidí. Pak začala mávat ručičkami a pořád říká „abu abu“ – jakože jde krmít labuť.

V letošním roce opět zahnízdili morčáci velcí (*Mergus merganser*) v budce, která je zde nainstalovaná. Celkem se vyklubalo jedenáct malých morčáků, ze kterých přežilo sedm. Také kachny divoké (*Anas platyrhynchos*) vyvedly pět mláďat, která přežila všechna.

Významnou událostí byla instalace hnízdního ostrůvku o rozměrech 6 x 4 m, který zafinancovala Správa CHKO České středohoří. Ostrůvek by mohl pomoci zlepšit nabídku hnízdních příležitostí pro vodní ptáky.

V této souvislosti bych ráda poděkovala všem, kterým není osud labutí na Zámeckém rybníce lhostejný, a to zejména:

- MVDr. Markétě Grešíkové za sponzorství krmiva pro zpěvné ptactvo u rybníka,
- manželům Hrnčířovým za krmení pro labuť a starost o ně,
- Zdeňkovi a Daniele Jahodovým, kteří vždy přijedou, když jsou labuť v nebezpečí,

- Václavovi Tomšovskému ze Záchrané stanice Falco Litomeřice,
- Policii České republiky a Městské policii Děčín za pomoc při ochraně labutí a řešení problému s neukázněnými lidmi,
- Lence Černé a Ing. Vladislavovi Kopeckému z AOPK ČR, středisko Ústí nad Labem, za spolupráci při řešení problémů,
- Evě Mikoláškové z AOPK ČR, středisko Ústí nad Labem, za bezvadnou spolupráci hlavně při přípravě na zákaz rybolovu na Zámeckém rybníce,
- Davidovi Bourovi a Miroslavovi Rybářovi, kteří vždy přijedou, když je potřeba pomoc na rybníce,
- Jakubovi Kyjovskému a jeho tatínkovi za ochotu nám pomáhat se vším, co je třeba,
- Městskému útulku za pomoc při ochraně labutí, neboť vždy přijedou,
- Ing. Naděždě Moučkové, Pavle Gregorové, Zuzaně Kudrnáčové z Magistrátu města Děčín za ochotu a pomoc se vším, co je potřeba,
- Martině Strnadové z Hotelu Faust za poskytnutí nezbytného zázemí,
- a všem ostatním, kterým není osud Zámeckého rybníka a jeho ptačích obyvatel lhostejný.

Helena Tomšíková

Foto: H. Tomšíková

HNÍZDĚNÍ LABUTÍ VELKÝCH NA LABI

Labuť velká (*Cygnus olor*) patří bohužel v posledních letech v našem regionu ke vzácně hnízdícím druhům. Slovo bohužel je na místě, neboť většina stálých a tradičních hnízdišť na rybnících v relativně nedávné minulosti zanikla z důvodu nevhodného rybářského hospodaření. Týká se to i přírodních rezervací Velký rybník a Olešský rybník, které patřily ke tradičním a kontinuálně obsazovaným hnízdním lokalitám. Proto si každé hnízdění labutí zaslouží naši pozornost.

V letošním roce úspěšně vyhnízdlily dva páry labutí velkých přímo na řece Labi. První hnízdiště se nacházelo v okrajové části přírodní památky Nebočadský luh. Na hnízdo mě upozornil kolega David Boura, člen našeho ornitologického klubu, který z vlaku zahlédl labuť sedící na hnízdě. Hnízdo bylo situováno na ostrůvku vodní plochy, která se nacházela za prvním koncentračním výhonem oddělující tuto vodní plochu od vlastního toku Labe a hrázkou oddělující ji od slepého ramene řeky. Hníz-

dění bylo úspěšné, ale vzhledem k nepřehlednému a nepřístupnému terénu se nepodařilo zjistit celkový počet vyvedených mláďat. Byla však nejméně dvě.

Druhé hnízdiště bylo situováno do Svádovského luhu nedaleko Ústí nad Labem, kde se podařilo i odečíst kroužky labutího páru (samec LA0537 a samice LA1848). Bylo s určitostí vyvedeno nejméně jedno mládě.

Hnízdění na řece Labi patří k výjimečným událostem. Ke hnízdění v prostoru Nebočadského luhu již pravděpodobně jednou došlo někdy v první polovině osmdesátých let 20. století (bohužel bližší údaje nemám k dispozici). Hnízdění labutí velkých na přirozených vodních tocích není vůbec běžné a bývá vzhledem ke kolísání vodní hladiny, zejména při zvýšených průtocích a povodních, málokdy úspěšné. Lokality na Labi bývají i špatně dostupné, a navíc v nepřehledném terénu. Nicméně hnízdění dvou párů labutí velkých je velmi potěšující a bude dobré se tomuto fenoménu více věnovat.

**Pavel Benda,
Daniela Jahoda, Zdeněk Jahoda**

Foto: P. Benda

POZOROVÁNÍ RÁKOSNÍKA PROUŽKOVANÉHO V LABSKÝCH PÍSKOVČÍCH

Rákosník proužkovaný (*Acrocephalus schoenobaenus*) patří v rámci České republiky k běžným hnízdícím druhům. V oblasti Děčínska se však vyskytuje velice sporadicky. V roce 2020 byl opět nově potvrzen jeho výskyt v rákosinách Velkého rybníku u Rybníště (viz článek ve Zpravodaji ornitologického klubu při Labských pískovcích z r. 2020, číslo 16). Od té doby tam byl pozorován každoročně. V roce 2022 bylo dokonce zaznamenáno 5–6 zpívajících samců.

Labské pískovce jsou na vodní plochy, a tedy i rákosiny velmi chudé. Avšak rybník u Staré Olešky nabízí pro tento druh za-

jímavý biotop. I když je tato lokalita soustavně navštěvována po řadu let, nikdy zde nebyl tento druh rákosníka pozorován. Až 29. 4. 2024 v ranních hodinách jsem zaznamenal jeho zpěv v západní části na samém okraji přírodní rezervace. Zpíval v malé rákosině, která pokračovala do podmačených luk. Další kontroly 4. 5. a 13. 5. jeho výskyt již nepotvrdily. Jednalo se pravděpodobně pouze o zastávku na tahu. Pozorování dne 29. dubna 2024 bylo prvním svého druhu v CHKO Labské pískovce.

Martin Horyna
Foto: M. Horyna

HNÍZDILY V LETOŠNÍM ROCE BŘEHULE ŘÍČNÍ V JÍLOVÉM U DĚČÍNA?

Břehule říční (*Riparia riparia*) patří v našem regionu k pravidelně hnízdícím druhům. Její hnízdiště jsou však situována výhradně do náhradních člověkem vytvořených stanovišť, jako jsou opěrné zdi, kde ke hnízdění využívá drenážních trubek nebo spár mezi pískovcovými kvádry. Přírodní (kolmé břehové říční stěny) nebo polopřírodní hnízdiště (pískovny) nejsou od nás již známy. Veškerá známá hnízdiště jsou situována do města Děčína.

V letošním roce se mi podařilo zjistit v hnízdění době břehule říční i v Jílovém u Děčína. První zjištění však zaznamenal David Boura již 13. 4. 2024, kdy pozoroval dvě břehule létající v okolí Jílovského potoka. Já jsem zde pozoroval také dvě břehule 14. 6. 2024 a opět v okolí Jílovského potoka u základní školy na Mírovém náměstí. V tomto úseku Jílovského potoka jsou břehy tvořeny vysokými opěrnými zdmi s četnými drenážními trubkami, které jsou břehulemi

velmi často využívány ke hnízdění. Bohužel i přes poměrně dlouhou dobu, kterou jsem věnoval pozorování lovících břehulí, jsem neviděl, že by do některé zalétly. Nicméně je potřeba se této lokalitě do budoucna věnovat, neboť letošní pozorování naznačuje, že by zde mohly břehule hnízdit. Byla by to další hnízdní lokalita tohoto vzácného a ohroženého druhu.

Pavel Benda

ZAJÍMAVÝ ZPŮSOB UMÍSTĚNÍ HNÍZDA JIŘIČEK OBECNÝCH (*DELICHON URBICUM*) V DĚČÍNĚ

Jiříčka obecná (*Delichon urbicum*) patří mezi běžně a plošně rozšířené druhy. V současnosti se početně vyskytuje na celém našem území. Je to pravý synantropní druh hnízdící na lidských sídlech, přičemž proces přechodu z původního hnízdění na skalách byl ukončen kolem roku 1900 (Šťastný et al. 2021).

Při kontrole synantropních hnízdních kolonií břehulí říčních (*Riparia riparia*) v Děčíně,

kteří jsou všechny v člověkem vytvořených stavbách (drenážní trubky či vydrolené spáry vysokých zdí z pískovcových kvádrů), jsem zaznamenal na dvou lokalitách kromě hnízdících břehulí říčních i jiříčky obecné, které hnízdily velmi neobvyklým způsobem. Upoutalo mě, že jeden pár jiříček zaletuje do drenážní trubky na lokalitě č. 1 a dva páry do vydrolených spár zdi tvořené pískovcovými kvádry na lokalitě č. 2. Nejprve

jsem se domníval, že se jedná o mezidruhovou výpomoc při krmení mladých břehulí, ale po chvíli pozorování jsem zjistil, že do konkrétní trubky a mezi dvě spáry pískovcových kvádrů vletují pouze jiříčky.

První lokalita se nachází v Děčíně v ulici Práce, kde jsou vysoké opěrné zdi hlavního nádraží, ve kterých jsou ve dvou řadách drenážní trubky. Ty jsou pravidelně obsazovány hnízdícími páry břehulí říčních. Pod římsami a ve výklencích v bezprostředním okolí hnízdí také jiříčky obecné v počtu kolem 12 párů (rok 2024). Jeden pár jiříček ale zahnízdil netradičním způsobem přímo uvnitř drenážní trubky o průměru 9,5 cm ve výšce 360 cm od země. Při kontrole a nahlédnutí do trubky zde již byla velká mláďata, která se volně v trubce pohybovala. Před vylétnutím po „břehulím způsobu“ dokonce až k vyústění trubky, kde byla intenzivně krmena rodiči. V trubce nebyly žádné stopy po jakémkoliv náznaku stavební činnosti jiříček a domnívám se, že ke hnízdění zřejmě využily staré hnízdo břehulí vzdálené přibližně 180 cm od ústí trubky. V této trubce proběhlo i druhé hnízdění, kdy při kontrole vnitřního prostoru a fotodokumentaci byl zjištěn náznak redukované

Pokračování na straně 40 >

> stavby hnízda na dně a při dolní části bočních stěn trubky ve vzdálenosti 58 cm od vyústění. Zde byly patrné sporadicky nalepené charakteristické hrudky bláta používané při standardní stavbě hnízda jiříček, včetně výstelky.

Druhá lokalita se nachází ve vysoké opěrné zdi z pískovcových kvádrů na okraji areálu Společenského domu Střelnice u bezejmenné obslužné komunikace navazující na ulici Labská. Pravidelně i zde hnízdí několik párů břehulí říčních. Zde dva páry jiříček hnízdily v dutinách vydrolených spár mezi pískovcovými kvádry. Ke hnízdění byly využity

malé dutiny mezi pískovcovými kvádry bez jakékoliv stavební činnosti jiříček. V bezprostředním okolí nebylo nalezeno žádné hnízdiště se standardními hnízdy jiříček.

Je zajímavé, že obě hnízdní lokality, kde jiříčky obecné hnízdí netradičním způsobem, jsou součástí hnízdních kolonií břehulí říčních. Vzhledem k tomu, že oba druhy většinou zakládají hnízdní kolonie, je větší koncentrace hnízdících párů příbuzné břehule zřejmě pro jiříčky atraktivní. To by mohlo vysvětlit hnízdění dvou párů jiříček na druhé lokalitě, kde nebylo v blízkém okolí zjištěno jiné hnízdění jiříček.

Tento způsob hnízdění nebyl dosud z České republiky popsán. V každém případě se jedná o doklad velké přizpůsobivosti jiříček ve vztahu k umístění hnízda a tento způsob hnízdění může přispět k diskusi, jak jiříčky obecné hnízdily ještě před jejich úplnou synantropizací ve střední Evropě.

Pavel Benda

Foto: H. Tomšíková

Literatura:

Štastný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. 2021: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014-2017. Aventinum.

POKUD SE I MIŠTR TESAŘ UTNE ANEB CO SE MŮŽE I JIŘIČKE STÁT...

Jako fascinující a téměř dokonalá se mohou jevit hnízda jiříček obecných (*Delichon urbicum*), která si staví z malých hrudek bláta. Je-li postaveno na vhodném místě, chrání jeho uzavřená konstrukce před povětrnostními vlivy, a vystlané stěbly i peřím poskytuje ideální místo pro hnízdění i vývoj mladých. Přesto se může stát smrtící pastí – jak se ostatně můžete přesvědčit v následujícím článku.

V závěru léta, přesněji 1. srpna 2024, se nám (Správě NP České Švýcarsko) ozvali pracovníci hotelu Zámeček v Rynarticích s prosbou o pomoc. Zaznamenali totiž jiříčku obecnou, která uvízla vedle svého hnízda hlavou dolů, a ze své pasti se jí ne-

dařilo dostat vlastními silami. Předpokládal jsem (jak ostatně bývá zvykem), že se jiříčka zamotala svými pařáty do provázku, kterým bylo hnízdo vystlané. Vybavil jsem se proto dlouhým žebříkem, nůžkami a pro jistotu i kleštěmi, pokud by se jednalo o zamotání do drátku a vyrazil do Rynartic.

Na místě jsem zjistil, že hnízda jsou zhruba 8 metrů vysoko, vystavená z části pod okrasnou římsou, přičemž každé z hnízd bylo umístěno na podpěře okapu. Vzhledem k absenci stropní části římsy byla hnízda půlkulatá s vletovým otvorem umístěným na boku, zhruba v polovině výšky hnízda (viz fotografie, zejména dobře viditelné

u hnízda v pozadí). Což je samo o sobě velmi zajímavé a neobvyklé. Takto postavených hnízd bylo asi 20 po celém obvodu budovy. Očekával jsem poměrně rychlé vysvobození jiříčky ze zamotaného provázku, a proto vybaven kleštěmi a nůžkami vyrazil vzhůru za jiříčkou. Těsně před „záchrannou operací“ jsem ještě udělal fotografii uvězněné jiříčky a s nůžkami v ruce se pustil do práce.

Jaké však bylo mé překvapení, když jsem jiříčku bez problémů a bez větších komplikací vysvobodil jejím pouhým nadzvednutím. Jiřka totiž nebyla zamotaná v žádném provázku, ale její pravý pařát byl zaklíněn mezi

Pokračování na straně 41 >

> hrudkou bláta a stěnou domu (případně dvěma hrudkami bláta – to jsem bohužel nemohl při osvobození jiříčky vidět). Nicméně po obligátním provázku nebylo ani vidu, ani slechu. V rychlosti jsem prohlédl i hnízdo a žádný provázek ani jiný materiál, který by se mohl stát jiříčce osudným, jsem

ne našel. Pastí se tedy jiříčce stala „konstrukční chyba“ při stavbě hnízda.

S jiříčkou jsem slezl dolů, zkontroloval končetinu, abych zjistil její hybnost nebo případné zlomení či vykloubení. Vzhledem k tomu, že jsem nezaznamenal žádnou komplikaci a nechtěl jiříčku stresovat více, než bylo

nutné, vypustil jsem jiříčku na svobodu. Jak dlouho visela jiříčka v této pasti, jsem bohužel nezjistil – pracovníci si této situace všimli ráno mezi osmou a devátou hodinou. K vysvobození jiříčky došlo v 10:50.

Jakub Juda

Foto: J. Juda

POZOROVÁNÍ BAHŇÁKŮ NA VELKÉM RYBNÍKU V HORNÍM PODLUŽÍ

Bahňáci jsou skupinou ptáků v rámci řádu dlouhokřídlých, jejíž zástupci typicky hledají potravu procházením bahnitých mělkých břehů a používají svůj zobák ke sběru potravy.

Tito ptáci mi byli vždy velmi sympatiční, ale pro jejich pozorování či focení je zde v našem okolí jen málo příležitostí. Když jsem se na našem posledním ornitologickém setkání dověděla, že Velký rybník v Horním Podluží bude částečně vypuštěn, hned mě napadlo, že by to mohlo být v tomto ohledu docela zajímavé, hlavně v období migrací. První návštěva se mi podařila v polovině srpna. Hladina rybníka byla opravdu velmi nízká a podél břehu se dalo projít až na

Pokračování na straně 42

Vodouš bahenní (*Tringa glareola*)

>

Vodouš šedý (*Tringa nebularia*)

druhý konec. Vzala jsem to po pravé straně. Podél břehu se to přímo hemžilo mladými konipasy bílými (*Motacilla alba*). Ve větší vzdálenosti jsem zahlédla kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*), který seděl na obnaženém kameni. Šla jsem dál a předpokládala, že odletí, ale zůstal sedět, i když jsem kolem něj prošla ve vzdálenosti asi 15 metrů. Nakonec se mi představili ještě dva mladí kulící říční (*Charadrius dubius*). Když jsem došla až dozadu, začalo se už pomalu stmívat, takže ač nerada, musela jsem návštěvu druhého břehu nechat na jindy. To se mi podařilo o několik dní později.

Levý břeh byl méně kamenitý a více bahnitý, a tudíž i vhodnější pro bahňáky. Hned z kraje jsem jich několik vyplašila. I když jsem se místy trochu bořila do bláta, šla jsem dál. Na vhodném místě jsem potom zalehla přikryla se maskovací sítí a pozorovala. A bylo opravdu co. Největší bylo hejno asi deseti až patnácti vodoušů kropenatých (*Tringa ochropus*). Potom asi deset vodoušů šedých (*Tringa nebularia*), ti dokonce přišli do mé blízkosti, a tak jsem mohla udělat i řadu pěkných fotek. Dále jsem pozorovala minimálně dva vodouše bahenní (*Tringa glareola*) a dva písíky

obecné (*Actitis hypoleucos*). Nakonec se mi představili ještě i čtyři bekasiny otavní (*Gallinago gallinago*). Byl to pro mě překrásný zážitek.

Toto místo jsem potom navštívila ještě dvakrát, ale pozorování už bylo méně, přesto se mi podařilo všechny zmíněné druhy vyfotit.

O jeden zážitek bych se ráda podělila. Ležela jsem nehybně pod maskovací sítí už asi hodinu a nic. Tak jsem si začala trochu ulevovat, foták položený na zemi a rukou jsem si podepírala hlavu. Když najednou v těsné blízkosti přímo přede mnou přistály čtyři bekasiny otavní. Nejbližší byla jen asi 3 metry ode mě, a tak jsem si nemohla dovolit sebemenší pohyb a jen nehnutě sledovala. Po nějaké době jsem zkusila pomalíčku ruku, kterou jsem si podepírala hlavu dát dolů, abych mohla fotit, ale i tento nepatrný pohyb stačil, aby se všechny přesunuly o kus dál, kde opět přistály, ale na slušnou fotku už nebylo pomyslení. I když jsem ten den nevyfotila nic, přesto bylo pozorování těchto krásných a zajímavých ptáků z bezprostřední blízkosti pro mě nezapomenutelným zážitkem.

Monika Suržinová

Foto: M. Suržinová

Bekasina otavní (*Gallinago gallinago*)Vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*)

POZNÁMKY K DUDKOVI CHOCHOLATÉMU (*UPUPA EPOPS*) NA ÚSTECKU V ROCE 2024

Dne 30. 4. 2024 jsem na projížďce na kole zaslechl na rozcestí Lysá – Český Bukov charakteristický hlas dudka chocholatého. Slezl jsem z kola, vytáhl mobil a začal natáčet jeho hlas. Povedly se mi dvě nahrávky. Asi po 10 minutách dudek odletěl směrem k osadě Mírkov patřící k Povrlům. Zde bylo v roce 2020 prokázáno jeho úspěšné hnízdění (Hulko, 2020). Druhý den jsem jel znovu zkoušet štěstí, ale bohužel jsem ho již nezahlédl ani nezaslechl, a to ani v oblasti Mírkova ani Lysé. Po zdejší oblasti jsem na kole stále jezdil v naději na setkání

s tímto zajímavým druhem. Teprve až 20. 5. jsem ho uslyšel a zahlédl u Maškovic nedaleko Českého Bukova. Hned ten den jsem to volal kamarádovi z Chvalova (obec na okraji údolí Labe u Ústí nad Labem směrem Lovosice), kterému jsem poslal nahraný hlas i video. A on mi řekl: „Možná ho mám na zahradě. Nevím ale, jestli je to on.“ Hned druhý den jsem tam jel a byl to opravdu on. Dudek! Kamarád ani netušil, že je tak vzácný, ale na zahradě mu hnízdí již několikátý rok. Bohužel z časových důvodů jsem se k němu nedostal, abych při-

padné hnízdění ověřil. Mám také podezření na hnízdění v Krásném Lese, kde je farma chovající koně. Prý tu dudci také jsou. Doufám, že příští rok se mi ho podaří najít a prokázat hnízdění alespoň na jednom místě.

A. Hulko

Literatura:

Hulko A. (2020): Hnízdění dudka chocholatého v širší oblasti Povrlů na Ústecku. Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích, číslo 16/2020: 26.

HUSY NA SKALÁCH VE HŘENSKU V ROCE 2024

O naprosto výjimečném fenoménu hnízdění hus velkých (*Anser anser*) na skalách v oblasti Saského Švýcarska referoval v našem zpravodaji ve svých příspěvcích kolega Ulrich Augst (2021, 2023) a také v odborném časopise *Sylvia* v roce 2023. O tom, že se husy velké na skalách nezdržují jen v oblasti Saského Švýcarska, jsem popsal v rámci příspěvku o hnízdění husy labutí v našem zpravodaji v roce 2021. Zde jsem se snažil shrnout dosavadní znalosti z české části. Je logické, že pokud hnízdí husy na skalách na saské části, proč by nemohly zahnízdit i na naší straně státní hranice? Proto jsem se v letošním roce zaměřil na oblast v okolí obce Hřensko, kde se husy zdržují již několik let. Oblast, zejména úsek podél silnice vedoucí od Hřenska k hraničnímu přechodu (cca 2 km), se jevila vzhledem k jejich pravidelnému a kontinuálnímu výskytu jako velmi nadějná. Na jiných místech Českého Švýcarska se v době hnízdění dosud husy velké nepodařilo zaznamenat. Tento úsek jsem navštěvoval opakovaně v období zhruba od konce března do konce dubna, kdy již probíhá jejich hnízdění. Husy jsem zde pozoroval pravidelně, a dokonce opakovaně až 6 soudržných párů, většinou však 2 páry.

Husy se opravdu nedaly přehlédnout, resp. přeslechnout. Velmi intenzivně se ozývaly, poletovaly v okolí skalních objektů nad silnicí, kde posedávaly a přeletovaly z jednoho na druhý. Bylo zajímavé sledovat, jak nemotorně manévrují mezi stromy či pronásledují jiné páry nebo jednotlivé husy. Snažil jsem se dohledat i případné hnízdo, ale neúspěšně. Od konce dubna již husy zaznamenány nebyly. Hnízdění se mi tedy v letošním roce bohužel nepodařilo prokázat. Uvidíme, co přinese rok 2025.

Pavel Benda
Foto: P. Benda

Literatura:

Augst U. (2021): Husy velké na skalních hnízdech v Labských pískovcích. Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích, 17/2021: 24.

Augst U. (2023): Husy velké (*Anser anser*) na skalních hnízdech v Labských pískovcích (Saském Švýcarsku). *Sylvia, ornitologický časopis, ročník 59*: 59-64.

Augst U. (2023): Vodní ptáci dobývají oblast okolo Bastei. Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích, 19/2023: 22-23.

Benda P. (2021): První prokázané hnízdění husy labutí v České republice. Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích, 17/2021: 25.

MÉ ORNITOLOGICKÉ POZNÁMKY ZE ŠLUKNOVSKÉHO VÝBĚŽKU V ROCE 2024

Letošní rok byl pro mne zajímavý. Když jsem na jaře obcházel rybníky v okolí Šluknova, spatřil jsem na jednom z nich pár labutí zpěvných (*Cygnus cygnus*). Lokalitu jsem sledoval opakovaně v naději, že by mohly labutě zahnízdit. Na břehu měly své stálé místo, kde pravidelně odpočívaly. Vedle tohoto místa byla spousta jejich trusu. Při jedné z mých návštěv jsem obcházel rybník, a když jsem byl na protějším břehu, připluly ke mně na pouhých několik metrů a klidně se krmily. Pak odpočívaly

přímo na hladině. Labutě se na lokalitě zdržovaly celé léto. Jsem velmi zvědavý, zda se objeví i v příštím roce. Možná by mohly i zahnízdit.

Má zajímavější pozorování z roku 2024:

- 21. 2., Bobří rybník – morčák velký, 12 ex.; volavka popelavá, 6 ex.; volavka bílá, 1 ex.
- 5. 3., Luční rybník – volavka bílá, 3 ex.
- 12. 4., Lipová, Zámecký rybník – lžičák pestrý, 2 páry

- 13. 4., rybník Pazderák – lžičák pestrý, 3 páry + 1 samec
- 13. 7., Rybníčná – husice nilská, 1 pár
- 21. 7., Velký rybník – husice nilská, 11 ex.; racek chechtavý, 23 ex.; volavka popelavá, 5 ex.
- 30. 7., Velký rybník – husice nilská, 7 ex.

Gerd Ritschel
Foto: G. Ritschel

Labuť zpěvná (*Cygnus cygnus*)

POVEDLO SE HUSICI NILSKÉ (*ALOPOCHEN AEGYPTIACA*) ZAHNÍZDIT DVAKRÁT BĚHEM JEDNOHO ROKU?

Během roku 2024 se mi podařilo na stejném místě na Labi mezi Děčínem a Ústím nad Labem dvakrát pozorovat dospělý pár husic nilských se dvěma malými mláďaty. K prvnímu pozorování došlo 9. 3. 2024, což při hrubém odhadu stáří mláďat 1 až 2 týdny a době sezení na vejcích 28 až 30 dní může znamenat, že hnízdění mohlo začít už koncem ledna. Ke druhému setkání s malými mláďaty na stejné lokalitě došlo

v červenci 2024, tentokrát jsem pozoroval rodiče a 10 mláďat. Vzhledem k tomu, že to bylo zcela na stejném místě, domnívám se, že se husicím povedlo zahnízdit 2x. Bohužel dospělí ptáci nebyli kroužkovaní, takže nemohu jednoznačně doložit, že se jednalo o stejný pár.

Zima 2023/24 byla z pohledu počasí mimořádně teplotně nadprůměrná s četnými

teplotními rekordy. Tím nám příroda nabízela možnost neobvyklých pozorování a mohla také podněcovat ptačí druhy k neobvyklému chování, což by mohlo vysvětlit i velmi brzké první hnízdění husic a také dostatek času pro druhé hnízdění.

David Boura

Foto: G. Ritschel

INSTALACE BUDEK DO VYBRANÝCH PARKOVÝCH PLOCH V DĚČÍNĚ

Město Děčín je plné parkových ploch, které jsou vhodné pro hnízdění ptáků. Limitujícím faktorem je však, pro řadu druhů, nedostatek vhodných hnízdních dutin. Oslovil jsem tedy Magistrát města Děčína s dotazem, zda by bylo možné do vybraných děčínských parků zafinancovat nainstalování hnízdních budek různých typů a podpořit tak hnízdění dutinových druhů ptáků. Můj návrh padl na úrodnou půdu a ozvala se mi paní Ing. Zdeňka Švirlochová, která mi navrhla parkové plochy v majetku města, kde by bylo možné budky nainstalovat. Limitem však byl objem finančních prostředků, které bylo v tomto roce na tuto akci uvolnit, proto jsem navrhl akci rozfázovat a v letošním roce jsme provedli rozvěšení budek do tří parkových ploch. Kromě budek pro ptáky jsme provedli rozvěšení i několika šterbinových budek pro netopýry.

Park proti kinu Sněžník v ulici Podmokelská

– budka pro sovy (1x), sýkorník, větší vletový otvor (2x), sýkorník, menší vletový otvor (2x), špačkovník (2x), budka pro netopýry (2x)

Park u autobusového nádraží v ulici Hankova

– sýkorník, větší vletový otvor (2x), sýkorník, menší vletový otvor (2x), špačkovník (2x)

Dolní část parku Kvádrberk

– sýkorník, větší vletový otvor (5x), sýkorník, menší vletový otvor (5x), špačkovník (2x), budka pro krutihlava (2x), budka pro sovy (2x), budka pro šoupálky (2x), budka pro netopýry (4x)

Celkem bylo rozvěšeno 37 kusů budek: sýkorník, větší vletový otvor – 9 kusů; sýkorník, menší vletový otvor – 9 kusů; budka pro sovy – 3 kusy; budka pro šoupálky – 2 kusy; špačkovník – 6 kusů; budky pro krutihlava – 2 kusy; budky pro netopýry – 6 kusů

Názvy budek jsou pracovní – mohou je využívat k hnízdění i jiné druhy. Velkou výhodou je prakticky neomezená životnost. Budky byly pořízeny v e-shopu České společnosti ornitologické.

Velmi milé bylo i zjištění, že někdo v parcích proti kinu Sněžník a autobusovému nádraží přikrmuje ptáky slunečnicí do krmiték zhotovených z PET lahví. Za to neznámému dobrodinci jménem děčínského ptactva děkují!

Pavel Benda

Foto: P. Benda

INSTALACE HNÍZDNÍCH BUDEK PRO MORČÁKY VELKÉ

Morčák velký (*Mergus merganser*) patří v posledních letech k pravidelně hnízdicím druhům v naší zájmové oblasti. Jeho hnízdění je doloženo každoročně již z několika míst. Limitujícím faktorem je však přítomnost vhodných hnízdních dutin, neboť tato kachna hnízdí zejména ve velkých dutinách stromů. V některých případech zřejmě hnízdí i v jiných typech dutin, např. ve velkých dutinách zdí, ale to zatím nemáme od nás doloženo, i když v některých případech je to velmi pravděpodobné. V minulosti jsme instalovali

řadu speciálních „morčáčích“ budek zejména do okolí řeky Ploučnice. Máme i doloženo hnízdění v tomto typu budky u Zámeckého rybníku v Děčíně. V letošním roce jsme obdrželi od Správy Chráněné krajinné oblasti České středohoří tři. Tyto budky jsme společně s pracovníky ZOO Děčín umístili k řece Ploučnici v úseku Děčín, Březiny – Malá Veleň. Teď jen zbývá počkat, zda si je morčáci vezmou za své.

Pavel Benda, Roman Řehák

Foto: P. Benda

ZIMNÍ VYCHÁZKA ZA PTÁKY STARÉHO MĚSTA (DĚČÍN)

Dne 28. ledna 2024 jsem s účastníky Biologického kroužku při ZŠ a MŠ Děčín III uskutečnil ornitologickou exkurzi zaměřenou na sledování avifauny v oblasti děčínského Starého Města. V uplynulých sedmi letech jsme se během těchto zimních vycházek soustředili primárně na sčítání vrabců, zatímco ostatní druhy ptáků byly opomíjeny. V letošním osmém ročníku jsme přistoupili ke změně metodiky a rozhodli se zaznamenat všechny pozorované druhy. Celkově bylo během exkurze zaznamenáno 17 druhů ptáků (viz tabulka). Získaná data byla následně vložena do databáze eBird.

Tento typ ornitologických vycházek a systematického zaznamenávání dat má pro žáky několik významných přínosů. Žáci se aktivně seznamují s místní avifaunou, rozvíjejí své pozorovací schopnosti a učí se identifikovat různé druhy ptáků v jejich přirozeném prostředí. Aktivní účast žáků na ornitologickém pozorování přispívá k rozvoji zodpovědného přístupu k přírodě. Děti se učí vnímat přírodu města, získávají povědomí o ekologických souvislostech a faktorech ovlivňujících biodiverzitu. Vědomí, že jejich

pozorování přispívají do globální databáze, jim dává pocit odpovědnosti za kvalitu a přesnost dat, což posiluje jejich vztah k ochraně přírody. Dále se učí, že ochrana druhů a jejich prostředí není pouze pasivním pozorováním, ale vyžaduje aktivní zapojení,

systematické sledování a úsilí. Tyto aktivity také podporují empatii vůči přírodě a můžou pozitivně ovlivnit jejich zájem o ekologii a přírodní vědy v budoucnosti.

Lukáš Bartoň,
Foto: L. Bartoň

pozorovaný druh	počet
1. brhlík lesní (<i>Sitta europaea</i>)	1
2. červenka obecná (<i>Erithacus rubecula</i>)	7
3. dlask tlustozobý (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	1
4. holub domácí (<i>Columba livia f. domestica</i>)	18
5. hrdlička zahradní (<i>Streptopelia decaocto</i>)	32
6. hýl obecný (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	1
7. kos černý (<i>Turdus merula</i>)	32
8. sojka obecná (<i>Garrulus glandarius</i>)	3
9. straka obecná (<i>Pica pica</i>)	19
10. strakapoud velký (<i>Dendrocopos major</i>)	6
11. střízlík obecný (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	4
12. sýkora koňadra (<i>Parus major</i>)	18
13. sýkora modřinka (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	19
14. šoupálek (<i>Certhia sp.</i>)	2
15. vrabec domácí (<i>Passer domesticus</i>)	216
16. vrána černá (<i>Corvus corone</i>)	11
17. vrána šedá (<i>Corvus cornix</i>)	2
Celkem	392

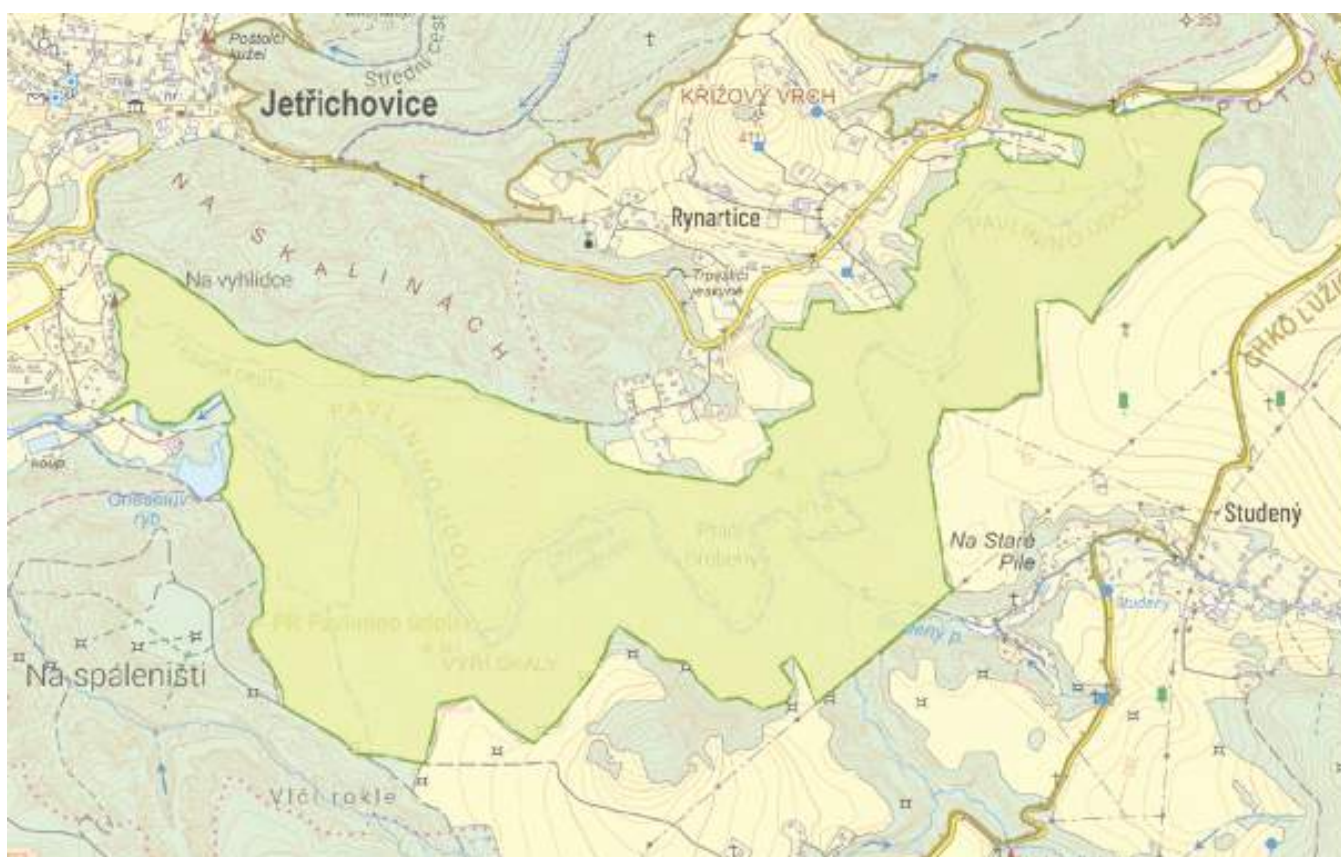
INVENTARIZACE PŘÍRODNÍ REZERVACE PAVLÍNINO ÚDOLÍ – PTÁCI

Přírodní rezervace (PR) Pavlínino údolí s rozlohou 182,5 ha byla vyhlášena v roce 1993 a předmětem její ochrany jsou geobiocenózy kaňonu říčky Chřibské Kamenice uprostřed Jetřichovického skalního města. Kaňon představuje také významné útočiště výskytu řady rostlin a živočichů. Přírodní rezervace se nachází na území CHKO Labské pískovce, PO Labské pískovce a EVL České Švýcarsko.

(30. 3. a 30. 6.) byly procházeny převážně lesní biotopy, květnová kontrola (14. 5.) byla zaměřena na druhy vázané na Chřibskou Kamenici, tu jsem procházel přímo tokem po celé její délce v PR.

Kromě klasických fyzických kontrol jsem 30. března rovnoměrně po celé rezervaci umístil 6 automatických nahrávačů Olympus DM-720 z důvodu snahy podchytit druhy s noční a soumráční aktivitou. Nahrávání

- Vymizelý pro území ČR – Regionally Extinct (RE)
- Kriticky ohrožený – Critically Endangered (CR)
- Ohrožený – Endangered (EN)
- Zranitelný – Vulnerable (VU)
- Téměř ohrožený – Near Threatened (NT)
- Nevhodný pro hodnocení – Not Applicable (NA)

Obr. 1: Mapa přírodní rezervace Pavlínino údolí (zdroj: Mapomat.cz)

Metodika

Sčítání probíhalo v ranních hodinách od rozednění nejpозději do 10:00, a to pomalou chůzí ve třech termínech od 30. března do 30. června 2023. Během pochůzek byli zaznamenáváni všichni jedinci všech druhů ptáků. U vzácnějších druhů byla zapisována také jejich početnost a vazba k danému území, a to formou hnízdních kategorií (druhy nehnízdící a druhy s možným, pravděpodobným a prokázaným hnízdním). Během prvního a posledního termínu

jsem nastavil na každém z nich na dobu nahrávání hodinu před západem slunce až hodinu po východu slunce.

Stupeň ochrany:

Zvláště chráněný druh (ZCHD) – zařazení druhu podle vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb. do kategorií: KO – kriticky ohrožený, SO – silně ohrožený, O – uhrožený
Červený seznam (ČS) – zařazení druhu do Červeného seznamu ptáků České republiky (Šťastný et al. 2017):

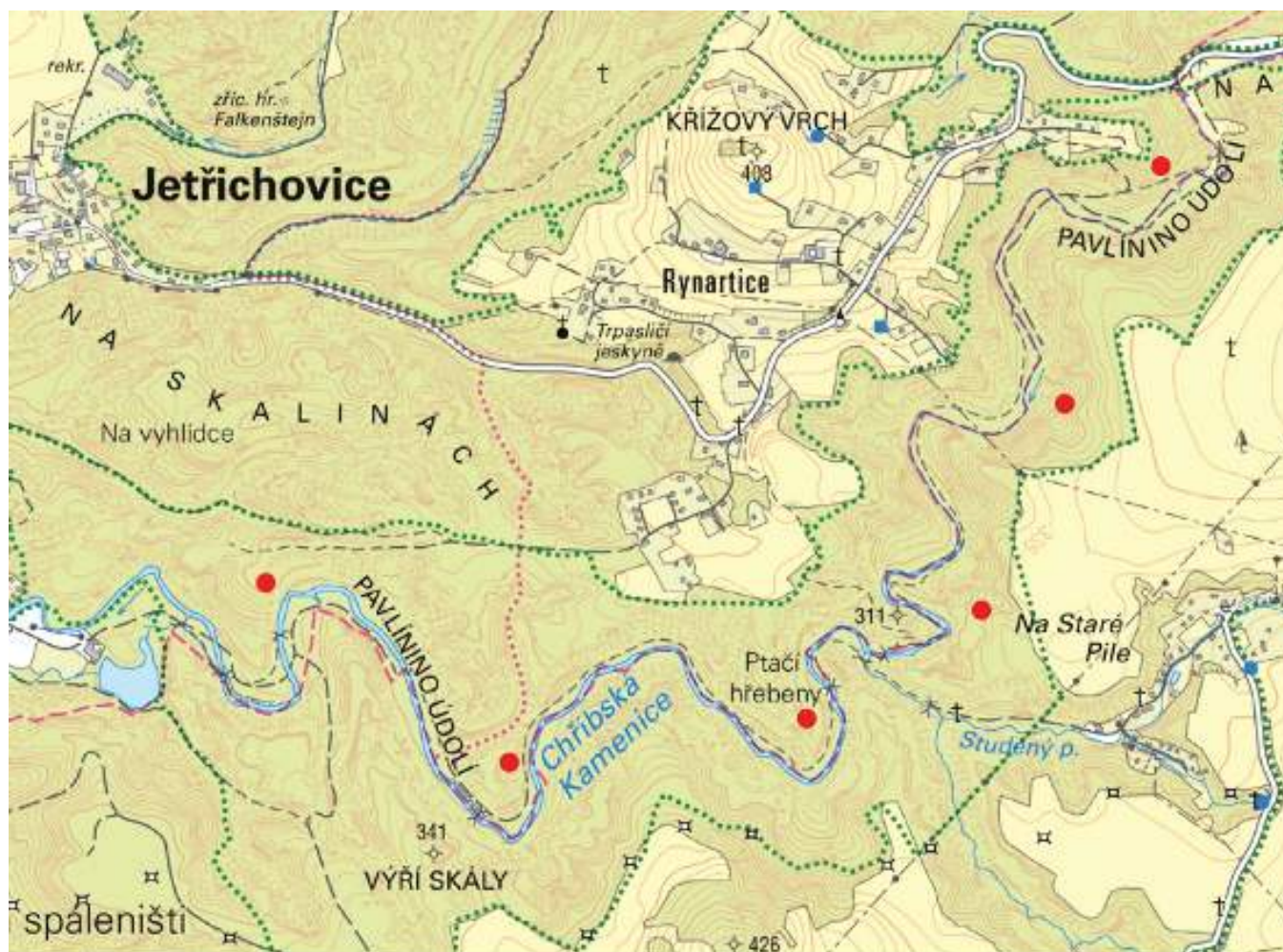
BDir – zařazení druhu do přílohy I směrnice č. 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků

Stupně (St.) a kategorie (K.) průkaznosti hnízdění:

0. Nehnízdící (druh pozorovaný, ale s vysokou pravděpodobností jde o migrujícího či nehnízdícího ptáka).

Pokračování na straně 49, 50, 51, 52 >

Obr. 2: Rozmístění automatických nahrávačů v přírodní rezervaci Pavlínino údolí

A. Možné hnízdění

1. Druh pozorovaný v době hnízdění v možném hnízdním prostředí (za hnízdní období považujeme dobu od 1. 4. do 31. 7.). Není ale nutné omezovat se ve všech případech jen na toto období – např. sovy hnízdí často už dříve a mnozí pěvci, vodní ptáci či holubi mohou, ať už normálně nebo při náhradních snůškách, klást vejce a vyvádět mláďata i v srpnu. Křivka obecná může ostatně hnízdit uprostřed zimy.
2. Pozorování zpívajícího samce (samců) nebo zaslechnutí hlasových projevů souvisejících s hnízděním v hnízdním období.

B. Pravděpodobné hnízdění

3. Pár pozorovaný ve vhodném hnízdním prostředí v době hnízdění.
4. Stálý okrsek předpokládaný na základě pozorovaného teritoriálního

chování (zpěv, zahánění soků apod.) na stejném místě minimálně dvakrát v odstupe jednoho týdne.

5. Tok, imponování nebo páření.
6. Hledání pravděpodobných hnízdišť.
7. Vzrušené chování nebo varování starých ptáků nejspíše v blízkosti hnízda či mláďat.
8. Přítomnost hnízdní nažiny u chyceného starého ptáka.
9. Staří ptáci pozorovaní při stavbě hnízda nebo dlabání hnízdní dutiny.

C. Prokázané hnízdění

10. Odpoutávání pozornosti od hnízda nebo mláďat nebo předstírání zranění.
11. Nález použitého hnízda, obydleného či opuštěného v době mapování nebo nález zbytků vaječných skořápek.
12. Nález čerstvě vylétaných mláďat (u krmivých ptáků) nebo mláďat v prachovém opeření (u nekrmivých ptáků).

13. Pozorování starých ptáků přilétajících na hnízdiště či opouštějících je za okolností, které nasvědčují přítomnosti obsazeného hnízda (včetně vysoko umístěných hnízd nebo hnízdních dutin, do nichž není vidět) či pozorování starých ptáků vysezujících snůšky vajec.

14. Pozorování starých ptáků při odnášení trusu od hnízda nebo při přinášení potravy mláďatům.

15. Nález hnízda s vejci.

16. Nález hnízda s mláďaty (viděnými nebo slyšenými).

Výsledky

V samotné rezervaci, nebo v jejím blízkém okolí, byla zjištěna přítomnost celkem 49 druhů ptáků, z toho alespoň možné hnízdění bylo v rámci rezervace zaznamenáno u 47 druhů ptáků. Přehled všech zaznamenaných druhů se nachází v tabulce 1. >

> Tab. 1: Přehled zjištěných druhů ptáků

DRUH	LATINSKÝ NÁZEV	HNÍZDNÍ KATEGORIE	ZCHD	ČS	BDIR
KACHNA DIVOKÁ	<i>Anas platyrhynchos</i>	B3			
VOLAVKA POPELAVÁ	<i>Ardea cinerea</i>	0		NT	
ČÁP ČERNÝ	<i>Ciconia nigra</i>	0	SO	VU	BD I
JESTŘÁB LESNÍ	<i>Accipiter gentilis</i>	B5	O	VU	
KÁNĚ LESNÍ	<i>Buteo buteo</i>	A1			
HOLUB HŘIVNÁČ	<i>Columba palumbus</i>	B4			
HRDLIČKA ZAHRADNÍ	<i>Streptotelia decaocto</i>	A2			
VÝR VELKÝ	<i>Bubo bubo</i>	A2	O	EN	BD I
KULÍŠEK NEJMENŠÍ	<i>Glucidium passerinum</i>	A2	SO	VU	BD I
DATEL ČERNÝ	<i>Dryocopus martius</i>	C12			BD I
ŽLUNA ZELENÁ	<i>Picus viridis</i>	A2			
STRAKAPOUD VELKÝ	<i>Dendrocopos major</i>	C12			
SKŘIVAN LESNÍ	<i>Lullula arborea</i>	A2	SO	EN	BD I
LINDUŠKA LESNÍ*	<i>Anthus trivialis</i>	A2			
LINDUŠKA LUČNÍ	<i>Anthus pratensis</i>	A2		NT	
KONIPAS BÍLÝ	<i>Motacilla alba</i>	B3			
KONIPAS HORSKÝ	<i>Motacilla cinerea</i>	C12			
SKOREC VODNÍ	<i>Cinclus cinclus</i>	C12			
PĚVUŠKA MODRÁ	<i>Prunella modularis</i>	B4			
ČERVENKA OBECNÁ	<i>Erithacus rubecula</i>	C12			
REHEK ZAHRADNÍ	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	A2			
DROZD BRÁVNÍK	<i>Turdus viscivorus</i>	B4			
DROZD ZPĚVNÝ	<i>Turdus philomelos</i>	B4			
KOS ČERNÝ	<i>Turdus merula</i>	C14			
PĚNICE ČERNOHLAVÁ	<i>Sylvia atricapilla</i>	B4			
PĚNICE SLAVÍKOVÁ	<i>Sylvia borin</i>	A2			
BUDNÍČEK LESNÍ	<i>Phylloscopus sybilatrix</i>	A2			
BUDNÍČEK MENŠÍ	<i>Phylloscopus collybita</i>	B4			
KRÁLÍČEK OBECNÝ	<i>Regulus regulus</i>	B4			
KRÁLÍČEK OHNIVÝ	<i>Regulus ignicapillus</i>	B4			
STŘÍZLÍK OBECNÝ	<i>Troglodytes troglodytes</i>	B7			
LEJSEK ŠEDÝ	<i>Muscicapa striata</i>	A2	O		
LEJSEK ČERNOHLAVÝ	<i>Ficedula hypoleuca</i>	A2		NT	
SÝKORA KOŇADRA	<i>Parus major</i>	C12			
SÝKORA MODŘINKA	<i>Cyanistes caeruleus</i>	B4			
SÝKORA BABKA	<i>Poecile palustris</i>	A2			
SÝKORA LUŽNÍ	<i>Poecile poecile</i>	A2			
SÝKORA PARUKÁŘKA	<i>Lophophanes</i>	B4			
SÝKORA UHELNÍČEK	<i>Periparus ater</i>	B4			
MLYNAŘÍK DLOUHOOCASÝ	<i>Aegithalos caudatus</i>	A1			
BRHLÍK LESNÍ	<i>Sitta europea</i>	B4			
ŠOUPÁLEK DLOUHOPRSTÝ	<i>Certhia familiaris</i>	B4			
SOJKA OBECNÁ	<i>Garrulus glandarius</i>	B4			
KRKAVEC VELKÝ	<i>Corvus corax</i>	A1	O		
VRÁNA ČERNÁ	<i>Corvus corone</i>	A1		NT	
KŘIVKA OBECNÁ	<i>Loxia curvirostra</i>	A1			
HÝL OBECNÝ	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	B3			
PĚNKAVA OBECNÁ	<i>Fringilla coelebs</i>	B4			
ČÍŽEK LESNÍ	<i>Spinus spinus</i>	B4			
LEDŇÁČEK ŘIČNÍ*	<i>Alcedo atthis</i>	-	SO	VU	BDI

>

- > *druh přímo inventarizačním průzkumem nezjištěn, ale v PR pravidelně hnízdí (zdroj dat NDOP)

Celkem bylo zjištěno 7 zvláště chráněných druhů, 9 druhů červeného seznamu (NT, VU, EN a CR) a 5 druhů přílohy I ptačí směrnice.

Není překvapením, že ve výčtu druhů jsou převážně lesní ptáci a ptačí vázání na vodní toky. Na okrajích rezervace byla zaznamenána i línka luční (*Anthus pratensis*). Z druhů vázaných na vodní toky jsem zaznamenal 6 teritorií konipase horského (*Motacilla cinerea*), 3 teritoria skorce vodního (*Cinclus cinclus*) a 1 teritorium konipase bílého (*Motacilla alba*). Nejčastějším hnízdícím druhem vázaným na okolí Chřibské Kamenice byl jednoznačně střízlík obecný (*Troglodytes troglodytes*), v celé PR bych jeho početnost odhadnul na nižší desítky párů. Nepodařilo se mi prokázat výskyt ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*), který zde ale pravidelně hnízdí (AOPK ČR 2023). Mezi méně běžné druhy, které jsem zjistil během květnové kontroly poblíž Chřibské Kamenice, patří lejsek šedý (*Muscicapa striata*, 1 zpívající samec) a lejsek černohlavý (*Ficedula hypoleuca*, 4 zpívající samci ve východní části rezervace).

Důležitým fenoménem jsou skalní útvary lemující prakticky celý tok uvnitř rezervace. Celá rezervace se nachází v ptačí oblasti Labské pískovce, kde jsou ze 4 předmětů ochrany, z toho 2 jsou vázány právě na skalní útvary – sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*) a výr velký (*Bubo bubo*). Sokol stěhovavý přímo v rezervaci nehnízdí, obsazované hnízdiště se ale nachází jen několik stovek metrů od její hranice. U výra velkého bylo v rámci akustického monitoringu potvrzeno hnízdiště uprostřed rezervace (1 M). Na stejném bodě jsem zaznamenal i pískání kulíška nejmenšího (*Glaucidium passerinum*, 1 M). V samotné rezervaci se nachází velké množství popadaných stromů a stojatého mrtvého dřeva po nedávné kůrovcové kalamitě. Tento stav vyhovuje nejen šplhavcům, kteří zde zatím nacházejí dostatek potravy, ale zároveň tak vznikly nové otevřené biotopy. Na jedné takovéto světlině

byl zaznamenán skřivan lesní (*Lullula arborea*), který s oblibou obsazuje otevřená místa s nezapojeným porostem a častými disturbancemi. Dalším předmětem ochrany, který byl v rezervaci zjištěn a bylo i prokázáno jeho hnízdění pozorováním vyvedených mláďat, je datel černý (*Dryocopus martius*). V Pavlínině údolí nacházejí svůj domov minimálně dva páry.

Všechna nálezová data jsou uložena v Náleзовé databázi ochrany přírody (NDOP) pod zdrojem „Ivan Mikuláš (2023) Inventarizační průzkum PR Pavlínino údolí – ptáci“.

Negativní faktory

Hlavním negativním faktorem je rychlé zmlazování a šíření nepůvodní borovice vejmutovky (*Pinus strobus*), které má invazní charakter. Problémem jsou také poměrně vysoké stavy zvěře, která působí škody okusem v mlazinách. V západní části rezervace, 50 metrů vzdušnou čarou od červené turistické značky, se nachází rozbořená kostra přístřešku s nepravidelně používaným ohništěm (50.8437489N, 14.4123056E). V rámci rezervace byla nalezena „keška“ ve skále ve svahu cca 100 metrů od turistické trasy. Neusměrněný geocatching může představovat hrozbu pro druhy citlivé na vyrušování v době inkubace – typicky výr velký.

Návrh managementu

V přírodní rezervaci je nutné, pokud možno nezasahovat do přirozeného vývoje lesa a nechávat staré stromy našich původních druhů na dožití. Je nutné pokračovat v eradikaci borovice vejmutovky, v některých částech rezervace se jedná jednoznačně o nejčastější zmlazující druh stromu.

Nutné je také snížit stavy zvěře. Případné výsadby žádoucích druhů dřevin (jedle bělokorá, buk lesní, javory...) je nutné vysazovat do oplocenek.

Návrh monitoringu

Při dalším inventarizačním průzkumu zaměřeném na ptáky doporučuji kombinaci

tří metod – automatické nahrávače, pochůzka tokem a transekt. Akustický monitoring pomocí automatických nahrávačů bych směřoval na jednu únorovou a jednu březnovou kontrolu na výra velkého (*Bubo bubo*) a lesní druhy sov – kulíška nejmenšího (*Glaucidium passerinum*), sýce rousného (*Aegolius funereus*) a puštíka obecného (*Strix aluco*). Diktafony je dobré nastavit tak, aby nahrávaly 2–4 noci za sebou. Šest až osm nahrávacích bodů by mělo oblast pokrýt dostatečně. Zároveň je potřeba neumisťovat nahrávače příliš blízko Chřibské Kamenice, aby nedocházelo k znehodnocení nahrávky šumem potoka. Ideálně v dubnu nebo květnu by měl být alespoň jednou zkontrolován celý tok Chřibské Kamenice v přírodní rezervaci, a to nejlépe pochůzkou přímo tokem. K zachycení tažných druhů by pak měli být během sezony (duben–červen) provedeny alespoň 3–4 kontroly v lesních komplexech buď liniovým, nebo bodovým transektem s rovnoměrně rozloženými liniemi (body) po celé rezervaci.

Ivan Mikuláš

Literatura:

AOPK ČR. 2013. Plán péče o přírodní rezervaci Niva Olšového potoka na období 2013–2022. Depon. AOPK ČR.

AOPK ČR. 2022: Nálezová databáze ochrany přírody. <https://portal.nature.cz/nd>. Navštíveno 15. 12. 2022.

Hadincová V., Köhnleinová I., Marešová J. & Šajtar V. 2008. Šíření borovice vejmutovky v lesích České republiky. *Živa* 3/2008: 108–110.

Chobot K. & Němec M. (eds.). 2017. Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. *Příroda* 34. Praha.

Meščerjakov V., Smejkal J., Tekeljak R & Hentschelová H. 2008. Plán péče o přírodní rezervaci Pavlínino údolí na období 2009–2024. Depon. AOPK ČR.

Štastný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. 2021. Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017. Aventinum. Praha.

VÍTÁNÍ PTAČÍHO ZPĚVU V ČESKÉM ŠVÝCARSKU 2024

Rok 2024 přinesl do Českého Švýcarska již sedmnácté pokračování oblíbené akce Vítání ptačího zpěvu, kterou tradičně pořádá Správa NP České Švýcarsko ve spolupráci s Českou společností ornitologickou. Tento ročník se však nesl v duchu změny: po dlouhých letech předal pomyslnou štafetu Pavel Benda, bývalý ředitel Správy NP, a role průvodce se ujal autor této zprávy, zoolog Správy NP. I přes uvedenou změnu však zůstal pro letošní vycházku zachován tradiční cíl – přírodní rezervace Velký rybník.

První květnovou sobotu se v Krásné Lípě sešlo téměř dvacet účastníků, dětí i dospělých, připravených naslouchat zpěvu ptáků a objevovat přírodní krásy regionu. Úvodní slovo bylo věnováno nejen historii a poslání této mezinárodní kampaně, ale i letošnímu Ptáku roku – rehku domácímu. Připomenuto bylo i výročí dvaceti let od vzniku ptačích oblastí, tedy včetně PO Labské pískovce, v níž akce proběhla. Během vycházky jsme se zaměřili na pozorování a poslech ptáků, přičemž letos byla vynechána ukázka odchyty a kroužkování. A výsledek? Zaznamenali jsme pěkných 43 druhů ptáků v celkovém počtu 108 jedinců – což je historicky zatím nejvyšší počet druhů zaznamenaný během jednoho

Vítání od počátku pořádání této akce v Českém Švýcarsku! Příroda nám byla skutečně nakloněna, a to nejen příznivým počasím, ale i bohatou ptačí aktivitou.

Vedle běžnějších druhů jsme měli možnost potkat i několik lokálně zajímavějších zástupců, například bekasinu otavní, lindušku luční či strnada lučního. Vrcholem pro mnohé účastníky bylo setkání s majestátními jeřáby popelavými: na nevelkou vzdálenost jsme mohli dosyta pozorovat pasoucí se dvojici jeřábů na louce a do toho slyšet nezaměnitelné trubení jiné dvojice zdáli od rákosin Velkého rybníka. Jeden z jeřábů nás přitom zaujal pozoruhodným hendikepem – chybějícími prsty na jedné noze.

I přesto, že mu toto staré zranění ztěžuje chůzi, přežívá s ním ve volné přírodě už více než dva roky.

Dalším výrazným momentem bylo pozorování luňáka červeného sedícího na hnízdě, což krásně uzavřelo naši exkurzi.

Závěrem mohu říci, že letošní Vítání ptačího zpěvu v Českém Švýcarsku – moje první v tomto regionu – se skvěle vydařilo. Zásluhu na jeho úspěchu však mají především účastníci – jejich zájem a nadšení byly inspirující. Můj vřelý dík tak patří všem účastníkům exkurze, a to jak z řad veřejnosti, tak i kolegům ze Správy NP, kteří se akce zúčastnili a pomohli s organizací a hladkým průběhem exkurze (Richard Nagel, Renata Štastná, Dana Věbrová).

Martin Valášek,
Správa NP České Švýcarsko
Foto: R. Nagel

STRAČÍ PŘÍBĚH

Straky. Kdo by je neznal. Černobílé „zlo-dějky“ všeho, co se třpytí. Jen obyčejné straky...

Pozorovaly jsme je s maminkou více než měsíc. Hnízdo v koruně borovice naproti paneláku velkého litoměřického sídliště, kde maminka bydlí. Stračí rodiče přilétávali v nepravidelných intervalech k hnízdu a krmili své potomky. Sledovaly jsme je od 16. května a po měsíci jsme každým dnem očekávaly, že by mláďata už konečně mohla opustit bezpečí rodného hnízda a pomalu se rozhlížet po okolí.

26. června se tak stalo. Ukázalo se několik stračích sourozenců. Druhý den se na okraji hnízda postupně objevilo pět mladých strak. Poprvé se rozhlédly z vršku borovice, aby zjistily, kde se to vlastně narodily.

V podvečer tohoto dne se přihnal silný vítr a s ním prudký déšť. Vítr ohýbal borovici, střídavě na jednu stranu a zpět na druhou, po zemi i po střeších domů před sebou hnal potoky vod. Trval déle než půl hodiny a byl tak mocný, že to vypadalo, jako kdyby někdo tam nahore nepřetržitě vyléval maxikbelíky s vodou jeden za druhým.

Druhý den se mláďata neobjevila. Očekávala jsem, že se opět usadí na okraji hnízda a na okolních větvích a postupně budou nabírat odvahu a získávat důvěru v sílu svých křídel. Asi metr pod hnízdem se

u kmene borovice choulilo jen jedno stračí mládě.

Další den se neukázalo žádné. Kam se poděla? Nenápadně, nepozorovaně, aby je nikdo neviděl, se vytratila z hnízda a ukryla se v korunách okolních stromů? Nebo jejich život uhasil prudký a nelibostný déšť? Stračí rodiče se občas objevili, ale k hnízdu přilétli jen málokdy.

Ve čtvrtce 4. července ráno ležela na silnici u paneláku stračí peříčka. Možná část křídla mladé straky... Co se stalo? Srazilo ji auto nebo roztrhal predátor?

Najednou jsem zaslechla stračí křik. Dospělá straka stála u peří svého dítěte a hlasitě naříkala. Pláč, kterému mohlo rozumět jen srdce matky, která ztratila své dítě. Jako by volala: *Co je s tebou? Co se stalo? Proč neletíš?*

Straka po chvíli odlétla pryč. Žena ponořená do svých myšlenek prošla nevnímavě okolo. Zanedlouho se opět naříkává straka vrátila k peří na silnici. Přistupovala blíž, brala peří do zobáku, hlasitě bědovala, pak po odlétla na trávník. Objevil se druhý stračí rodič, přilétl k peří od borovice s hnízdem a hned odletěl pryč.

Po silnici projíždělo popelářské auto. Vytvořilo vítr, který rozfoukal stračí peří. Silnicí procházel pán se svým psem, jenž k peří přičichl, a možná se v něm na chvíli probudil lovecký pud. Pro všechny kolemjdoucí znamenalo rozházené peří jen nepořádek na silnici.

Nikdo neviděl příběh jedné stračí rodiny.

Renata Procházková

Foto: R. Procházková

Dovětek:

U strak bylo prokázáno, že jsou jako jedny z mála druhů živočichů schopny poznat samy sebe v zrcadle. To znamená, že vnímají nejen svou individualitu, ale i individualitu ostatních strak. (P. Benda)

> TENERIFE 2024

Kanárské ostrovy tvoří sedm hlavních ostrovů. Patří Španělsku a žije na nich zhruba 2 miliony obyvatel. Rozloha je přibližně desetina plochy ČR. Největší ostrov je Tenerife, na který jsme se na přelomu října a listopadu vydali. Cílem byl přechod ostrova po trase GR 131. Ornitologie nebyla prioritou, ale během putování jsem si ptactva samozřejmě všiml. Toto období bylo na ptáky opravdu chudé. Pro srovnání, když si zajdu ke Staré Olešce, tak za 2 hodiny budu mít více druhů než za týden putování po ostrově. Pokud bychom zde však byli v jarním období, byla by to jistě jiná písnička. Na Tenerife hnízdí zhruba 70 druhů ptactva a na celých Kanárských ostrovech bylo zastiženo přes 300 druhů. Tyto ostrovy mají i několik endemitů, které nezastihnete jinde na světě.

Budníček kanárský (*Phylloscopus canariensis*)

Dříve poddruh budníčka menšího, nyní samostatný druh. Hodně podobný výše zmíněnému. Zpěv poněkud odlišný. Pozoroval jsem ho několikrát. Řekl bych, že je hojně rozšířen.

Linduška kanárská (*Anthus berthelotii*)

Jediná hnízdící linduška na ostrovech. Podobná naší luční či lesní, ale má čistě bílé břicho. Vůbec nejčastěji pozorovaný druh. Zaznamenal jsem ji na suchých pláních u moře, v parku v městské zástavbě, ale

i u horské chaty v nadmořské výšce 3 200 m.

Kanár divoký (*Serinus canaria*)

Předek domácích kanárů. Macaronéský endemit, který žije na Madeiře, Azorech a Kanárských ostrovech. Velikostí i zbarvením podobný našemu zvonohlíku. První setkání s ním bylo v polopouštní krajině ve výšce 2 200 m n. m. Poté jsem se s ním setkal ještě několikrát v zahradách blízko usedlostí. Překvapilo mě, jak je to drobný druh. Je společenský, létá v hejnech. Hlasový projev mi silně připomínal stehlíka. Zdálo se mi, že je celkem běžný.

Sýkora modrokřídlá (*Cyanistes teneriffae*)

Jediný druh sýkory na ostrovech. Žije též v severní Africe. Velmi podobná sýkoře modřince, je však tmavší a nemá bílou pásku přes křídlo. Zaznamenal jsem ji v borovicových lesích na svazích hor, ale též v zahradách v lidských sídlech. Hlasový projev má podobný sýkoře parukářce. Celkem hojná.

Holub vavřínový (*Columba junoniae*)

a **holub kanárský** (*Columba bolii*)

Oba jsou ostrovními endemity. Velikostí zhruba našeho hřivnáče. Působí tmavě. Několikrát jsme vyplašili tyto druhy v lesích na severu ostrova. Jsou plaší. Jedním z rozlišovacích znaků je zbarvení konce ocasu.

Pěnkava tenerífská (*Fringila teydea*)

Ikonický endemit Tenerife. Na sousedním ostrovu Gran Canaria žije blízce příbuzná

Pokračování na straně 55 >

Kanár divoký

Pěnkava tenerífská – samec

pěnkava kanárská, která byla oddělena jako samostatný druh v roce 2016. Sameček je modrý, stavbou těla větší než naše pěnkava. Samička má nenápadné zbarvení. Hlasový projev je výrazný, připomínal mi hlas nějakého druhu papouška. Žije v borovicových lesích, ale zastihl jsem jej i v zahradní restauraci v polopouštní krajině ve výšce 2 200 m n. m. Populace na ostrově čítá zhruba 2 000 párů.

Na Tenerife hnízdí tři druhy pěnic (černo-hlavá, brýlatá a bělohřdlá). V kulturní krajině na jihu ostrova jsem viděl poslední jmenovanou, pěnici bělohřdlou (*Sylvia melanocephala*) s typickým červeným očním kroužkem. A ještě jeden druh, který se u nás nevyskytuje a je to jeden ze dvou druhů

vrabců na ostrově – vrabec pokřovní (*Passer hispalionensis*). Samice je zbarvením shodná se samicí vrabce domácího, samec se však pozná snadno. Hojně rozšířen.

Některé druhy zřejmě v chladnějším období roku migrují do Afriky, např. na ostrově hnízdí tři druhy rorýsů (obecný, jednobarvý a hnědošedý), ani jednoho z nich jsem za celou dobu nezaznamenal.

Při našem putování jsme dospěli až na jih ostrova k moři. Pozoroval jsem zde několik druhů, které se zde zastavily na tahu a stojí za zmínku. Jednalo se o kolihu malou (*Numenius phaeopus*), kulíka písečného (*Charadrius hiaticula*), jespáka obecného (*Calidris alpina*), jespáka písečného (*Calidris*

alba) a volavku stříbřitou (*Egretta garzetta*).

Ostrov Tenerife leží v subtropické zóně. Můžete zde putovat rozsáhlými borovicovými lesy na svazích hor nebo na náhorní polopouštní plošině ve výšce nad 2 000 m n. m. Můžeme zde vidět zajímavé skalní útvary a krátery po vulkanické činnosti. Je možné také vystoupit na nejvyšší horu Španělska Pico del Teide. V obydlené části se můžete setkat pro nás Středoevropany s exotickou flórou, která může kvést i v listopadu. Ne nadarmo se Kanárským ostrovům říká ostrovy věčného jara. Je to velmi zajímavé místo a zajímavá krajina. Doporučuji k návštěvě.

Martin Horyna
Foto: M. Horyna

NIZOZEMSKO 2024

Nizozemsko je svou rozlohou zhruba poloviční v porovnání s Českou republikou. Počtem obyvatel, cca 18 mil., je na 5. místě v Evropě v hustotě obyvatel na 1 km².

Nizozemsko je nížinná země, nejvyšší vrchol měří 323 m n. m. Část území má dokonce zápornou nadmořskou výšku. Ornitologicky je to zajímavá země, bylo zde zaznamenáno 448 druhů ptactva (údaj bude již zřejmě zastaralý), což je o 10 % více než u nás. Vzhledem k tomu, že se jedná o přímořskou zemi s bohatou říční sítí, je možné narazit na druhy, které se u nás nevyskytují nebo jsou zjišťovány jen zřídka. Za zmínku stojí též fakt, že v této zemi je 21 národních parků!

Naše návštěva se uskutečnila ve druhé polovině července a navštívili jsme 8 lokalit.

1. Národní park De Loonse en Drunense Duinen

Chráněné území má rozlohu 37 km². Jak název napovídá, předmětem ochrany je oblast s písčnými dunami. Park je hojně navštěvován, ale čím jste dále od okraje NP, dají se najít klidná místa. Rozsáhlé plochy jsou písčné a kupodivu jsou zde také četné vodní plochy. Je to krásná krajina, jen lidí je zde příliš.

Pozorované zajímavé druhy (dále již PZD): husice nilská (*Alopochen aegyptiaca*), kulík říční (*Charadrius dubius*), vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*), skřivan lesní (*Lullula arborea*).

2. Loewenstein Pompveld & Kornsche Boezen

Chráněné území u města Gorinchen, sevřené řekou Waal a Algedande Maas. Jedná se o mokřadní krajinu s pevností Slot Loevestein. Jedno z ornitologicky nejzajímavějších území, které jsme navštívili. Ptactvo se již neozývalo, a tak nám mnoho druhů uniklo, přesto toto místo bylo více než zajímavé. Probíhá zde pastva skotu i koní, a tak zde při pochůzce můžete narazit na stádo krav i s býky a není úplně snadné pokračovat v cestě dál. Zaznamenal jsem zde 5 druhů volavek, kolpíky a řadu mokřadních druhů. PZD: volavka stříbřitá (*Egretta garzetta*), volavka bílá (*Ardea alba*), volavka červená (*Ardea purpurea*), volavka pastevní (*Bubulcus ibis*), kolpík bílý (*Platalea leucorodia*), kolihka velká (*Numenius arquata*), ústříčnick velký (*Haematopus ostralegus*), husice nilská (*Alopochen aegyptiaca*), konipas luční

(*Motacilla flava*), racek žlutohý (*Larus fuscus*), bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), rybák obecný (*Sterna hirundo*), vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*), ostříž lesní (*Falco subbuteo*), čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*).

3. Národní park De Biesbosch

V této mokřadní krajině jsme se zastavili na jedno dopoledne a strávili jsme ho na kajaku ve slepých ramenech. Opět mnoho lidí na nejrůznějších plavidlech. Pěknou zkušenost jsme zažili, když k našemu člunu připluly 3 husy velké. V našich končinách je to velice plachý druh. V této oblasti se chovaly téměř jako domácí druh. Hezkým zážitkem bylo pro mě první pozorování cetie jižní. Nebýt zpěvu, byl by to pro mě nějaký druh rákosníka, ale výbušný hlasový projev ji prozradil.

PZD: cetie jižní (*Cettia cetti*), berneška velká (*Branta canadensis*), volavka bílá (*Ardea alba*).

4. Národní park Oosterschelde

Největší NP leží na JZ Nizozemska, který má výměru 370 km². Jedná se o deltu tří velkých řek: Waal, Maas a Schelde. Zde jsme strávili tři dny na několika místech. Z nich bych zmínil dvě. Ostrov Needle Jans spojený s pevninou dlouhou hrází. Je zde velká písčná pláž, čemuž odpovídá mnoho lidí, ale dají se zde nalézt i klidná místa mimo hlavní turistický ruch. Druhé místo je u rozhledny Plompe turn s přilehlým kilometrovým molem. Zde jsme pozorovali dva druhy bernešek, v mělkých vodních

plochách tenkozobce opačného, který zde i hnízdí.

PZD: berneška velká (*Branta canadensis*), berneška bělolící (*Branta leucopsis*), tenkozobec opačný (*Recurvirostra avosetta*), turpan černý (*Melanitta nigra*), kolihka velká (*Numenius arquata*), kolpík bílý (*Platalea leucorodia*), ostříž lesní (*Falco subbuteo*), břehouš rudý (*Limosa lapponica*), kolihka malá (*Numenius phaeopus*), ččetka tmavá (*Acanthis flammea cabaret*), husice liščí (*Tadorna tadorna*), rybák obecný (*Sterna hirundo*), volavka stříbřitá (*Egretta garzetta*), kajka mořská (*Somateria mollissima*), rybák severní (*Thalasseus sandvicensis*), vodouš rudonohý (*Tringa totanus*), ústříčnick velký (*Haematopus ostralegus*), tuleň obecný (*Phoca vitulina*).

5. Kwade Hock u města Ouddorp

Chráněné pobřežní území s rozsáhlými dunami i mokřinami. Část území byla pro veřejnost uzavřena do konce července. Lze zde pozorovat velké množství ptactva při odlivu na obnaženém mořském dně. Zajímavé a celkem klidné místo.

PZD: skřivan lesní (*Lullula arborea*), kolpík bílý (*Platalea leucorodia*), volavka stříbřitá (*Egretta garzetta*), rybák obecný (*Sterna hirundo*), jespák písčný (*Calidris alba*), vodouš rudonohý (*Tringa totanus*), cetie jižní (*Cettia cetti*), husice liščí (*Tadorna tadorna*), husice nilská (*Alopochen aegyptiaca*), vodouš šedý (*Tringa nebularia*), kolihka malá (*Numenius phaeopus*), kolihka velká (*Numenius arquata*), racek mořský (*Larus marinus*), rybák obecný (*Sterna hirundo*), rybák severní (*Thalasseus sandvicensis*), břehouš rudý (*Limosa lapponica*).

6. Den Oever

Malé městečko na začátku téměř 30kilometrové hráze. Ta přepažuje mohutný mořský záliv, který se zakusuje do vnitrozemí

Pokračování na straně 56, 57, 58 >

> Nizozemska. V přístavu je moderní pozorovatelná, ze které bylo možno pozorovat množství vodního ptactva. Cestou k pozorovatelně jsem zaznamenal v bohatém rákosovém porostu monotónní zpěv jihoevropského pěvce cistovníka rákosníkového. Bylo to již druhé pozorování při naší pouti Nizozemskem.

PZD: koliha malá (*Numenius phaeopus*), koliha velká (*Numenius arquata*), jespák obecný (*Calidris alpina*), rybák obecný (*Sterna hirundo*), kolpík bílý (*Platalea leucorodia*), břehouš rudý (*Limosa lapponica*), cistovník rákosníkový (*Cisticola juncidis*), kameňáček pestrý (*Arenaria interpres*), vodouš rudonohý (*Tringa totanus*), husice liščí (*Tadorna tadorna*), rybák černý (*Chlidonias niger*), jespák písečný (*Calidris alpina*).

7. Marrum

Přesouváme se na sever, kde pobřeží omývá Waddensee (Wattové moře). Ani zde není o ptactvo nouze a vyskytuje se zde ve velkých počtech. Důvodem je cyklus přílivu a odlivu. Zdejší moře je mělké a při odlivu je mořské dno jako prostřený stůl, který využívají miliony ptáků. Na tahu se zde zastavuje mnoho severských druhů. Absolvujeme zde okruh po pastvinách blízko pobřeží, kde nás překvapily nečekané druhy.

PZD: kolpík bílý (*Platalea leucorodia*), kulík zlatý (*Pluvialis apricaria*), vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*), bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), potápka žltorohá (*Podiceps auritus*), jespák bojovný (*Calidris pugnax*), konipas luční (*Motacilla flava*).

8. NP Lauwersmeer

Je to pobřežní NP s deltou několika řek. Do tohoto NP se vracíme po dvou letech. Zdrželi jsme se dva dny a navštívili i nová místa na jihu NP.

PZD: bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), kulík písečný (*Charadrius hiaticula*), vodouš rudonohý (*Tringa totanus*), kolpík bílý (*Platalea leucorodia*), husice liščí (*Tadorna tadorna*), jespák obecný (*Calidris alpina*), břehouš černoocasý (*Limosa limosa*), sýkořice vousatá (*Panurus biarmicus*), jespák bojovný (*Calidris pugnax*), racek mořský (*Larus marinus*), kameňáček pestrý (*Arenaria interpres*), volavka stříbřitá (*Egretta garzetta*), koliha malá (*Numenius phaeopus*), koliha velká (*Numenius arquata*), čejka chocholátá (*Vanellus vanellus*), volavka bílá (*Ardea alba*). >

Sýkořice vousatá, NP Lauwersmeer

> **Resumé:**

Jižní část Nizozemska je velmi zalidněná s mnoha velkými městy a hustou silniční sítí. Kdo chce zažít více klidu, doporučuji jeho severní část. Ta je bez velkých aglomerací a má zemědělský ráz. Pobřeží je hojné na ptactvo. Byly úseky, kde jsme kupříkladu zaznamenali stovky husic liščích. Častokrát můžete narazit na kolpíky bílé i oba druhy kolih. Dle mého pozorování je zde volavka stříbřitá hojnější než volavka

bílá. Hojným druhem je i šoupálek krátkoprstý – na rozdíl od šoupálka dlouhoprstého (v naší oblasti je to opačně). V Nizozemsku hnízdí i druhy zavlečené či introdukované jako např. alexandr malý a velký. Pro nás Středoevropany je zvláštní pozorovat hejnka těchto cizokrajných ptáků, jak se prohání uprostřed zahrad. Překvapilo mě, že i když je Nizozemí oproti naší zemi mokřadní velmoc, nezaznamenal jsem orla mořského či jeřába popelavého. Nizozemsko je větrná

země, což je patrné hlavně na pobřeží. Průměrně je bezvětří pouze 6 dní v roce. My jsme ani jeden z těchto dní nezažili. Foukalo stále, ale dá se na tento přírodní jev zvyknout. Ornitologicky je to zajímavá země, raději bych se do ní však vypravil v jarním období, kdy je ptactvo více aktivní. Za dva týdny pobytu jsem zaznamenal 147 druhů.

Martin Horyna

Foto: M. Horyna

Turpan černý, NP Oosterschelde

Stehlík obecný (*Carduelis carduelis*)
Foto: I. Wenischová

Kalous ušatý (*Asio otus*)
Foto: I. Wenischová

